

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Eraõiguse osakond

Brigita Rästas

**AUTORIÕIGUSLIK KAITSE FILMIDE JA SERIAALIDE
INTERNETIPIRAATLUSE KORRAL**

Magistritöö

Juhendaja:
MJur Gea Lepik

Tartu
2021

Sisukord

SISSEJUHATUS.....	3
1. PIRAATSISU VAHENDAV PLATVORM POTENTSIAALSE ÕIGUSRIKKUJANA.....	8
1.1 VÕIMALIK ÜLDSUSELE KÄTTESAADAVAKS TEGEMISE ÕIGUSE RIKKUMINE	8
1.1.1 Edastamistoimingu tegemine	8
1.1.2 Edastamistoimingu tegemine uuele üldsusele	16
1.1.3 Muud kriteeriumid	19
1.2 VÕIMALIK REPRODUTSEERIMISÕIGUSE RIKKUMINE	21
1.3 VÕIMALIK MUUDE AUTORIÕIGUSTE JA SELLEGA KAASNEVATE ÕIGUSTE VÕIMALIK RIKKUMINE.....	24
1.4 ERANDID JA PIIRANGUD RIKKUMISE KOHALDAMISEL	27
2. PIRAATSISU VAHENDAVA PLATVORMI KASUTAJA POTENTSIAALSE ÕIGUSRIKKUJANA	35
2.1 VÕIMALIK ÜLDSUSELE KÄTTESAADAVAKS TEGEMISE ÕIGUSE RIKKUMINE	35
2.1.1 Edastamistoimingu tegemine	35
2.1.2 Edastamistoimingu tegemine uuele üldsusele	37
2.1.3 Muud kriteeriumid	39
2.2 VÕIMALIK REPRODUTSEERIMISÕIGUSE JA MUUDE ÕIGUSTE RIKKUMINE	40
2.3 ERANDID JA PIIRANGUD RIKKUMISE KOHALDAMISEL	42
3. ÕIGUSKAITSEVAHENDID JA NENDE KASUTAMINE	47
3.1 VÕIMALIKUD ÕIGUSKAITSEVAHENDID PLATVORMI VASTU	47
3.1.1 Kahju hüvitamise nõue.....	47
3.1.2 Alusetu rikastumise nõue.....	54
3.1.3 Rikkumise lõpetamise nõue.....	56
3.2 VÕIMALIKUD ÕIGUSKAITSEVAHENDID PLATVORMI KASUTAJA VASTU	59
3.3 VAIDLUSE LAHENDAMISEKS PÄDEVA KOHTU JA KOHALDUVA ÕIGUSE TUVASTAMINE	62
3.3.1 Nõude esitamine, kui õiguste omaja on Eesti kodanik või elanik.....	62
3.3.2 Nõude esitamine, kui õiguste rikkuja on Eestis elav kasutaja või tegutsev platvorm	69
KOKKUVÕTE.....	71
SUMMARY	77
KASUTATUD ALLIKAD	82
KASUTATUD KIRJANDUS.....	82
KASUTATUD ÕIGUSAKTID	83
KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA	85
MUUD ALLIKAD	86
LISAD.....	89
Lisa 1. MUSO graafik internetipiraatluse kohta Eestis	89

Sissejuhatus

Loomevargust on autorite poolt probleemkohaks peetud juba antiikajast alates.¹ Autoriõigus kui instituut ei tekkinud selleks, et kaitsta loodut, vaid hoopis selleks, et kaitsta looja majanduslikke huve. Seetõttu on autoriõiguse areng olnud alati seotud uute tehniliste vahendite ja tehnoloogiate kasutuselevõetuga.² Tänapäeval on loomevargus osaliselt kolinud internetti, kus on võrdlemisi lihtne jagada autoriõigustega kaitstud materjali. Nimetatud jagamine võib aga autorid aga ilma jätta loodetud tulust.³

2020. aasta märtsis alanud COVID-19 pandeemia ning selle leevendamiseks kehtestatud piirangud sundisid inimesi varasemast enam koju jääma ning sealt meelelahutust otsima. See tõi endaga kaasa internetipiraatluse⁴ populaarsuse järsu kasvu. MUSO⁵ andmetel kasvas filmide piraatlus ülemaailmse eriolukorra kehtestamisega üle 33%.⁶ Aastal 2020 külastati internetipiraatlusega seotud veebilehti maailmas kokku 130.5 miljardit korda, nendest 65.5 miljardis külastust tehti selleks, et näha sisu, mida toodetakse televisiooni jaoks. Keskmiselt külastas üks interneti kasutusvõimalusega inimene nimetatud veebilehti aasta jooksul 39 korda.⁷ MUSO kogutud andmete kohaselt külastati Eestis aastal 2020 internetipiraatlusega seotud veebilehti kokku üle 159 miljoni korra, mis teeb keskmiselt umbes 133 külastust internetikasutaja kohta. Eestis kõige enam külastatud internetipiraatlusega seotud lehekülgedest esimesed seitse on kõik suunatud vaid filmide ja seriaalide vaatamisele.⁸

Selleks, et kasutajad saaksid vabalt valitud ajal ja kohas vaadata filme või seriaale, on olemas kaks varianti: faili allalaadimine või selle vooglemine⁹. Mõne voogedastusplatvormi kasutamine oli Eestis aastal 2020 kõige populaarsem viis piraatsisu¹⁰ tarbimiseks, moodustades

---

¹ Pisuke, H. Eesti autoriõiguse kujunemine ja areng aastani 2002. - Juridica 10/2002, lk 647.

² *Ibidem*, lk 648.

³ Lessig, L. Vaba kultuur ehk loovuse loomus ja tulevik. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus 2004, lk 28.

⁴ Interneti vahendusel autoriõigustega kaitstud teoste illegaalne kopeerimine ja edastamine kolmandatele isikutele ilma õiguste omaja loata kannab nimetust internetipiraatlus. Allikas: Cambridge dictionary – internet piracy. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/internet-piracy> (10.03.2021).

⁵ MUSO on Ühendkuningriigis asuv ettevõtte, mis kogub andmeid internetipiraatluse kohta, aidates ettevõtetel kaitsta enda vara internetipiraatluse eest. – Allikas: About MUSO. – MUSO. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.muso.com/about-us/background> (10.03.2021).

⁶ Film & Tv Piracy Surge During Covid-19 Lockdown. – Muso. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.muso.com/magazine/film-tv-piracy-surge-during-covid-19-lockdown> (10.03.2021).

⁷ Piracy in 2020. – Muso. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.muso.com/magazine/piracy-in-2020-a-snapshot-view> (10.03.2021).

⁸ Lisa 1. MUSO graafik internetipiraatluse kohta Eestis.

⁹ 2020. aastal sõnakorjest välja valitud uudisdigisõna striimimise (ingl. keeles *streaming*) asemel. Allikas: Uudisdigisõnade korje 2020. – Sõnaus. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://sonaus.ee> (10.03.2021).

¹⁰ Käesolevas magistritöös on läbivalt kasutatud internetis jagatava autoriõigustega kaitstud materjali kohta terminit „piraatsisu“. Seda tulenevalt 1980. aastal välja antud WIPO sõnaraamatust, mille kohaselt on autoriõiguste

kõikidest edastusmeetoditest 59%. Ülejäänud meetodid, mis moodustavad üheskoos kokku 41%, on erinevad viisid faili allalaadimiseks kasutaja isiklikku seadmesse.¹¹

Filmi või seriaali voogedastamisel on vajalik platvormi olemasolu, kuhu edastatav teos on üles laetud kas platvormi enda poolt või mõne kasutaja poolt. Platvorm hoiustab teost oma serveris ning teeb selle kasutajatele kättesaadavaks, edastades interneti vahendusel kasutajani pidevalt väikseid, mõne sekundi pikkuseid osakesi edastatavast teosest. Kasutaja näeb filmi või seriaali enamasti platvormis endas oleva mängija abil, mis edastatavad osakesed järjest kasutajale nähtavaks teeb, ilma et teeks neist püsivaid koopiaid või terve teose kasutaja seadmesse. Voogedastamisest vähem populaarne oli faili allalaadimine. Selleks, et faili internetist alla laadida, on vaja platvormi, kuhu allalaetav teos on kas platvormi enda või mõne selle kasutaja poolt üles laetud. Alla laadides teeb kasutaja failist koopia, mis salvestatakse tema seadmesse.¹² Otse internetist faili allalaadimine oli Eestis aastal 2020 populaarsuselt teine viis piraatsisu tarbimiseks.¹³

Ülejäänud kolme edastusmeetodit peale vooglemise ning internetist otse teose allalaadimise võib pidada allalaadimise alaliikideks. Üheks selliseks alaliigiks on *peer-to-peer* ehk võrdõigusvõrgu-põhimõttel teose isiklikku seadmesse tõmbamine. Võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel faili allalaadimine tähendab, et puudub vajadus platvormi järele, mis teost hoiustaks, ehk platvormil endal puudub keskne server. Küll aga on vaja platvormi, mis viiks omavahel kokku kasutajad, kes teost alla laadida soovivad, ning kasutajad, kes on valmis nimetatud teost allalaadijale jagama. Fail ise on lõhutud tuhandeteks pisikesteks killukesteks, mis paiknevad erinevate kasutajate seadmetes, ning faili allalaadija tõmbab need killukesed oma seadmesse, kus need uuesti kokku pannakse.¹⁴ Võrdõigusvõrk hõlmab endas nii *public torrent*-it kui ka *private torrent*-it.¹⁵ Nende vahe seisneb selles, et kui esimesest saavad osa

---

ja nendega kaasnevate õiguste kohaldumisaslasse jäävate avaldatud teoste ja fonogramide reprodutseerimine selleks, et neid mistahes viisil avalikult levitada, aga ka taasedastada kellegi teise edastust ilma loata, piraatlus. Allikas: WIPO Glossary of Terms of the Law of Copyright and Neighboring Rights. Geneva: WIPO 1980, lk 186.

¹¹ Lisa 1. MUSO graafik internetipiraatluse kohta Eestis.

¹² What is streaming? How video streaming works. – Cloudflare. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.cloudflare.com/en-gb/learning/video/what-is-streaming/> (10.03.2021).

¹³ Lisa 1. MUSO graafik internetipiraatluse kohta Eestis.

¹⁴ How Torrenting Works? – The Verge (08.05.2016). Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.youtube.com/watch?v=OFswNCU5CKA> (10.03.2021).

¹⁵ Käesolevas töös on selguse huvides analüüsitud nii *public* kui *private* torrenteid koos võrdõigusvõrk-platvormide all. Kuigi *private* torrentite puhul võib failijagamine toimuda väikeses kogukonnas, on kogukondi palju ja nende täpsed suurused teadmata. Kogukonda saadakse kas registreerudes või kutse alusel, igal liikmel on võimalik teatud arv uusi inimesi kogukonda kutsuda. Sellest tulenevalt on eelduslikult kogukonnad siiski suured ja koosnevad omavahel võõrastest inimestest. Allikas: Private vs Public Trackers – Know the Differences between them. – Techspree (09.05.2021). Kättesaadav arvutivõrgus: <https://techspree.net/private-vs-public-trackers/> (20.04.2021).

kõik, kes soovivad, siis teine toimib väiksemates kogukondades ja omavahelisest failijagamisest saab osa piiratud hulk inimesi.¹⁶ Viimane võimalus piraatsisu tarbimiseks on *stream ripping*, mille kohta eestikeelne vaste käesoleva magistritöö autorile teadaolevalt puudub. Tegemist on lahendusega, kus spetsiaalse platvormi abiga, olgu selleks näiteks mõni lehekülg või programm, muudetakse voogedastusena edastatav teos allalaetavaks failiks. Kasutajal on võimalus seejärel fail enda seadmesse salvestada.¹⁷

Kõiki veebilehekülgi, mis pakuvad eelnevalt nimetatud võimalusi piraatsisu tarbimiseks, on käesolevas magistritöös nimetatud koondnimetusega platvormid. Platvormide kasutajate all ei peeta silmas vaid isikuid, kes on end mõnel platvormil kasutajaks registreerinud (välja arvatud üksikud juhtumid sõltuvalt magistritöö kontekstist), vaid kõiki, kes platvormi külastavad ja seal piraatsisu tarbida saavad.

Filmid ja seriaalid, mida platvormid kasutajatele vahendavad, kujutavad endast eelduslikult autoriõiguse seaduse¹⁸ mõttes teoseid, millele tekib autoriõiguslik kaitse.¹⁹ Autoriõigused jagunevad autori isiklikeks ning varalisteks õigusteks.²⁰ Käesoleva magistritöö raames analüüsitakse autori varaliste õiguste rikkumist. Tulenevalt analüüsitud platvormide ja nende kasutajate tegevusest, saab kõne alla tulla just varaliste õiguste potentsiaalne süsteemne rikkumine. Kuigi nii platvormid kui ka kasutajad võivad toime panna ka autorite isiklike õiguste rikkumisi, eeldab nende analüüs rohkem juhtumipõhist lähenemist kas konkreetsele platvormile või konkreetsele teosele. Seetõttu pole neid käesolevas magistritöös analüüsitud.

Autoriõigused kuuluvad teose autorile, audiovisuaalsete teoste puhul võivad autoriõigused kuuluda mitmetele erinevatele inimestele: stsenaaristile, režissöörile, operaatorile, teoses kasutatava muusika autorile jne. Enamasti, kui just lepingust ei tulene teisiti, lähevad eelnevalt nimetatud isikute varalised õigused üle produtsendile. Producersendile ei lähe üle teoses kasutatud muusika autori varalised õigused.²¹ Käesolevas magistritöös on autoriõiguste omajale viidatud läbivalt lihtsalt kui autorile. Autoriõigustega kaasnevad õigused kuuluvad ka filmi

---

¹⁶ Jones, B. Trading BitTorrent Tracker Invites , Commodity or Curse? – Torrentfreak (15.01.2008). Arvutivõrgus kättesaadav: <https://torrentfreak.com/trading-bittorrent-tracker-invites-080115/> (10.03.2021).

¹⁷ McIntyre, H. What Exactly Is Stream-Ripping, The New Way People Are Stealing Music. – Forbes (11.08.2017). Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.forbes.com/sites/hughmcintyre/2017/08/11/what-exactly-is-stream-ripping-the-new-way-people-are-stealing-music/?sh=7410c90d1956> (10.03.2021).

¹⁸ Autoriõiguse seadus. – RT I, 04.01.2021, 20.

¹⁹ AutÕS § 4 lg 2.

²⁰ AutÕS § 11 lg 1.

²¹ AutÕS § 11 lg 1, § 33 lg 2.

esmasalvestuste tootjale.²² Lisaks autorile kuuluvate õiguste võimalikule rikkumisele on töös käsitletud ka filmi esmasalvestuse tootja õiguste võimalikku rikkumist.

Käesoleva magistritöö eesmärk on välja selgitada millisel viisil internetipiraatlus autorite ja filmi esmasalvestuste tootjate õiguseid rikub ja kuidas on õiguste omajad rikkumiste suhtes kaitstud. Eesmärgist lähtuvalt püütakse magistritööga anda vastus järgnevatele uurimisküsimustele:

- 1) Kas ja millal on platvormi tegevus käsitatav autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste rikkumisena ning kas ja millal platvormid selle eest vastutavad?
- 2) Kas ja millal on platvormi kasutaja tegevus käsitatav autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste rikkumisena ning kas ja millal kasutajad selle eest vastutavad?
- 3) Millised õiguskaitsevahendid on õiguste omajatel rikkujate vastu ning kuidas toimub kohtualluvuse ja kohalduva õiguse määramine, kui autoriõiguste rikkumine ei toimu riigisiselt?

Autor seab magistritööga hüpoteesi, et õiguste omajatel ei ole võimalik end internetipiraatlusest tulenevate negatiivsete tagajärgede suhtes kuigi hästi kaitsta puudulike õiguskaitsevahendite tõttu. Autor püstitab sellise hüpoteesi, pidades silmas internetipiraatluse suurt levikut ning eeldab, et internetipiraatluse populaarsuse taga on asjaolu, et need, kes internetipiraatlusega tegelevad, ei karda, et nende tegevusele järgneksid õiguslikud tagajärjed.

Autorile teadaolevalt on käesolev magistritöö esimene omataoline Eestis. Magistritöö on aktuaalne, sest nagu eelnevalt viidatud, on internetipiraatlus endiselt väga levinud, hoolimata sellest, et kasutajatel on palju erinevaid võimalusi, kuidas audiovisuaalseid teosed legaalselt tarbida. Käesolevas töös on analüüsitud ainult filmide ja seriaalide piraatlust kahel põhjusel: esiteks, erinevalt audiovisuaalsete teoste piraatlusest, on näiteks varasemalt levinud muusikapiraatlus muutunud ajaga vähem populaarseks ning seega, kuigi probleem on olemas, võib audiovisuaalsete teoste piraatlus pidada aktuaalsemaks.²³ Teiseks, tulenevalt magistritöö piiratud mahust, on oluline keskenduda ühele konkreetsele valdkonnale, et töö ei oleks liialt laialivalguv ja saaks võtta arvesse konkreetse õiguste objekti eripärasid.

---

²² AutÕS § 62 lg 1.

²³ Riekkinen, J. Piracy versus Netflix: Subscription Video on Demand Dissatisfaction as an Antecedent of Piracy. Proceedings of the 51st Hawaii International Conference on System Sciences. University of Jyväskylä. 2018, lk 3558. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://core.ac.uk/download/pdf/143481285.pdf> (10.03.2021).

Magistritöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses käsitletakse erinevaid platvorme, mis võimaldavad kasutajatel tarbida interneti vahendusel erinevaid filme ja/või seriaale. Hinnatakse, milliseid autoriõiguseid ja filmi esmasalvestuse tootjate õiguseid platvormid oma tegevusega rikuvad, sh kas õiguste omajate ainuõiguste kasutamine võib olla lubatud mõne vabakasutuse erandi alusel. Teises peatükis analüüsitakse eelnevalt nimetatud platvormide kasutajate tegevuse õiguspärasust ning potentsiaalselt õigusvastase tegevuse võimalikku langemist mõne vabakasutuse erandi alla. Töö kolmandas osas on fookuses õiguskaitsevahendid ehk see, millised võimalused on autoritel ja filmi esmasalvestuste tootjatel nõuete esitamiseks isikute vastu, kes nende õiguseid rikuvad. Hinnatakse eraldi õiguskaitsevahendeid nii platvormide kui ka kasutajate vastu ning analüüsitakse, kuidas tuleks õiguste rahvusvahelise rikkumise korral kindlaks määrata vaidluse lahendamiseks pädev kohus ja vaidlusele kohaldatav õigus.

Autor toetub magistritöö koostamisel peamiselt Eesti riigisisesele õigusele ja Euroopa Liidu direktiividele, aga ka Euroopa Liidu määrustele ning rahvusvahelistele lepingutele. Direktiivide ja määruste sisustamiseks on läbi töötatud Euroopa Kohtu praktikat, riigisisese õiguse puhul nii kohtupraktikat kui ka seaduste kommentaare. Töö on koostatud kvantitatiivset ja induktiivset uurimismeetodit kasutades, sest kohtupraktikast väljakujunenud põhimõtteid kasutades on analüüsitud, millal mingisuguste platvormide või kasutajate tegevus vastab õigusrikkumise tunnustele. Õigusakte on tõlgendatud kasutades grammatilist, loogilist ning süstemaatilist tõlgendamist.

Käesoleva magistritöö märksõnad: autoriõigus, naaberõigused, digitaalpiraatlus.

1. Piraatsisu vahendav platvorm potentsiaalse õigusrikkujana

1.1 Võimalik üldsusele kättesaadavaks tegemise õiguse rikkumine

1.1.1 Edastamistoimingu tegemine

Autorile kuuluvad varalised õigused on avatud kataloogina²⁴ kirjas AutÕS §-s 13. Nimetatud paragrahvi esimese lõike kohaselt on autoril ainuõigus oma teose igasuguseks kasutamiseks, lisaks võib autor keelata ja lubada teistel oma teose kasutamist ja kasutamise eest tulu saada, välja arvatud seaduses sätestatud juhtudel (erandeid ja piiranguid autori varalistest õigustest käsitlevad käesoleva magistritöö punktid 1.4 ja 2.3). AutÕS § 13 lg 1 p-i 9¹ kohaselt on üheks selliseks autori ainuõiguseks õigus teha oma teos üldsusele kättesaadavaks viisil, mil isikud saavad teost kasutada individuaalselt enda valitud ajal ja kohas. Üldsusele kättesaadavaks tegemise õigus puudutab teoste levitamist internetis ning sellest tulenevalt võib autoriõigustega kaitstud teost internetis levitada vaid autoriõiguste omaja loa alusel.²⁵ Käesolevas magistritöös on vaatluse all nende platvormide tegevus, mis kasutajatele interneti vahendusel autoriõigustega ja nendega kaasnevate õigustega kaitstud objekte kättesaadavaks teevad. Sellest tulenevalt on asjakohane platvormide tegevust analüüsida kui potentsiaalselt autori üldsusele kättesaadavaks tegemise ainuõiguse rikkumist.

Filmi esmasalvestuse tootja õigused on sätestatud AutÕS §-s 73¹ kinnise loeteluna. Nimetatud paragrahvi esimese lõike kohaselt on ka filmi esmasalvestuse tootjal ainuõigus lubada ja keelata filmi originaali või selle koopia üldsusele kättesaadavaks tegemist viisil, mil isikud saavad filmi kasutada nende poolt individuaalselt valitud kohas ja ajal (p 4). AutÕS § 73¹ lg 2 kohaselt on film nimetatud paragrahvi tähenduses audiovisuaalne teos või liikuvad kujutised koos neid saatvate helidega või ilma helideta, mis pole teos. Nendele tunnustele vastab ka teleseriaal ning sellest tulenevalt kaitsevad filmi esmasalvestuse tootja õigused käesoleva magistritöö autori arvamuse kohaselt ka teleseriaali esmasalvestuse tootja õiguseid.

Autori ainuõigus oma teos üldsusele kättesaadavaks teha lisati autoriõiguse seadusesse 22. mai 2001. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega

---

²⁴ Tegemist on avatud kataloogiga sätte sõnastusest tulenevalt. Sätte loetleb üles võimalikud autorile kuuluvad varalised õigused, enne mida on kirjas, et tegemist on „sealhulgas“ autorile kuuluvate õigustega, st loetelu pole kinnine.

²⁵ Pisuke, H. Autoriõiguse alused. Tallinn: KPMS& Partnerid 2006, lk 43.

kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas²⁶ (edaspidi infoühiskonna direktiiv) ülevõtmisel.²⁷ Infoühiskonna direktiivi art 3 kannab pealkirja „Õigus teoseid üldsusele edastada ja muid objekte üldsusele kättesaadavaks teha“ ning see hõlmab endas nii AutÕS § 13 lg 1 p 9¹ ehk õigust üldsusele kättesaadavaks teha kui ka punkti 9 ehk õigust üldsusele edastada. Infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 näeb liikmesriikidele ette kohustuse anda autoritele ainuõigus lubada või keelata oma teoste edastamist üldsusele kaabel- või kaablita sidevahendite kaudu, sealhulgas on autoritel ainuõigus teoste kättesaadavaks tegemisele viisil, et isik pääseb neile ligi enda valitud kohas ja ajal. Artikli teine lõige näeb samasuguse õiguse ette ka filmide esmasalvestuste tootjatele nende filmide originaali ja koopiate osas (punkt c). Direktiivi art 3 lg 3 sätestab, et autori ning filmide esmasalvestuste tootja ainuõigus ei lõppe peale seda, kui teost on korra juba üldsusele edastatud või üldsusele kättesaadavaks tehtud.

Seoses infoühiskonna direktiivi art-ga 3 on Euroopa Kohtule esitatud mitmeid erinevaid eelotsuse taotlusi, mistõttu on artikli kohaldamise kohta palju kohtupraktikat. Kohtupraktikast on tekkinud põhimõtted, mille abil saab kindlaks määrata, kunas on mingisuguse autoriõigustega kaitstud teose kasutamise näol tegemist autori või filmi esmasalvestuse tootja ainuõiguse teha oma teos üldsusele kättesaadavaks rikkumisega.

Esimest korda sisustas Euroopa Kohus infoühiskonna direktiivi art 3 lahendis C-306/05, *Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) versus Rafael Hoteles SA*, ning leidis, et lisaks sätte otsesele sõnastusele, kontekstile ning rahvusvahelisele õigusele on oluline silmas pidada ka infoühiskonna direktiivi eesmärke, mis tulenevad direktiivi põhjenduspunktidest.²⁸ Põhjenduspunktide kohaselt on direktiivi eesmärk kaitsta autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi kõrgetasemeliselt, et autorid, esitajad ja tootjad saaksid oma teoste kasutamise eest nõuetekohast tasu.²⁹ Lisaks on oluline üldsusele edastamise õiguse, millest räägib direktiivi kolmas artikkel, lai käsitlemine.³⁰

Euroopa Kohus on vaidlusi lahendades asunud seisukohale, et infoühiskonna direktiivi art 3 annab autoritele preventatiivse õiguse takistada oma teose potentsiaalsetel kasutajatel teose

---

²⁶ 22. mai 2001. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas. – ELT L 167, lk 10-19.

²⁷ Pisuke, H. Autoriõiguse alused, lk 42.

²⁸ EKo C-306/15, *Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) versus Rafael Hoteles SA*, ECLI:EU:C:2006:764, p 33-35.

²⁹ Infoühiskonna direktiivi põhjenduspunktid 9 ja 10.

³⁰ Infoühiskonna direktiivi põhjenduspunkt 23.

võimalikku edastamist üldsusele.³¹ Üldsusele edastamise ja kättesaadavaks tegemise õiguse preventatiivne olemus on oluline ka selleks, et autor saaks oma teose kasutamise eest nõuetekohast tasu.³²

Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika alusel on oluline infoühiskonna direktiivi art 3 lg-s 1 kasutatud mõiste „üldsusele edastamine“ tõlgendamisel lahutada mõistes olevad kaks kumulatiivset elementi ehk „edastamise toiming“ ja „üldsus“ ning sisustada need eraldi.³³ Euroopa Kohtu praktika kohaselt on toime pandud „edastamise toiming“ infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes, kui autoriõigustega kaitstud teosele on üldsuse hulka kuuluvatel inimestel vaba võimalus ligi pääseda, ning asjaolu, kas üldsus seda võimalust ka kasutab, ei ole oluline.³⁴

Voogedastusplatvormile laevad platvormi haldajad üles filme või seriaale, mida platvormi kasutajad saavad internetiühenduse olemasolul igal pool ja igal kellaajal vaadata. Üks tuntuim rahvusvaheline voogedastusplatvorm on Netflix, mille sisule pääsevad ligi vaid registreeritud kasutajad, kes teenuse kasutamise eest igakuist tasu maksavad.³⁵ Netflix toodab kasutajatele pakutava sisu ise või omab litsentse, mis lubavad platvormil autoriõigustega ja nendega kaasnevate õigustega kaitstud filme oma kasutajatele edastada.³⁶ On olemas ka mitmeid kodumaised voogedastusplatvorme, mille tegevuse kooskõlas autoriõigustega ja nendega kaasnevate õigustega pole põhjust kahelda, näiteks tasulised Apollo TV³⁷, Go3³⁸ ning tasuta teenust pakkuv Jupiter³⁹. Küll aga leidub palju voogedastusplatvorme, millel puudub

---

³¹ EKo C-117/15 *Reha Training Gesellschaft für Sport- und Unfallrehabilitation mbH versus Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte (GEMA)*, ECLI:EU:C:2016:379, p 30; sama põhimõtet rakendatud ka nt EKo C-160/15 *GS Media BV versus Sanoma Media Netherlands BV, Playboy Enterprises International Inc., Britt Geertruida Dekker*, ECLI:EU:C:2016:644, p 29.

³² EKo C-161/17 *Land Nordrhein-Westfalen versus Dirk Renckhoff*, ECLI:EU:C:2018:634, p 34.

³³ Esimest korda lahutas kohus otsesõnu need mõisted lahendis EKo C-607/11 *ITV Broadcasting Ltd, ITV 2 Ltd, ITV Digital Channels Ltd, Channel 4 Television Corporation, 4 Ventures Ltd, Channel 5 Broadcasting Ltd, ITV Studios Ltd versus TVCatchup Ltd*, ECLI:EU:C:2013:147, p 21, 31. Lisaks on seda rakendatud ka nt lahendites C-117/15 *Reha Training*, p 37; C-160/15 *GS Media*, p 32; EKo C-466/12 *Nils Svensson, Sten Sjögren, Madelaine Sahlman, Pia Gadd versus Retriever Sverige AB*, ECLI:EU:C:2014:76, p 16.

³⁴ C-466/12 *Svensson* p 19, analoogia korras C-306/15 *SGAE* p-st 43.

³⁵ What is Netflix? – Netflix. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://help.netflix.com/en/node/412> (02.03.2021).

³⁶ How does Netflix license TV shows and movies? – Netflix. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://help.netflix.com/en/node/4976> (02.03.2021).

³⁷ Apollo TV kasutustingimustes seisab, et „Kõik intellektuaalomandiõigused Teenuse osaks oleva materjali ja sisu suhtes kuuluvad OMG TV-le või on litsentseeritud OMG TV-le.“ Allikas: Kasutajatingimused. – Apollo TV. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.apollo.tv/page/terms-and-conditions> (13.04.2021).

³⁸ Go3 kasutustingimuste kohaselt „Kõik autoriõigused ja muud intellektuaalomandiõigused teenuse osaks oleva materjali ja sisu suhtes kuuluvad või on litsentseeritud Meile.“ Allikas: GO3 Üldtingimused lepingulisele kliendile. – Go3. Kättesaadav arvutivõrgus: https://n-17-1.static.go3.tv/file/go3/assets/legal/Terms-And-Conditions-with-contract_EE.pdf (13.04.2021).

³⁹ Jupiteri kodulehe kohaselt on „Teoste avaldamine sel lehel kooskõlastatud EAÜ/NBC-ga“. Allikas: Jupiteri koduleht. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://jupiter.err.ee/video> (13.04.2021).

eelduslikult õigus kasutajatele autoriõigustega ja nendega kaasnevate õigustega kaitstud filme kättesaadavaks tegemiseks. Sellisteks on näiteks Eestis aastal 2020 kõige enam külastatud piraatsisu vahendavad veebilehed rezka.ag ja seasonvar.ru.⁴⁰

Piraatsisu vahendavad voogedastusplatvormid on enamasti internetis kõigile kättesaadavad.⁴¹ Platvorm pakub kõikidele isikutele, kes sinna satuvad, võimaluse vaadata erinevaid filme ja seriaale. Näiteks võib eelnevalt nimetatud platvormil rezka.ag leida teoseid, mille alguses on mõnesekundiline videoklipp, mille paneb filmide ja seriaalide algusesse tasuline voogedastusplatvorm Netflix, kui Netflix ise on filmi või seriaali tootnud või selle tootmise tellinud.⁴² Järelikult on platvormil võimalus vaadata filme ja seriaale, mida teoreetiliselt peaks nägema vaid Netflixi platvormil selle eest tasunud isikud, ka neil isikutel, kes Netflixi teenust ei osta. Kasutajad saavad valitud filme ja seriaale vaadata voogedastusplatvormil igast internetiühendusega seadmest ning isiku asukohast ja valitud kellaajast hoolimata. Järelikult, pakkudes kasutajatele võimaluse igal ajal ja kohas pääseda ligi autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud filmidele, paneb selline platvorm toime edastamise toimingu infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes.

Platvormid, mis ei tee kasutajale autoriõigustega ja nendega kaasnevate õigustega kaitstud filmi kättesaadavaks voogedastusena, vaid lasevad kasutajal otse teose platvormi serverist alla laadida kasutaja isiklikku seadmesse alaliselt ning eelduslikult tervikuna, panevad samamoodi toime edastamise toimingut, nagu seda teevad voogedastusplatvormid. Platvormid on ligipääsetavad kõigile, kellel on internetiühendus, ning platvorm pakub ligipääsu teostele igas seadmes, igal ajal ning igas kohas. Ligipääsu pakkumine on edastamise toiming infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes.

Edastamistoimingut sisustamine on keerulisem nende platvormide puhul, mille tegevus põhineb võrdõigusvõrgu põhimõttel. Tuntuim neist on The Pirate Bay, aga ülemaailmselt külastatakse palju ka näiteks Eestis aastal 2020 kõige rohkem külastatud piraatsisu pakkuvate platvormide

---

⁴⁰ Lisa 1. MUSO graafik internetipiraatluse kohta Eestis.; Osipchuk, E. How COVID-19 is helping online infringers to grow their business in Russia. Gowling WGL, 12.02.2021. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://gowlingwgl.com/en/insights-resources/articles/2021/covid-helping-online-infringers-business-russia/> (29.03.2021).

⁴¹ Näiteks platvormid rezka.ag ja seasonvar.ru, mis on internetis vabalt kättesaadavad ja mille kasutamiseks pole platvorm seadnud ühtegi piirangut.

⁴² Näiteks film Thunder Force ja seriaal Dark Desire.

hulka jõudnud platvormi 1337x.⁴³ Võrdõigusvõrk-platvormid ise teost kellelegi otseselt ei edasta – platvorm kogub kokku inimesed, kes teoseid edastada soovivad, ning inimesed, kes teoseid alla laadida soovivad. Platvorm ei talleta jagatavaid teoseid oma serveris, vaid teosed asuvad kasutajate seadmetes.

Märgilise tähtsusega on võrdõigusvõrk-platvormide tegevuse hindamisel Euroopa Kohtu lahend EKo C-610/15, *Stichting Brein versus Ziggo BV, XS4All Internet BV*. Nimetatud lahendis pöördus kohtusse Madalmaades autoriõiguse omajate huve kaitsev sihtasutus Stichting Brein, mis soovis, et internetiühenduse pakkujatele tehtaks ettekirjutus, mis käsib neil blokeerida platvormi The Pirate Bay domeeninimed ja IP-aadressid.⁴⁴ Kohus asus seisukohale, et võrdõigusvõrk-platvorm, mille administraatorid platvormi haldavad (näiteks faile indekseerides, faile kategooriatesse jagades populaarsuse või žanri järgi ning vananenud ja vigaseid faile kustutades), paneb toime edastamistoimingu infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes. Edastamistoiming sellise võrdõigusvõrk-platvormi puhul seisneb platvormi kättesaadavaks tegemises, sest platvormi haldajad teavad, et nende platvorm võimaldab kasutajatel ligi pääseda kaitstud teostele.⁴⁵ Järelikult panevad võrdõigusvõrk-platvormid, mille administraatorid platvormi haldavad ning on teadlikud, et platvorm võimaldab kasutajatel ligi pääseda autoriõigustega ja nendega kaasnevate õigustega kaitstud objektidele, toime edastamistoimingu. Seega paneb ka eelnevalt nimetatud Eestis populaarne platvorm 1337x eelduslikult edastamistoimingu toime, sest platvormil on failid jagatud erinevatesse kategooriatesse ehk platvormi administraatorid haldavad platvormi ja on teadlikud, milliseid faile seal jagatakse.

Stream ripping platvorm pakub kasutajale, kellel on ligipääs teose voogedastusele, võimaluse konverteerida teos allalaetavaks failiks ning seejärel laadida teos alla kasutaja isiklikku seadmesse. Seeläbi pole kasutajal tulevikus teose kasutamiseks tarvis enam omada internetiühendust. Tavakasutajate seas on *stream ripping* kõige tavapärasem audio teoste konverteerimiseks.⁴⁶ Filmide ja seriaalide *stream ripping* tasulistelt voogedastusplatvormidelt võib osutuda keeruliseks, sest selleks on vaja spetsiaalseid programme alla laetud failide

---

⁴³ Van der Sar, E. Top 10 Most Popular Torrent Sites of 2021. – TorrentFreak (03.01.2021). Arvutivõrgus kättesaadav: <https://torrentfreak.com/top-torrent-sites-2021-210103/> (02.03.2021); Lisa 1. MUSO graafik internetipiraatluse kohta Eestis.

⁴⁴ EKo C-610/15 *Stichting Brein versus Ziggo BV, XS4All Internet BV*, ECLI:EU:C:2017:456, p 8 ja p 13.

⁴⁵ C-610/15 *Stichting Brein*, p 36-37.

⁴⁶ Allen, J. What is Stream Ripping? – Limewire (03.06.2020). Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.lifewire.com/what-is-stream-ripping-4686282> (02.03.2021).

dekreeteerimiseks ning ligipääsu neile programmidele saada võib raske saada.⁴⁷ Siiski leidub ka selliseid platvorme, mis on kättesaadavad lihtsa otsinguga ning mille kasutamine on jõukohane rohkematele internetikasutajale. Üheks selliseks on näiteks aastal 2020 Eestis kümne kõige enam külastatud piraatsisu tarbimisele suunatud platvormide hulka jõudnud ytmp3.cc.⁴⁸ Nimetatud platvorm on suunatud voogedastusplatvormil Youtube oleva sisu konverteerimiseks ning selle abil saab voogedastatavast teosest teha nii MP3 ehk audiofaili kui ka MP4 ehk videofaili.

Kui kasutaja sisestab mõnele sellisele platvormile voogedastatava teose veebilinki ning platvorm konverteerib selle teose allalaetavaks failiks, on kasutajal võimalus teos alla laadida isiklikku seadmesse. Kuigi *stream ripping* platvormi töö on võimalik vaid siis, kui kättesaadavaks tehtav teos on olemas mõnel teisel voogedastusplatvormil, tuleb käesoleva magistritöö autori arvates, silmas pidades direktiivi kolmanda artikli kohaldamise kohta tekkinud kohtupraktikat ning direktiivis endas sätestatud, pidada ka sellist kättesaadavaks tegemist, nagu teeb seda *stream ripping* platvorm, edastamistoiminguks infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes. Kui leida, et platvorm ei pane toime edastamistoimingut, sest edastamistoimingu teeb mõni voogedastusplatvorm, ning *stream ripping* platvorm lihtsalt muudab voogedastusplatvormi poolt kättesaadavaks tehtud teose allalaetavaks failiks, ei ole tagatud autoriõiguste kõrgetasemeline kaitse.

Kasutajale, kes *stream rippingut* kasutades teose alla laeb, on varasemalt ligipääs voogedastatavale teosele ehk teose kasutamiseks on ta sõltuv voogedastusplatvormist. Peale *stream rippingut* on teose alaline koopia kasutaja arvutis, mistõttu saab kasutaja teost kasutada ka siis, kui see voogedastusplatvormilt juba eemaldatud on. Järelikult teeb *stream ripping* platvorm teose kasutajale kättesaadavaks erineval viisil varasemast voogedastusplatvormist ning tegemist on edastamistoiminguga.

Lisaks eelnevale peab autori ja filmi esmasalvestuste tootja ainuõiguse teost üldsusele edastada ning kättesaadavaks teha kõrgetasemeline kaitse ning lai käsitus tagama õiguste omajale nõuetekohase tasu. Kui autor või filmi esmasalvestuse tootja on andnud loa teose voogedastamiseks ning saab selle eest tasu, võib autor tavapäraselt nõuda teose püsiva allalaadimise eest eelnevast suuremat tasu. Samuti võib tasu nõuda teose allalaadimise eest ka

---

⁴⁷ Maxwell, A. The Scene: Pirates Ripping Content From Amazon & Netflix. - TorrentFreak (07.07.2019). Kättesaadav arvutivõrgus: <https://torrentfreak.com/the-scene-pirates-ripping-content-from-amazon-netflix-190707/> (02.03.2021).

⁴⁸ Lisa 1. MUSO graafik internetipiraatluse kohta Eestis.

autor või filmi esmasalvestuse tootja, kes teose näiteks tasuta Youtube platvormile vooglemiseks laadis. Järelikult võib õiguste omaja jääda *stream rippingu* tõttu ilma tasust, mida ta muidu samasuguse teose kasutamise eest saanud.

Selline käsitus on oluline ka autori preventatiivne õiguse realiseerimiseks. Autoril peab olema võimalus takistada isikutel oma teose kasutamist. Käesolevas magistritöös on eelnevalt toodud näide selle kohta, kuidas on piraatsisu vahendaval voogedastusplatvormil kõigil platvormi kasutajatel võimalus pääseda ligi teostele, millele tegelikkuses peaksid ligi pääsema vaid voogedastusplatvormi Netflix tasulised kasutajad. Tasulistelt platvormidelt jõuavad teosed tasuta voogedastusplatvormidele tihtipeale just *stream rippingu* tõttu.⁴⁹ Seetõttu rikub *stream ripping* autori preventatiivset õigust takistada oma teose kasutamist. Autori preventatiivsele õigusele pöörab tähelepanu Euroopa Kohtu praktika, mille kohaselt isegi, kui õigustega kaitstud teos on ühele veebisaidile üles laetud, teeb selle laadimine teisele veebisaidile võimatuks või oluliselt raskemaks autori võimaluse lõpetada teose edastamine – esimeselt veebisaidilt teose eemaldamisel jääb see teisele alles. See pole kooskõlas autori preventatiivse õigusega takistada teistel isikutel oma teose kasutamist.⁵⁰ Käesoleva magistritöö autori arvamuse kohaselt saab sama põhimõtte analoogia korras üle tuua *stream rippingu* analüüsi. Nimelt, kui õiguste omaja on soovinud, et tema teos oleks ainult voogedastatav, on õiguste omajal kindlus, et peale platvormilt teose eemaldamist ei ole kellelgi seda enam võimalik kasutada. Kui aga voogedastatavat teost *stream rippingu* abil reprodutseeritakse ning sellest tehakse kasutaja seadmesse püsiv ja alaline koopia, ei ole võimalik õiguste omajal takistada teose vaatamist, kui ta võtab tagasi või tühistab loa teose üldsusele kättesaadavaks tegemiseks voogedastusplatvormil.

„Edastamise toiming“ määramisel on oluline silmas pidada ka infoühiskonna direktiivi art 3 lg-t 3, millega on seotud ka eelnevalt välja toodud preventatiivse õiguse tagamine. Nimetatud lõike kohaselt ei ole autori õigus teost üldsusele edastada ja kättesaadavaks teha ammenduv.⁵¹ Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb teose igakordseks edastamiseks või taasedastamiseks saada autoriõiguste omajalt eraldi luba, kui edastamine või taasedastamine toimus spetsiifilist tehnilist lahendust kasutades. Vastasel juhul oleks autori ainuõigus teost edastada ja kättesaadavaks teha ammenduv.⁵² Kui uue tehnilise vahendiga edastamise eesmärk on edastamist võimaldada või teostada, ei ole tegemist „edastusega“ infoühiskonna direktiivi

---

⁴⁹ Maxwell, A. The Scene: Pirates Ripping Content From Amazon & Netflix.

⁵⁰ C-161/17 *Renckhoff*, p 30.

⁵¹ C-161/17 *Renckhoff*, p 33.

⁵² C-607/11 *ITV Broadcasting*, p 24.

artikli 3 mõttes.⁵³ See põhimõte tuleneb infoühiskonna direktiivi põhjendustest - nimelt ei käsitata infoühiskonna direktiivi kohaldamisel edastamisena üksnes füüsilise abivahendi pakkumist.⁵⁴ Tegemist ei ole üksnes füüsilise abivahendi pakkumisega, kui uue tehnilise vahendiga sekkumine ei piirdu juba olemasoleva edastuse parandamisega või kvaliteedi säilitamisega.⁵⁵

Eelnevalt analüüsitud edastamistoimingud ei paku üksnes füüsilist abivahendit ning seega on teoste edastamiseks või taasedastamiseks vaja autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste omaja eelnevat luba. Platvormid teevad edastamistoimingu kõikidele kasutajatele, hoolimata ajast ja kohast, ning teoste edastamine ei ole seotud juba mõne olemasoleva edastusega, mille adressaadiks platvormide kasutajad on. Platvormid panevad toime tegevuse, ilma milleta platvormi kasutajad tollel hetkel teoseid kasutada ei saaks ning kasutajatest tekib teosele uus vaatajaskond. Euroopa Kohus on leidnud, et selline tegevus pole kooskõlas üksnes füüsilise vahendi pakkumisega.⁵⁶ Kuigi varasemalt analüüsitud *stream ripping* on justkui seotud mõne teise edastusega, st *stream ripping* on võimalik vaid siis, kui teos on voogedastatav juba mõnel teisel platvormil, ning kasutaja, kes *stream rippingut* kasutab, saab teost vaadata ka ilma *stream rippingut* kasutamata, ei ole käesoleva magistritöö autori arvates tegemist siiski pelgalt füüsilise vahendi pakkumisega. Nimelt, nagu eelnevalt analüüsitud, pakub *stream ripping* varasemast erinevat kättesaadavaks tegemist ning kasutaja, kes muidu saab teost voogelda interneti vahendusel, ei saaks ilma *stream ripping* platvormita teost kasutada ilma internetita ehk isiklikku seadmesse alla laetuna. Järelikult ei paku *stream ripping* pelgalt füüsilist abivahendit, mistõttu on vajalik autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste omaja eelnev luba teoste edastamiseks või taasedastamiseks.

Eelnevast tulenevalt panevad nii voogedastusplatvormid, otse teost alla laadida lubavad platvormid, võrdõigusvõrk-platvormid ning *stream rippingu* võimalust pakuvad platvormid toime edastamistoimingu infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes.

---

⁵³ EKo liidetud kohtuasjades C-431/09 ja C-432/09 *Airfield NV, Canal Digitaal BV versus Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (Sabam)* (C-431/09) ja *Airfield NV versus Agicoa Belgium BVBA* (C-432/09), ECLI:EU:C:2011:648, p 73.

⁵⁴ Infoühiskonna direktiivi põhjenduspunkt 27.

⁵⁵ C-607/11 *ITV Broadcasting*, p 29.

⁵⁶ C-306/15 *SGAE*, p 42.

1.1.2 Edastamistoimingu tegemine uuele üldsusele

Selleks, et edastamistoimingu toime paneva platvormi tegevus oleks autoriõiguste ja autoriõigustega kaasnevate õiguse rikkumine AutÕS § 13 lg 1 p 9¹, AutÕS § 73¹ lg 1 p 4 ja infoühiskonna art 3 lg 1 ja lg 2 mõttes, on vajalik, et edastamistoiming oleks suunatud ka üldsusele, sest õiguste rikkumisena käsitatakse teose kättesaadavaks tegemist (ja infoühiskonna direktiivis ka edastamist) üldsusele.

Mõiste „üldsus“ on defineerimata nii infoühiskonna direktiivis kui ka autoriõiguse seaduses, mistõttu aitab seda sisustada Euroopa Kohtu praktika. Kohtupraktika kohaselt on mõiste direktiivi artikli 3 lg 1 tähenduses määratlemata suurusega potentsiaalne sihtgrupp, mis eeldab küllaltki suurt isikute arvu.⁵⁷ Järelikult ei saa isikute arv, kes üldsuse alla kuuluvad, olla liiga väike või tähtsusetu.⁵⁸ Selle, kas üldsusesse kuuluvate arv on piisavalt suur või mitte, aitab selgitada potentsiaalsete isikute, kellele teost edastatakse, kumulatiivne mõju ehk oluline pole ainult see, kui paljudele teost edastatakse ühel ajal, vaid ka see, kui paljudele teost edastatakse üksteise järel.⁵⁹

Voogedastusplatvormid on enamasti ligipääsetav kõigile interneti kasutajatele. Tavaliselt ei pea end platvormil oleva sisu vaatamiseks ka platvormi kasutajaks registreerima. Isegi kui piraatsisu vaatamiseks peab end platvormil kasutajaks registreerima, ei ole kasutajate arv piiratud ning registreerimise võimalus on kõigil, kes platvormile satuvad.⁶⁰ Seega saavad platvormil erinevaid filme ja seriaale vaadata väga suur ja piiramatu arv isikuid. Lisaks saavad kõik kasutajad vaadata audiovisuaalseid teoseid nii samal ajal kui ka üksteise järel, kuna platvorm teeb teosed kättesaadavaks kasutajatele igal ajal. Järelikult võib ühte ja sama teost vaadata ühel ja samal ajal potentsiaalselt väga suur arv inimesi, täpselt samamoodi võib sama teost ajaliselt üksteise järel vaadata suur arv inimesi. Potentsiaalsel vaatajaskonnal on suur kumulatiivne mõju ning sellest tulenevalt teeb voogedastusplatvorm edastamistoimingu üldsusele.

Sarnaselt voogedastusplatvormile teevad ka need platvormid, mis lasevad kasutajal autoriõigustega ja nendega kaasnevate õigustega kaitstud filme alla laadida (kas otse platvormi

---

⁵⁷ C-607/11 *ITV Broadcasting*, p 32; C-306/15 *SGAE*, pp 37 ja 38.

⁵⁸ EKo C-135/10, *Società Consortile Fonografici (SCF) versus Marco Del Corso*, ECLI:EU:C:2012:140, p 86.

⁵⁹ C-135/10 *SCF*, p 87; C-306/15 *SGAE*, p 39.

⁶⁰ Näiteks külastati juunis 2020 nii rezka.ag kui ka seasonvar.ru lehte kumbagi 45 miljonit korda. Allikas: Osipchuk, E. How COVID-19 is helping online infringers to grow their business in Russia.

serverist, läbi võrdõigusvõrgu teiste kasutajate seadmetest või *stream rippingut* kasutades) edastamistoimingu üldsusele. Platvormidel on suur hulk kasutajaid ning kasutajate arv ei ole piiritletud, enamasti ei pea platvormi kasutajad platvormi kasutamiseks end isegi registreerima.⁶¹ Selleks, et autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud objekte isiklikku seadmesse tõmmata võrdõigusvõrk-platvormi abil, võib vaja minna mõne välise programmi abi. Programmi abil tõmmatakse fail kasutaja seadmesse ning pannakse seal uuesti kokku.⁶² Nimetatud programmid on internetis tasuta kättesaadavad kõigile.⁶³ Seega on kõigil internetiühendusega isikutel ligipääs eelnevalt nimetatud platvormidele, mis lubavad autoriõigustega kaitstud teoseid alla laadida, ning võimalus neid platvorme teoste allalaadimiseks ka kasutada. Teosed on kõigile kasutajatele kättesaadavad nii üheaegselt kui ka üksteise järel, mistõttu on potentsiaalsel kasutajaskonnal suur kumulatiivne mõju. Järelikult teevad platvormid edastamistoimingu üldsusele.

Ainult sellest, et edastamistoiming tehakse üldsusele, ei piisa, et jaatada infoühiskonna direktiivi art 3 lg-st 1 tuleneva autori ainuõiguse rikkumist. Autori üldsusele edastamise ja kättesaadavaks tegemise õigust rikutakse, kui edastamine toimus üldsusele, mis on uus. Sellisele järeldusele jõudis Euroopa Kohus, tuginedes Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioonile⁶⁴ (edaspidi Berni konventsioon) ning WIPO koostatud Berni konventsiooni juhisele^{65, 66} Berni konventsiooni art 11bis lg 1 p (ii) näeb ette, et kirjandus- ja kunstiteoste autoritel on ainuõigus lubada teose ülekande avalikustamist juhul, kui avalikustamist teostab algsest organisatsioonist erinev organisatsioon.⁶⁷ Lähtudes sellest ning konventsiooni juhisest, asus Euroopa Kohus seisukohale, et kui autorid võtavad oma teose levitamise lubamisel arvesse vaid otseseid kasutajaid, kuid edastamine toimub hoopis suuremale kuulajas- ja vaatajaskonnale ning seda mõnikord kasumi saamise eesmärgil, on tegemist iseseisva tegevusega ehk teose edastamisega uuele kuulajas- ja vaatajaskonnale ning selleks on vaja autori luba.⁶⁸ Analoogia korras on see põhimõte üle toodud ka infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 sisustamisele ning

---

⁶¹ Näiteks külab The Pirate Bay lehekülge igal päeval miljoneid kasutajaid. Van der Sar, E. Top 10 Most Popular Torrent Sites of 2021

⁶² How Torrenting Works? – The Verge.

⁶³ Näiteks on üheks selliseks programmiks utorrent (<https://www.utorrent.com>).

⁶⁴ Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon. - RT II 1994, 16, 49.

⁶⁵ WIPO koostatud juhised on kättesaadavad: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/615/wipo_pub_615.pdf (02.03.2021).

⁶⁶ C-306/15 *SGAE*, pp 40 ja 41.

⁶⁷ Berni Konventsioon art 11(bis) lg 1 p (ii).

⁶⁸ C-306/15 *SGAE*, p 41.

lühidalt on kohus seisukohal, et uus üldsus on üldsus, kellega autoriõiguse omaja ei ole varasemalt arvestanud.⁶⁹

Tavapäraselt on võimalik autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud filme vaadata kas mõnel telekanalil, kinos, tasulisel voogedastusplatvormil või ostes teose füüsilise või digitaalse koopia. Kõikidel nendel juhtudel on tarbijateks määratletav hulk inimesi – olgu nendeks siis telekanali levialas viibivad inimesed, telekanali tellinud inimesed, kinokülastajad, voogedastusplatvormi eest maksvad kasutajad jne. Nende isikutega on õiguste omaja arvestanud, kui ta on andnud loa oma teose edastamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks. Enamasti on nendel juhtudel läbi litsentside autorile tagatud ka teose kasutamise eest tasu. Nii ei ole see aga juhul, kui igal internetikasutajal on tasuta ligipääs autoriõigustega ja nendega kaasnevate õigustega kaitstud filmile. Voogedastusplatvorm, mis edastab teost üldsusele ja ei oma selleks autori luba, laiendab tunduvalt isikute ringi, kes autoriõigustega või sellega kaasnevate õigustega kaitstud filmi vaadata saavad. Õiguste omaja ei ole arvestanud, et igal interneti kasutajal on ligipääs tema teosele. Järelikult edastab selline voogedastusplatvorm teost uuele üldsusele.

Eelnev rakendub ka nende platvormide puhul, kust kasutaja saab kas otse platvormi serverist autoriõigustega kaitstud teose alla laadida või saab ta teose alla laadida võrdõigusvõrk-platvormi abil teiste kasutajate seadmetest. Mõlemal juhul saab autoriõigustega kaitstud teosele ligipääsu määratlemata hulk inimesi, kellele teose edastamise ja kättesaadavaks tegemise eest autor tasu ei saa ning kellega autor ei ole arvestanud, kui ta on näiteks mõnele telekanalile või voogedastusplatvormile andnud loa oma teose kättesaadavaks tegemiseks. Järelikult on teos kättesaadav platvormi abil üldsusele, kes on autoriõiguste omaja jaoks uus ehk kellega ta arvestanud ei ole. Võrdõigusvõrk-platvormi puhul rõhutas kohus eraldi uue üldsuse olemasolu analüüsimisel, et konkreetses kohtuasjas oli platvormi (The Pirate Bay) administraatoritele teada, et nende platvorm võimaldab kasutajatel juurdepääsu kaitstud teostele, seega oli neile teada, et autoriõiguste omaja jaoks on tegemist uue üldsusega.⁷⁰ Sama põhimõte võiks käesoleva magistritöö autori arvates rakenduda ka teiste platvormide puhul, mille administraatorid platvormi haldavad ning seega teavad, et platvormi abil on platvormil olevad autoriõigustega kaitstud teosed kättesaadavad uuele üldsusele.

---

⁶⁹ C-466/12 *Svensson*, p 24; C-160/15 *GS Media*, p 37; EKo C-527/15, *Stichting Brein versus Jack Frederik Willems*, ECLI:EU:C:2017:300, p 33.

⁷⁰ C-610/15 *Stichting Brein*, p 45.

Kuigi *stream ripping* platvorm paneb toime edastustoimingu üldsusele, ei ole nimetatud üldsus uus. Platvormi kasutamise eelduseks on, et kasutajal on varasem ligipääs teosele olemas – ainult sellisel juhul saab ta veebilingi, millel teos asub, platvormile sisestada. Platvorm konverteerib teose allalaetavaks failiks kasutaja sisestatud lingi abil. Järelikult on kõikidel kasutajatel, kes *stream rippingu* abil teost konverteerivad, olemas varasem juurdepääs teosele ning tegemist pole õiguste omaja jaoks uue üldsusega.

Sellest tulenevalt rikuvad autorite ja filmi esmasalvestuse tootjate õigust teost üldsusele edastada ja kättesaadavaks teha infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 ja lg 2 mõttes ning seeläbi ka AutÕS § 13 lg 1 p 9¹ ja § AutÕS §-s 73¹ lg 1 p 4 mõttes piraatsisu vahendavad voogedastusplatvormid, otse teost alla laadida lubada platvormid ning võrdõigusvõrk-platvormid. *Stream ripping* platvormid sellist rikkumist toime ei pane, sest kuigi edastamine toimub üldsusele, ei toimu see uuele üldsusele.

1.1.3 Muud kriteeriumid

Hoolimata asjaolust, et *stream rippingu* puhul ei saa rääkida uuest üldsusest, ei pruugi uus üldsus olla vajalik, et platvormi tegevus oleks autoriõiguste rikkumine infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes. Nimelt on Euroopa Kohus leidnud, et olukorras, kus toimub autoriõigustega kaitsitud teose edastamine ning edastamine on suunatud üldsusele, pole vaja, et nimetatud üldsus oleks ka uus üldsus, kui edastamine toimub uue tehnilise vahendi abil. Tegemist on ikkagi infoühiskonna direktiivi artikli 3 mõttes üldsusele edastamisega.⁷¹

Uueks tehniliseks vahendiks on Euroopa Kohtu praktika kohaselt näiteks olukord, kus teosele, mida muidu saavad kasutajad vaadata maapealse leviga teleprogrammi vahendusel, saavad kasutajad juurdepääsu interneti vahendusel.⁷² Internetis erinevatel platvormidel kättesaadav teos on kohtupraktika kohaselt kättesaadavaks tehtud sama tehnilist vahendit kasutades.⁷³

Stream ripping võtab teose, mis on interneti vahendusel kasutajatele voogeldav, ning konverteerib selle failiks, mille kasutajad saavad interneti vahendusel oma seadmesse alla laadida. Järelikult ei ole tegemist uue tehnilise lahendusega, sest teose üldsusele kättesaadavaks tegemine toimub endiselt interneti vahendusel.

---

⁷¹ C-607/11 *ITV Broadcasting*, p 39.

⁷² C-607/11 *ITV Broadcasting*, p 26.

⁷³ C-466/12 *Svensson*, p 24; C-161/17 *Renckhoff*, p 25.

Kuigi ülejäänud eelnevalt analüüsitud platvormide puhul on edastamistoiming tehtud uuele üldsusele, võib teatud juhtudel toimuda edastamine ka uue tehnilise lahendusena. Näiteks kui autor on oma teose tootnud mõnele telekanalile, on internetis teosele ligipääsu võimaldamine ka uue tehnilise vahendi pakkumine – kui varasemalt said inimesed autoriõigustega kaitstud teost vaadata vaid televiisori vahendusel, on nüüd teost võimalik näha ka kõikide teiste seadmete vahendusel, milles on piisavalt kiire interneti ühendus.

Lisakriteerium autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste rikkumise tuvastamisel on üldsusele edastamiselt ja kättesaadavaks tegemiselt tulu teenimine. Varasemalt on Euroopa Kohus nõustunud Euroopa Ühenduste Komisjoniga, et asjaolu, kas isik, kes üldsusele teost edastab, oma tegevuselt ka tulu teenib, ei ole omaette tingimus üldsusele edastamise tuvastamisel.⁷⁴ Siiski on Euroopa Kohus hilisemalt asunud seisukohale, et tulusus ei ole täiesti tähtsusetu asjaolu.⁷⁵

Piraatsisu vooglemiseks või alla laadimiseks pakkuvad platvormid ei küsi oma kasutajatelt tasu platvormi kasutamise eest. Küll aga on tavapärane, et nendel lehekülgedel on rohkelt reklaamsisu.⁷⁶ Reklaampinna müümine platvormil on platvormi omaniku viis platvormilt tulu teenimiseks. Euroopa Kohus on sedastanud, et kui platvorm teenib platvormi kättesaadavaks tegemise ja haldamise pealt suurt reklaamtulu, on tulu teenimine üks platvormi pidamise eesmärk.⁷⁷ Selleks, et platvormi tegevus oleks selle omanikule tulutoov, on platvormi haldaja huvides, et platvorm oleks potentsiaalsetele reklaampinna ostjatele atraktiivne. Atraktiivne on platvorm, millel on palju külastajaid, sest siis jõuab ostetud reklaam võimalikult paljude potentsiaalsete klientideni. Eelduslikult külastab piraatsisu pakkuvat platvormi seda rohkem kasutajaid, mida suurem valik autoriõigustega kaitstud teoseid platvormil on. Järelikult on otseselt seotud platvormidel pakutav piraatsisu ning platvormi poolt teenitav tulu.

Lisaks voogedastusplatvormidele ning otse teose allalaadimist lubavatele platvormidele, kuhu platvormi haldajad ise teoseid üleslaevad ning neid seeläbi üldsusele kättesaadavaks teevad, on olemas veel ka selliseid eelnevalt nimetatud platvorme, kuhu teoseid laevad üles platvormi kasutajad (täpsemalt käesoleva magistritöö punktis 2.1). Hiljemalt 7. juuniks 2021 tuleb Eesti

---

⁷⁴ C-306/15 *SGAE*, p 44.

⁷⁵ EKo liidetud kohtuasjades C-403/08 ja C-429/08, *Football Association Premier League Ltd ja teised*, ECLI:EU:C:2011:631, p 204.

⁷⁶ Näiteks rezka.ag ja seasonvar.ru. Reklaame leiab nii veebilehe üldise sisu vahelt, enne filmi või seriaali osa mängima hakkamist või esimest korda „play“ nuppu vajutades avaneb uues aknas mõni reklaam..

⁷⁷ C-610/15 *Stitching Brein*, p 46.

riigisisesse õigusesse üle võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/790, mis käsitleb autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul ning millega muudetakse direktiive 96/9/EÜ ja 2001/29/EÜ⁷⁸ (edaspidi DSM direktiiv) (täpsemalt direktiivist käesoleva magistritöö punktis 1.4).⁷⁹ Direktiivi art 17 lg 1 näeb ette, et kui veebisisu jagamise teenuse osutaja, ehk eelnevalt nimetatud platvormid, annavad juurdepääsu teostele, mille on üles laadinud platvormi kasutajad, on ka platvormid ise teinud teosed üldsusele kättesaadavaks. Artiklis on välja toodud ka tingimused, millal pole tegemist üldsusele kättesaadavaks tegemisega, näiteks on tegemist sellise olukorraga siis, kui platvormil endal on teoste selliseks kasutamiseks luba. Kui aga platvorm ei täida artiklis 17 toodud nõudeid, on platvorm läbi oma kasutaja tegevuse teinud teose üldsusele kättesaadavaks.

Sellest tulenevalt panevad piraatsisu vahendavad platvormid enamasti toime autori ja filmi esmasalvestuse tootja ainuõiguse teose üldsusele edastamisele ja kättesaadavaks tegemisele rikkumise infoühiskonna direktiiv art 3 lg 1 ja 2 mõttes ning teose üldsusele kättesaadavaks tegemise õiguse § 13 lg 1 p 9¹ ja § AutÕS §-s 73¹ lg 1 p 4 rikkumise. Platvormid rikuvad eelnevalt nimetatud õigust, kui nad panevad toime edastamistoimingut, mis on suunatud uuele üldsusele. Kui edastamine toimub varasemast erineva tehnilise vahendi abil, piisab ka edastamisest üldsusele. Eelnevalt nimetatud kriteeriumite alusel panevad rikkumise toime eelduslikult piraatsisu vahendavad voogedastusplatvormid, teoste otsest allalaadimist lubavad platvormid ning võrdõigusvõrk-platvormid. Lisaks võivad tulevikus üldsusele kättesaadavaks tegemise õigust rikkuda ka need platvormid, kuhu õigustega kaitstud objekte laevad üles platvormi kasutajad. *Stream ripping* platvorm uue üldsuse puudumise tõttu üldsusele kättesaadavaks tegemise õiguse rikkumist toime ei pane. Platvormide tegevus võib aga olla seaduslikult lubatud erandite ja piirangute alusel (käesoleva magistritöö punkt 1.4) ning sellisel juhul ei ole platvormide tegevus käsitatav õigusrikkumisena.

1.2 Võimalik reprodutseerimisõiguse rikkumine

Autori ainuõigus teose reprodutseerimisele hõlmab endas AutÕS § 13 lg 1 p-i 1 kohaselt nii teosest kui ka selle osast ühe või mitme ajutise või alalise koopia otsest või kaudset tegemist

---

⁷⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/790, 17. aprill 2019, mis käsitleb autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul ning millega muudetakse direktiive 96/9/EÜ ja 2001/29/EÜ. – ELT L 130, lk 92-125.

⁷⁹ Autoriõiguse seaduse muutmise seadus (autoriõiguse direktiivide ülevõtmine) 368 SE. Seletuskiri, lk 2. Kättesaadav arvutivõrgus: [\(https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d3d07943-9d1c-4ebe-94a4-8ae1ebdf7a68/Autoriõiguse%20seaduse%20muutmise%20seadus%20\(autoriõiguse%20direktiivide%20ülevõtmine\)\)](https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d3d07943-9d1c-4ebe-94a4-8ae1ebdf7a68/Autoriõiguse%20seaduse%20muutmise%20seadus%20(autoriõiguse%20direktiivide%20ülevõtmine)) (17.04.2021).

mis tahes vormis või viisil. Ainuõigus lubada või keelata filmi originaali või selle koopias otsest või kaudset, ajutist või alalist, osalist või täielikku reprodutseerimist mis tahes vormis või viisil on samuti filmi esmasalvestuse tootjal.⁸⁰

Reprodutseerimisõiguse kehtestamise kohustuse paneb liikmesriikidele ka infoühiskonna direktiiv, mille art 2 kohaselt peavad liikmesriigid ette nägema, et ainuõigus lubada või keelata otsest või kaudset, ajutist või alalist, osalist või täielikku reprodutseerimist mis tahes viisil või vormis on nii autoritel nende teoste osas (punkt a) kui ka filmide esmasalvestuste tootjatel nende filmide originaali ja koopiade osas (punkt d).

Euroopa Kohus on lahendis C-5/08, *Infopaq International A/S versus Danske Dagblades Forening* rõhutanud infoühiskonna direktiivi põhjenduspunktide tähtsust, ning viidanud direktiivi eesmärgile.⁸¹ Direktiiv kaitseb autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi kõrgetasemeliselt, et autoritele, esitajatele ja tootjatele oleks tagatud tasu.⁸² Eraldi on kohus välja toonud direktiivi põhjenduse punkti 21.⁸³ Infoühiskonna direktiivi põhjenduste punkt 21 käsitleb reprodutseerimisõigust ning ütleb, et toimingute ulatus, mida reprodutseerimiseks peetakse, peab hõlmama erinevad kasusaajad.⁸⁴ Kohus asus seisukohale, et sellest tulenevalt peab reprodutseerimist defineerima laialt.⁸⁵

Voogedastusplatvorm ja platvorm, mis laseb kasutajal teost otse alla laadida, ning mis teeb kasutajatele kättesaadavaks autoriõigustega kaitstud teose, rikub autori ainuõigust teose reprodutseerimisele potentsiaalselt kahel viisil. Kui platvormi administraatorid ise on teose platvormile üles laadinud, on nad eelduslikult teinud teosest esiteks reproduktsiooni. See, kuidas platvormile teose üles laadinud administraator teosele algselt ligipääses, on juhtumipõhine. Administraator võis osta õiguspäraselt teose koopias, ning seda reprodutseerida. Administraator võis ka teose reproduktsiooni omandada juba autoriõiguseid rikkudes, näiteks seda piraatsisus vahendavalt platvormilt alla laadides või kasutades *stream rippingut*. Audiovisuaalse teose reprodutseerimise ainuõigus on vaid autoril või filmi esmasalvestuse tootjal ning sellest tulenevalt on mõlemal juhul voogedastusplatvorm juba enne teose üldsusele kättesaadavaks tegemist rikkunud autoriõigusi ning sellega kaasnevaid õigusi. Siiski võib

---

⁸⁰ AutÕS § 73¹ lg 1 p 1.

⁸¹ EKo C-5/08, *Infopaq International A/S versus Danske Dagblades Forening*, ECLI:EU:C:2009:465, p 40.

⁸² Infoühiskonna direktiiv põhjenduspunktid 9 ja 10.

⁸³ C-5/08, *Infopaq International*, p 41.

⁸⁴ Infoühiskonna direktiiv põhjenduspunkt 21.

⁸⁵ C-5/08, *Infopaq International*, pp 41 ja 43.

reprodutseerija tegevus minna mõne autoriõiguste rikkumisest erandi tegeva olukorra alla (vaata käesoleva magistritöö punkti 1.4).

Nagu eelnevalt mainitud, on olemas nii voogedastusplatvorme kui ka otse teose allalaadimist võimaldavaid platvorme, kuhu saavad audiovisuaalseid teoseid üles laadida teistele isikutele kasutamiseks platvormi kasutajad ise. Teine potentsiaalne viis selliste platvormide tegevuse puhul autori ja filmi esmasalvestuse tootja õiguste rikkumiseks seisneb selles, et teose üles laadimisel ei oma teose edaspidisel kättesaadavaks tegemisel tähtsust asjaolu, kas teose üles laadinud isiku seadmes teos veel alles on või mitte – see salvestatakse platvormi serverisse.⁸⁶ Järelikult, kui eelnevalt nimetatud platvormi kasutaja laeb platvormile üles teose, mis on autoriõigustega kaitstud, teeb platvorm sellest oma serverisse reproduktiooni, mis rikub autori ja filmi esmasalvestuse tootja ainuõigust oma teost reprodutseerida.

Võrdõigusvõrk-platvorm autori ega filmi esmasalvestuse tootja ainuõigust teose reprodutseerimisele ei riku, sest võrdõigusvõrgu põhimõttel töötavatel platvormidel puudub endal keskne server, kuhu teoseid talletataks. Kogu teoste jagamine toimub kasutajate seadmete vaheliselt ning kui üks kasutaja teost enda seadmesse reprodutseerib, toimub teose osakeste allalaadimine otse teise kasutaja seadmest, kes teost allalaadijale kättesaadavaks teeb. Platvorm ise protsessi ei sekku, ning seega autorile kuuluvat reprodutseerimisõigust ei riku.

Stream rippingut kasutades konverteerib platvorm kasutaja soovitud muidu voogedastatava teose allalaetavaks failiks ning peale konverteerimise lõppu laseb kasutajal faili alla laadida.⁸⁷ Sellest tulenevalt, et platvorm ei tee kohe voogedastatavast teosest koopiat kasutaja seadmesse, vaid teeb esiteks koopia valmis ja alles siis laseb selle alla laadida, võib eeldada, et platvorm salvestab konverteeritud teose faili vähemalt lühiajaliselt enda serverisse. Selline tegevus, kui konverteeritud fail oli autoriõigustega kaitstud teos, on autori ja filmi esmasalvestuste tootja reprodutseerimisõiguse rikkumine.

Nii võrdõigusvõrk-platvorm kui ka *stream ripping* platvorm ei ole ise voogeldavat või allalaetavat teost üles laadinud, vaid teos võetakse mõnelt teiselt platvormilt või kasutajate seadmetest. Järelikult pole pidanud platvorm ise teost reprodutseerima, et seda serverisse laadida.

---

⁸⁶ How Does Youtube Store and Analyze Such Huge Amount of Data? – GeeksforGeeks. (10.12.2019) Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.geeksforgeeks.org/how-does-youtube-store-and-analyze-such-huge-amount-of-data/> (20.04.2021)

⁸⁷ Allen, J. What is Stream Ripping?

Eelnevast tulenevalt rikuvad nii voogedastusplatvormid kui ka otse allalaadimist lubavad platvormid autori ja filmi esmasalvestuste tootja õigust teose reprodutseerimisele, kui nad reprodutseerivad teost, et see enda platvormile üles laadida. Kui platvormid lubavad kasutajatel teosed üles laadida, teevad platvormid üles laetavatest teostest eelduslikult õigusvastase reprodutsiooni. *Stream ripping* platvorm rikub autori ja filmi esmasalvestuse tootja õigust teose reprodutseerimisele, kui platvormi kasutaja konverteerib platvormi vahendusel õigustega kaitstud teost ning platvorm selle salvestab. Võrdõigusvõrk-platvorm reprodutseerimisõiguse rikkumist toime ei pane.

1.3 Võimalik muude autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste võimalik rikkumine

Lisaks ainuõigusele teha oma teos üldsusele kättesaadavaks ning teost reprodutseerida, on AutÕS § 13 lg-s 1 autorile kuuluvatest varalistest õigustest välja toodud veel õigus teose levitamisele (p 2), õigus teose tõlkimisele (p 4), õigus teose töötlemisele (p 5), õigus teoste kogumikele (p 6), õigus teose avalikule esitamisele (p 7), õigus teose eksponeerimisele (p 8), õigus teose edastamisele (p 9), õigus teostada oma arhitektuurne projekt (p 10) ning õigus teostada oma disaini-, tarbekunstiteose jms projekt (p 11). Filmi esmasalvestuse tootjal on AutÕS § 73¹ lg 1 kohaselt lisaks juba analüüsitud ainuõigustele ka õigus filmi originaali või selle koopia levitamisele üldsusele (p 2) ning filmi originaali või selle koopia rentimisele või laenutamisele (p 3).

Autori ainuõigus teose levitamisele tähendab, et vaid autoril on õigus oma teose või selle koopia omandiõiguse üleandmiseks või üldsusele kasutada andmiseks mis tahes viisil.⁸⁸ Käesolevas magistritöös analüüsitakse platvorme, kes vahendavad autoriõigustega kaitstud teoseid arvutivõrgus ehk digitaalsete failidena. Levitamisoigus hõlmab endas vaid füüsilisel kujul olevate teoste levitamist, mistõttu ei saa käesoleva magistritöö uurimisalasse kuuluvad platvormid panna toime autori levitamisoiguse rikkumist.⁸⁹ Samal põhjusel ei kuulu analüüsimisele ka filmi esmasalvestuse tootja levitamisoigus ega teose rentimine või laenutamine. Viimane jääb käesolevas magistritöös analüüsitavatest õigustest välja, sest piraatsisu vahendavad platvormid teoseid välja ei rendi ega laenuta.

---

⁸⁸ AutÕS § 13 lg 1 p 2.

⁸⁹ Agreed Statements Concerning The WIPO Copyright Treaty. - Diplomatic Conference On Certain Copyright And Neighboring Rights Questions. Geneva: 1996, lk 2.

Platvormid, kes vahendavad oma kasutajatele piraatsisu, ei pane pelgalt vahendamisega toime autorile kuuluva tõlkimisõiguse või kogumike koostamise õiguse rikkumist. Käesolevas magistritöös analüüsitakse filmide ja seriaalide ehk audiovisuaalsete teoste autorite ja esmasalvestuste tootjate õiguste rikkumisi, järelikult ei pane platvormid toime autorile kuuluvat arhitektuurse- ning disaini-, tarbekunstiteose jms projekti teostamise õiguse rikkumist.

AutÕS § 13 lg 1 p 5 annab autorile ainuõiguse oma teose töötlemisele. Sealjuures on töötlemisõigus lai, sest hõlmab endast nimetatud punkti kohaselt nii teose adaptatsioone, arranžeringuid kui ka teisi töötlusti. Teost mõne piraatsisu vahendava platvormi abil voogeldes või isiklikku seadmesse alla laadides on võimalus, et teos, mis kasutajale kättesaadavaks tehakse, on originaalteosest kehvema kvaliteediga. Järelikult võivad platvormid, mis teevad üldsusele kättesaadavaks autoriõigustega kaitstud teost muudetud kvaliteediga, rikkuda autori ainuõigust teose töötlemisele.

Töötlemisõiguse täpsem sisustamine Euroopa Liidu õiguse abil pole võimalik, sest Euroopa Liidus pole töötlemisõigus harmoniseeritud. Ka Berni konventsiooni artiklid, mis töötlemisõigust puudutavad, ei aita kaasa töötlemisõiguse sisustamisele.⁹⁰ Berni konventsiooni art 12 kohaselt kuulub kirjandus- ja kunstiteoste autoritele ainuõigus lubada teostes kohandusi, seadeid ja muid töötlusti. Käesoleva magistritöö autorile teadaolevalt ei ole autoriõiguse seadusest tulenevat autori töötlemisõigust eraldi sisustanud ka Eesti kohtud.

Erialakirjanduses on töötlemisõigust sisustatud nii, et kui isik soovib muuta autoriõigustega kaitstud teost ning seejärel muudetud teost üldsusele edastada, on selleks vaja autori luba. Lisaks autori varalisele töötlemisõiguse rikkumisele rikub teose ümbertöötamine ja muutmine ka autori isiklikku õigust teose puutumatusse.⁹¹ Autori isiklik õigus teose puutumatusse on sätestatud AutÕS § 12 lg 1 p-s 3 ning selle kohaselt on autoriõiguste rikkumine ise teoses, teose pealkirjas või autorinime tähistuses mis tahes muudatuste tegemine või teistel isikutel selliste muudatuste tegemise lubamine.

Aastal 2014 koostati uus autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu (edaspidi eelnõu), eesmärgiga kodifitseerida intellektuaalomandi õigus.⁹² Eelnõus otsustati, et eelnevalt nimetatud autori varaline õigus teose töötlemisele ning isiklik õigus teose

---

⁹⁰ Seletuskiri autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse juurde (versioon 21.07.2014, eelnõu versioon 19.07.2014), § 18. Justiitsministeerium, lk 51.

⁹¹ Pisu, H. Autoriõiguse alused, lk 41.

⁹² Seletuskiri autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse juurde, lk 3.

puutumatusle on oma olemuselt niivõrd sarnased, et nende asemel tuleks moodustada üks autori varaline õigus - töötlemisõigus.⁹³ Nimetatud eelnõus täpsustati selle, AutÕS § 13 lg p-st 5 tuleneva autori õiguse teose töötlemisele ulatust.⁹⁴ Seaduse eelnõu kohaselt on teose töötlemine teoses mis tahes muudatuste tegemine.⁹⁵ Seletuskirja kohaselt on töötlemisõigus niivõrd lai, et seaduses pole võimalik üheselt defineerida kõiki võimalikke teose töötlemisi, mis autori ainuõigust rikuksid. Näitena on välja toodud, et töötlemisõigust rikub näiteks teosest lühivormi loomine või kirjandusteose dramatiseerimine.⁹⁶

Eelnevat silmas pidades on käesoleva magistritöö autor arvamusel, et audiovisuaalse teose kvaliteedi muutmine ei ole autori ainuõiguse teose töötlemisele rikkumine. Töötlemisõiguse rikkumisega on tegemist, kui teost ennast või selle osa muudetakse, lähtudes eelnevalt kirjeldatud eelnõu seletuskirja sõnastusest, mille kohaselt on töötlemine teose muutmine. Magistritöö autor on arvamusel, et teose kvaliteedi muutmine ei ole teose muutmine. Küll aga võib tegemist olla teose moonutamisega. Teose moonutamise õigus on vaid autoril endal AutÕS § 12 lg 1 p-i 5 kohaselt ning kunas tegemist on autori isikliku õigusega, ei kuulu selle õiguse rikkumise analüüs käesoleva magistritöö raamesse.

Stream ripping platvorm konverteerib voogedastatava teose allalaetavaks failiks. Käesoleva magistritöö autor on seisukohal, et ka selline tegevus ei ole autori ainuõiguse oma teost töödelda rikkumine, sest teos ise jääb samasuguseks, nagu see enne oli. Muutub kõigest see, kas teos on kasutajale vaadatav vaid interneti vahendusel ja sobiva platvormi olemasolul või saab kasutaja teosele ligi ka ilma internetita isiklikus seadmes.

Autori ainuõigus teose avalikule esitamisele hõlmab endas elavat esitust ja tehniliselt vahendatud ettekandes esitust.⁹⁷ AutÕS § 10 lg 3 kohaselt on teos avalikult esitatud, kui see on ette loetud, mängitud, tantsitud, näideldud või muul viisil ette kantud kas vahetult või kaudselt mis tahes tehnilise vahendi või protsessi vahendusel. Autorile kuulub ka ainuõigus teost eksponeerida ehk teost näidata ning see käib nii teose kui ka selle koopia näitamise kohta kas vahetult või mõne tehnilise vahendi või protsessi abil.⁹⁸ Nii teose avalik esitamine kui ka eksponeerimine toimub sätete sõnastusest tulenevalt üldsusele, kes viibib vahetult esitamise või

---

⁹³ *Ibidem*, lk 12.

⁹⁴ *Ibidem*, § 18, lk 51.

⁹⁵ Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu (versioon 19.07.2014), § 18 lg 1. Justiitsministeerium.

⁹⁶ Seletuskiri autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse juurde, § 18, lk 51.

⁹⁷ AutÕS § 13 lg 1 p 7.

⁹⁸ AutÕS § 13 lg 1 p 8.

eksponeerimise juures või näeb esitust või eksponeerimist esitamise või eksponeerimise toimumise hetkel. Järelikult ei pane käesoleva töö raames analüüsitavad platvormid ja nende kasutajad toime autori ainuõiguse teose avalikule esitamisele või eksponeerimisele rikkumist, kui võimaldavad tarbida või tarbivad ise autoriõigustega kaitstud teost vabalt valitud ajal ja kohas.

Autorile kuulub ainuõigus oma teost edastada. Teose edastamine tähendab teose suunamist üldsusele mõne tehnikavahendi vahendusel, näiteks raadio või televisiooni abil. Sinna alla kuulub ka taasedastamine kaabellevivõrgu kaudu.⁹⁹ Kuigi teose edastamisel on isikutel, kellele teost edastatakse, võimalik teost tarbida vabalt valitud kohas, ei ole neil võimalik teost tarbida vabalt valitud ajal. Edastaja valib edastuse toimumise aja ning edastust saab tarbida vaid sellel ajal, kui edastus toimub. Käesoleva magistritöö raames analüüsitakse platvorme, mille abil saavad kasutajad vaadata filme ja seriaale nii vabalt valitud kohas kui ka vabalt valitud ajal. Seejuures on platvormid oma tegevuses iseseisvad ning igasugune edastamine on sõltumatu sellest, kas mõnda filmi või seriaali kuskil õiguspärasel platvormil samaaegselt edastatakse või mitte. Sellest tulenevalt ei riku käesoleva magistritöö raames analüüsitavad platvormid autori ainuõigust teose edastamisele.

Järelikult panevad piraatsisu vahendavad platvormid toime autori ja filmi esmasalvestuse tootjate õiguse teose reprodutseerimisele ning teose üldsusele kättesaadavaks tegemisele rikkumise. Rohkem varalisi autoriõiguseid ja sellega kaasnevaid õiguseid platvormid oma tegevusega ei riku. Platvormide tegevus pole õigusrikkumine, kui see mahub mõne seaduses toodud autoriõigustest erandi tegeva või neid piiravaid sätte alla.

1.4 Erandid ja piirangud rikkumise kohaldamisel

Autoriõigused ei ole absoluutsed. Mõningatel juhtudel on teistel isikutel lubatud autoriõigustega kaitstud teost kasutada, kas ilma autori luba omata või autoritasu maksmata, viisil, mis muidu on autori ainuõigus, ning seda ei peeta autoriõiguste rikkumiseks.¹⁰⁰ *Droit d'auteur* traditsioonist lähtuvas autoriõiguses on autorile kuuluvate õiguste kaitsmine õigluse küsimus ning sellest tulenevalt on autoriõigustest erandite tegemine ning nende piiramine rangelt erandlik.¹⁰¹ Piirangud ja erandid täidavad aga autoriõiguste algupärast eesmärgi, milleks

---

⁹⁹ AutÕS § 13 lg 1 p 9.

¹⁰⁰ Jents, L. Autoriõiguse piirangute roll ja tähendus tänapäeva ühiskonnas. - Juridica 7/2012, lk 499.

¹⁰¹ Hugenholtz, B., Senftleben, M. R.F. Fair Use in Europe. In Search of Flexibilities. - SSRN Electronic Journal. Amsterdam: 2011, lk 7. Arvutivõrgus kättesaadav:

oli kaitsta lisaks autoritele ka ülejäänud ühiskonna põhivabadusi ning sotsiaalseid huve.¹⁰² Rangelt autorikeskne seadusandlus ei võimalda teoste kasutajatel panustada ühiskonna arengusse läbi autoriõigustega kaitstud teoste kasutamise.¹⁰³ Järelikult on autoriõiguste piiramine ning nendest erandite tegemine vajalik, et tasakaalustada autorite õigusi oma teostele ning kasutajate vabadusi nimetatud teoseid kasutada näiteks kultuurilistel, sotsiaalsetel, informatiivsetel, majanduslikel või poliitilistel põhjustel.¹⁰⁴

Rahvusvahelised kokkulepped, mis autoriõiguseid ja autoriõigusega kaasnevaid õiguseid reguleerivad, panevad poolte jaoks paika kehtestatavad minimaalsed õigused ja nende aluspõhimõtted. Seejuures jäetakse pooltele vabadus ise otsustada, kas õigused peaks olema autori-, tööstuse- või hoopis kasutajakesksed ning milliseid piiranguid kehtestama peaks.¹⁰⁵ Näiteks on ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis¹⁰⁶ silmas peetud vajalikku tasakaalu autorite ja kasutajate vahel nii, et deklaratsiooni kohaselt on igal inimesel õigus võtta osa ühiskonna kultuurielust, nautida kunsti ja saada osa teaduse edusammudega kaasnevatest hüvedest.¹⁰⁷ Samas on igal teadus-, kunsti- või kirjandustöö autoril õigus oma varaliste ja mittevaraliste huvide kaitsele.¹⁰⁸ WIPO autoriõiguse leping (WCT)¹⁰⁹ lubab lepinguosalistel näha ette erandeid ja piiranguid autoritele antud õigustest erijuhtudel, kui see ei ole vastuolus teoste tavapärase kasutamisega ning ei piira liigselt autori õigustatud huve. WIPO autoriõiguse leping ütleb sama ka Berni konventsiooni kohaldamisel tehtavate autoriõiguste piirangute ja erandite kohta.¹¹⁰ Euroopa Liidu direktiivid on piirangute ja erandite osas karmimad ning näevad autoriõigustele ette kõrgema kaitse, mistõttu ei ole Euroopa Liidu liikmesriikidel piirangute ja erandite kehtestamisel nii vabad käed.¹¹¹

Autoriõiguse seadus näeb seaduse IV. peatükis ette autori varaliste õiguste teostamise piiranguid, mida nimetatakse ka teose vabaks kasutamiseks. Peatüki esimene paragrahv, § 17, kehtestab nn kolmeastmelise testi teose vaba kasutamise õiguse olemasolu kontrolliks. Test pärineb Berni konventsioonist.¹¹² Berni konventsiooni art 9 lg 2 kohaselt võib liitu kuuluvate

---

https://www.researchgate.net/publication/228186530_Fair_Use_in_Europe_In_Search_of_Flexibilities (10.04.2021).

¹⁰² B. Hugenholtz, M. R. F. Senftleben, lk 10.

¹⁰³ Jents, L, lk 500.

¹⁰⁴ B. Hugenholtz, M. R. F. Senftleben, lk 6.

¹⁰⁵ Jents, L, lk 500.

¹⁰⁶ ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon (vastu võetud ÜRO Peaassamblee poolt 10.12.1948).

¹⁰⁷ ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon art 27 lg 1.

¹⁰⁸ ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon art 27 lg 2.

¹⁰⁹ WIPO autoriõiguse leping (WCT). – ELT 89, lk 210-216.

¹¹⁰ WIPO autoriõiguse leping art 10.

¹¹¹ Jents, L, lk 500.

¹¹² Pisuke, H. Autoriõiguse alused, lk 79.

riikide seadusandlus otsustada, kas lubada teoste reprodutseerimist teatud erijuhtudel, kuid tingimusel, et selline reprodutseerimine ei ole vastuolus teose tavapärase kasutamisega ja ei kahjusta põhjendamatult autori seaduslikke huve. AutÕS § 17 lubab teha erandi autoriõiguse seaduse §-dest 13-15 (kus on käsitatud autorile kuuluvaid varalisi õiguseid ning autori õigust saada teose kasutamise eest tasu) ehk kasutatud autoriõigustega kaitstud teost ilma autori nõusolekuta ja tasu maksmiseta tingimusel, et selline kasutamine ei ole vastuolus teose tavapärase kasutamisega, kasutamine ei kahjusta põhjendamatult autori seaduslikke huve ning autoriõiguse seadus näeb loa teose kasutamiseks ette otsesõnu seaduse §-des 18-25⁴.

Vaba kasutuse eranditest käesoleva magistritöö raames analüüsitavate platvormide kontekstis võib kõne alla tulla AutÕS § 18¹ lg 1, mis kannab pealkirja „Autori reprodutseerimisõiguse piiramine“. Nimetatud paragrahvi kohaselt on autori reprodutseerimisõigust piiratud ehk ilma autori nõusolekuta ja tasu maksmata on lubatud teha teosest ajutisi või juhuslikke reproduktsioone, kui nende tegemine ei oma iseseisvat majanduslikku eesmärki, need on tehnilise protsessi lahutamatud ja olulised osad ning nende eesmärk on kas vahendada teose edastamist võrgus kolmandate isikute vahel või teha võimalikuks teose või autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti seaduspärane kasutamine. Tegemist on infoühiskonna direktiivist tuleneva kohustusliku piiranguga autorile kuuluvatest õigustest.¹¹³

Varasemalt käsitletud platvormide poolse autori reprodutseerimisõiguse rikkumise juures (käesoleva magistritöö punkt 1.2) ei kuulu AutÕS § 18¹ lg-st 1 tulenev piirang kohaldamisele ühegi olukorra puhul, kus reprodutseerimisõigust rikkus kas voogedastusplatvorm või teose otse allalaadimist võimaldav platvorm. Kui kasutaja laeb teose platvormile ja platvorm selle talletab, ei ole tegemist ajutise ega juhusliku reproduktsiooniga, vaid platvorm teeb reproduktsiooni teadlikult ning alaliselt, et teost platvormi kasutajatele kättesaadavaks teha.

Stream ripping platvorm, mis teeb voogedastatavast teosest reproduktsiooni enne, kui laseb selle kasutajal isiklikku seadmesse alla laadida, võib nimetatud erandi alla minna, kui tehtud reproduktsioon on ajutine. Platvormil endal pole reproduktsiooni vaja, mistõttu on eelduslikult tegemist ajutise reproduktsiooniga. Platvorm reprodutseerib teost, sest see on tehnilise protsessi oluline osa – ilma teosest koopiat tegemata ei ole platvormil võimalik seda ka kasutajale edastada. Küll aga ei oma platvorm reprodutseerimisõigust piiravas seadusesättes nimetatud erandi eesmärki. Platvorm ei vahenda teose edastamist kolmandate isikute vahel. Platvorm ei

---

¹¹³ Infoühiskonna direktiiv art 5 lg 1 ja põhjenduspunkt 33.

tee võimalikuks ka teose seaduspärast kasutamist, sest käesoleva magistritöö raames analüüsitakse piraatsisu vahendavaid platvorme, ning seega teeb selline platvorm eelduslikult võimalikuks autoriõigustega kaitstud teose ebaseadusliku reprodutseerimise. Kui kasutaja ei reprodutseeri teost ebaseaduslikult, võib platvorm mitte toime panna reprodutseerimisõiguse rikkumist (vaata täpsemalt käesoleva magistritöö punkt 2.2).

Infoühiskonna direktiivi art 5 lg 3 on välja toodud nimekiri võimalikest eranditest ja piirangutest reprodutseerimisõigusest ning õigusest teoseid üldsusele edastada ja kättesaadavaks teha, mille liikmesriigid võivad oma seadusandluses kehtestada. Mõned nendest on ülevõetud autoriõiguse seadusesse. AutÕS § 19 kohaselt on lubatud teose vaba kasutamine autoritasu maksmata teaduslikel, hariduslikel, informatsioonilistel ja õigusemõistmise eesmärkidel.

Platvormid võimaldavad kõigil, kes seda soovivad, vabalt valitud ajal ja kohas autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud filme ja seriaale vaadata, ning seega puudub käesoleva magistritöö raames analüüsitavatel platvormidel mõni eelnevalt nimetatud eesmärk. Isegi, kui teoreetiliselt võib platvorm teha üldsusele kättesaadavaks filme ja seriaale selleks, et neid saaks kasutada näiteks õppe- ja teaduslikel eesmärkidel (AutÕS § 19 p 1) või karikatuuris (AutÕS § 19 p 7), on igal kehtestatud erandil veel nõudeid, mis tuleb erandi kohaldamiseks täita. Sellisteks tingimusteks on peaaegu iga erandi puhul see, et teos, mida kasutatakse, oleks õiguspäraselt avaldatud. Lisaks on, olenevalt erandist, veel vaja täita motiveeritud mahu nõue¹¹⁴ ning teose kasutamisel ei või olla ärilisi eesmärke. Varasemast analüüsist selgus, et enamasti on käesoleva magistritöö raames analüüsitavatel platvormidel ärinte eesmärk (käesoleva magistritöö punkt 1.1.3). Lisaks ületab terve teose üldsusele kättesaadavaks tegemine või reprodutseerimine motiveeritud mahu tingimust.

Platvormide tegevust silmas pidades võib kõne alla tulla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ, 8. juuni 2000, infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta)¹¹⁵, täpsemalt selle artiklid 12 ehk „Pelk edastamine“ ja 14 ehk „Teabe talletamine“, mis on

---

¹¹⁴ Motiveeritud mahtu pole täpselt defineeritud ning seda tuleb hinnata juhtumipõhiselt, lähtudes saavutatavast eesmärgist. See võib olla nii osa teosest, kui ka põhjendatud erandlikel juhtudel terve teos. Allikas: Kelli, A., Lepik, G., Ristikivi, M., Värvi, A. Üliõpilane ja autoriõigus. – Juridica 5/ 2020, lk 385.

¹¹⁵ Euroopa parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ, 8. juuni 2000, infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta). – ELT L 178, lk 399-414.

tervikuna üle võetud ka infoühiskonna teenuse seadusesse¹¹⁶ (edaspidi InfoTS). Nimetatud artiklid sätestavad autoriõiguste rikkumise korral vastutusest vabanemise alused, kui platvormi tegevus on neutraalne.¹¹⁷

InfoTS § 8 vastab E-kaubanduse direktiivi artiklile 12 ja nimetatud paragrahv kannab pealkirja „Vastutuse piirang üksnes teabe edastamise ja üldkasutatavale andmesidevõrgule juurdepääsu pakkumise korral“. InfoTS § 8 lg 1 kohaselt ei vastuta teenuse osutaja edastatava teabe sisu eest osutades teenust, mis seisneb kasutaja pakutava teabe edastamises üldkasutatava andmesidevõrgu kaudu või üldkasutatavale andmesidevõrgule juurdepääsu pakkumisel, kui ta ei algata edastust (p 1), ei vali edastuse vastuvõtjat (p 2) ning ei vali ega muuda edastuses sisalduvat teavet (p 3). Sama paragrahvi teise lõike kohaselt läheb InfoTS § 8 lg 1 alla teabe automaatne, vahepealne ja ajutine talletamine siis, kui selle ainus eesmärk on edastamise sooritus üldkasutatava andmesidevõrgu kaudu ja eeldusel, et teavet ei talletata pikema ajavahemiku vältel, kui see on edastamiseks põhjendatult vajalik.

Nagu eelnevalt välja toodud, kohalduvad vastutusest vabanemise alused neutraalsetele platvormidele. See tuleneb e-kaubanduse direktiivi põhjenduspunktist 42, mille kohaselt on platvorm neutraalne, kui selle tegevus on tehniline, automaatne ja passiivne ning platvormil ei ole edastatava ega talletatava teabe kohta teadmisi. Kuigi võrdõigusvõrk-platvormid ei algata ise edastust, ei vali edastuse vastuvõtjat ega ei vali ega muuda edastuses olevat teavet, ei ole enamasti tegemist neutraalsete platvormidega. Nagu eelnevalt analüüsitud (käesolev magistritöö punktis 1.1.1), on piraatsisu pakkuvad võrdõigusvõrk-platvormid teadlikud, et nende platvormil toimub autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud objektide ebaseaduslik kättesaadavaks tegemine ja reprodutseerimine ning sellest tulenevalt ei saa platvorm olla neutraalne platvorm, sest platvormil on teadmisi selle kohta, millist teavet platvormil jagatakse.

E-kaubanduse direktiivi artiklile 14 vastab InfoTS § 10, mis kannab pealkirja „Vastutuse piirang andmete talletamise teenuse osutamise korral“. Selle paragrahvi esimese lõike kohaselt ei vastuta teenuse osutaja teenuse kasutaja taotluse põhjal talletatava teabe sisu eest, kui teenuse osutaja osutab teenust, mis seisneb teenuse kasutaja pakutava teabe talletamises, tingimustel, et teenuse osutaja ei tea teabe sisu ega ole kahju hüvitamise nõude puhul teadlik faktidest või asjaoludest, millest ilmneb ebaseaduslik tegevus või teave (p 1) ning kui ta punktis 1 nimetatud

---

¹¹⁶ Infoühiskonna teenuse seadus. - RT I, 12.12.2018, 39.

¹¹⁷ E-kaubanduse direktiiv põhjenduspunkt 42.

asjaoludest teada saab, kõrvaldab teenuse osutaja kohe vastava teabe või tõkestab sellele juurdepääsu (punkt 2). Eelnev ei kohaldu, kui teenuse kasutaja töötab teenuse osutaja alluvuses või järeelvalve all.¹¹⁸

Andmete talletamise teenust osutavad need voogedastusplatvormid ja platvormid, mis lasevad kasutajal autoriõigustega kaitstud teost otse kasutaja seadmesse alla laadida, ning kuhu saavad nimetatud teosed üles laadida kasutajad ise. Järelikult, kui nimetatud platvormid täidavad InfoTS § 10 lg 1 p-st 1 ja p-st 2 tulenevad tingimused, ei vastuta platvormid autoriõiguste rikkumise eest.

Selliseks platvormiks, mida InfoTS § 10 puudutab, on näiteks voogedastusplatvorm Youtube. Platvormile laetakse igal minutil üles umbes 500 tunni jagu erinevat audiovisuaalset materjali ning seega puudub platvormil endal mõistlik võimalus iga üleslaetud teose puhul hinnata, kas sellega on rikutud kellegi autoriõiguseid või mitte.¹¹⁹ Autoril, kelle õigusi platvormile laetud sisu rikub, on võimalus platvormile sellest märku anda ning platvorm eemaldab seejärel teose.¹²⁰ Infoühiskonna teenuse seaduse kohaselt ei vastuta seega Youtube ega teised platvormid, mis samasugustele tingimustele vastavad, autoriõiguste rikkumise eest. Nimetatud rikkumisteks võiks olla autorile ja filmi esmasalvestuse tootjale kuuluva reprodutseerimisõiguse rikkumine, mida platvorm rikub, kui kasutaja poolt üles laetud teosest oma serverisse koopia teeb, ning üldsusele kättesaadavaks tegemise õiguse rikkumisele kaasa aitamine (täpsemalt käesoleva magistritöö punktis 3.1.1).

E-kaubanduse direktiivist tulenevaid erandeid ja piiranguid nimetatakse ka ohutuks sadamaks (*safe harbor*) veebiplatvormidele, sest direktiiv on andnud platvormidele võimaluse vabaneda vastutusest, kui neile on üles laetud autoriõigustega kaitstud teoseid kasutaja poolt. Selle võimaluse võtab platvormidelt DSM direktiiv.¹²¹ DSM direktiivi eesmärk on muuta Euroopa Liidu õigust viisil, et see ei takistaks tulevikus tehnoloogia arengut ning tagaks autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste tugeva kaitse.¹²² Direktiivi kõige vastuolulisem¹²³ ning

---

¹¹⁸ InfoTS § 10 lg 2.

¹¹⁹ Wojcicki, S. Youtube at 15: My personal journey and the road ahead. – Youtube Official Blog (14.02.2020). Kättesaadav arvutivõrgus: <https://blog.youtube/news-and-events/youtube-at-15-my-personal-journey> (10.04.2021).

¹²⁰ Youtube reeglid ja eeskirjad. Autoriõigus. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.youtube.com/howyoutubeworks/policies/copyright/#enforcing-copyright> (10.04.2021).

¹²¹ Kuusk, I. Veebisisu jagamise teenuse osutaja kohustused ja vastutus autoriõiguse kaitsel internetis osapoolte põhiõiguste õiglase tasakaalu kontekstis. Magistritöö. Juhendaja Gea Lepik. Tartu: Tartu Ülikool 2020.

¹²² DSM direktiiv p 3.

¹²³ DSM direktiivi artikkel 17 on saanud tugeva kriitika osaliseks, näiteks on artiklit nimetatud „vaba interneti lõpuks“. Täpsemalt Kuusk, I., lk 4.

käesoleva magistritöö kontekstis kõige olulisem on selle artikkel 17. Nimetatud artikkel võetakse autoriõiguse seadusesse üle, lisades seaduse VII peatükki 4.jagu, mis kannab pealkirja „Teose ja autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti üldsusele edastamine ja üldsusele kättesaadavaks tegemine platvormipakkuja poolt“.¹²⁴

Kavandatava AutÕS § 57⁸ lg 1 kohaselt on platvormipakkuja sellise infoühiskonna teenuse osutaja, mille peamine või üks peamisi eesmärke on talletada ja teha üldsusele juurdepääsetavaks suur hulk teenuse kasutajate poolt üles laetud õiguste objekte, mida teenuse osutaja otsese või kaudse tulu saamise eesmärgil korrastab ja reklaamib. Varasemalt analüüsitud platvormid, mis lasevad kasutajatel üles laadida audiovisuaalseid teoseid, sh potentsiaalselt ka autoriõigustega kaitstud teoseid, on just sellised platvormid.

AutÕS § 57⁹ lg 1 kohaselt on tegemist üldsusele edastamisega või kättesaadavaks tegemisega, kui platvormipakkuja annab üldsusele juurdepääsu oma teenuse kasutajate poolt üles laetud õiguste objektile. Teise lõike kohaselt, kui platvormipakkuja on saanud loa autoriõigustega kaitstud teost üldsusele edastada või kättesaadavaks teha, laieneb see luba ka teenuse kasutajatele loaga hõlmatud ulatuses platvormi kaudu teose edastamisele või kättesaadavaks tegemisele. Eelnevalt nimetatu kehtib vaid siis, kui selline tegevus ei toimu ärilisel eesmärgil ega too olulist tulu. Paragrahvi kolmas lõige loetleb eeldused, mille korral platvormipakkuja ei vastuta autoriõiguste rikkumise eest. Platvormipakkuja ei vastuta autoriõigustega kaitstud teose üldsusele edastamise või kättesaadavaks tegemise eest siis, kui ta tõendab, et ta: tegi loa saamiseks suurima võimaliku pingutuse (p 1); järgis rangelt valdkonna hoolsusnõudeid ja püüdis tagada, et õiguste objekt, mille kohta on õiguste omaja platvormipakkujale märku andnud, ei oleks platvormil enam kättesaadav (p 2); viis punktis 2 nõutu täide kiiresti ning tegi suurima võimaliku pingutuse, et objekti ei saaks üles laadida ka tulevikus (p 3). Vastutusest vabanemist hinnatakse AutÕS § 57⁹ lg 4 kohaselt proportsionaalselt, võttes arvesse pakutava teenuse liiki, mahtu, sihtrühma, kasutajate poolt üles laetud sisu liiki, vahendite maksumust ja kättesaadavust platvormipakkujale.¹²⁵

---

¹²⁴ Autoriõiguse seaduse muutmise seadus (autoriõiguse direktiivide ülevõtmine) 368 SE. Seletuskiri, lk 68. Kättesaadav arvutivõrgus: [\(https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d3d07943-9d1c-4ebe-94a4-8ae1ebdf7a68/Autoriõiguse%20seaduse%20muutmise%20seadus%20\(autoriõiguse%20direktiivide%20ülevõtmine\)\)](https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d3d07943-9d1c-4ebe-94a4-8ae1ebdf7a68/Autoriõiguse%20seaduse%20muutmise%20seadus%20(autoriõiguse%20direktiivide%20ülevõtmine)) (17.04.2021).

¹²⁵ Autoriõiguse seaduse muutmise seadus (autoriõiguse direktiivide ülevõtmine) 368 SE. Eelnõu, § 57⁹. Kättesaadav arvutivõrgus: [\(https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d3d07943-9d1c-4ebe-94a4-8ae1ebdf7a68/Autoriõiguse%20seaduse%20muutmise%20seadus%20\(autoriõiguse%20direktiivide%20ülevõtmine\)\)](https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d3d07943-9d1c-4ebe-94a4-8ae1ebdf7a68/Autoriõiguse%20seaduse%20muutmise%20seadus%20(autoriõiguse%20direktiivide%20ülevõtmine)) (17.04.2021).

Kavandatavad muudatused autoriõiguse seaduses välistavad teatud eeldustel otsesõnu infoühiskonna teenuse seaduses olevate ja e-kaubanduse direktiivist ülevõetud platvormi vastutusest vabastamise võimaluse. Nimelt näeb seaduseelnõu kohaselt AutÕS § 57⁹ lg 6 ette, et kui platvormipakkuja paneb toime õiguste objekti loata üldsusele edastamise või kättesaadavaks tegemise sama paragrahvi esimese lõikes kirjeldatud viisil, ei kohaldu InfoTS § 10 lg 1 sätestatud vastutuse piirangu.¹²⁶

Eelnevast tulenevalt, kui praegu sellised platvormid, mille kasutajad laevad platvormile potentsiaalselt üles autoriõigustega kaitstud teoseid ning platvormid neid reprodutseerivad ja aitavad üldsusele kättesaadavaks teha, vabanevad vastutusest InfoTS § 10 lg 1 alusel, siis juba käesoleva aasta juunikuust on ka platvormi tegevus üldsusele kättesaadavaks tegemine ning platvorm enam vastutusest nii kergelt ei vabane.

Järelikult on reprodutseerimisõiguse rikkumise vastutusest võimalik vabaneda *stream ripping* platvormidel autoriõiguse seaduse alusel, kui kasutaja, kes platvormi kaudu teost reprodutseerib, ei tee seda ebaseaduslikult. Reprodutseerimise õiguse rikkumise vastutusest on vabastatud voogedastusplatvormid ja otse teose allalaadimist lubavad platvormid InfoTS § 10 lg 1 alusel, kui platvormid lubavad kasutajatel õigustega kaitstud objekte üles laadida ning platvormid vastavad seadusesättes toodud nõuetele. Voogedastusplatvormidel ning otse teost alla laadida lubavatel platvormidel on autori ja filmi esmasalvestuse tootja üldsusele kättesaadavaks tegemise õiguse rikkumisele kaasa aitamise vastutusest võimalik vabaneda infoühiskonna teenuse seaduse alusel kuni käesoleva aasta juunini, sealt edasi on vastutusest vabanemise võimalused tugevamalt piiratud.

---

¹²⁶ Autoriõiguse seaduse muutmise seadus (autoriõiguse direktiivide ülevõtmine) 368 SE. Eelnõu, § 57⁹. Kättesaadav arvutivõrgus: [\(https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d3d07943-9d1c-4ebe-94a4-8ae1ebdf7a68/Autoriõiguse%20seaduse%20muutmise%20seadus%20\(autoriõiguse%20direktiivide%20ülevõtmine\)\)](https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d3d07943-9d1c-4ebe-94a4-8ae1ebdf7a68/Autoriõiguse%20seaduse%20muutmise%20seadus%20(autoriõiguse%20direktiivide%20ülevõtmine)) (17.04.2021).

2. Piraatsisu vahendava platvormi kasutaja potentsiaalse õigusrikkujana

2.1 Võimalik üldsusele kättesaadavaks tegemise õiguse rikkumine

2.1.1 Edastamistoimingu tegemine

Kasutaja, kes laeb mõne autoriõigustega või nendega kaasnevate õigustega kaitstud objekti üles kas voogedastusplatvormile või platvormile, mis laseb teistel kasutajatel platvormi serveris olevaid teoseid otse alla laadida isiklikku seadmesse, võib oma tegevusega panna toime autori üldsusele edastamise ja kättesaadavaks tegemise õiguse rikkumise infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes ning üldsusele kättesaadavaks tegemise õiguse rikkumise AutÕS § 13 lg 1 p 9¹ mõttes. Samuti võib kasutaja panna toime filmi esmasalvestuse tootja üldsusele edastamise ja kättesaadavaks tegemise õiguse rikkumise infoühiskonna direktiivi art 3 lg 2 mõttes ning üldsusele kättesaadavaks tegemise õiguse rikkumise AutÕS § 73¹ p 4 mõttes.

On mitmeid voogedastusplatvorme, mille sisu ei sõltu niivõrd platvormi haldajate valikust, kuivõrd platvormi kasutajate valikust. Kasutajad on need, kes platvormile endale meelepäraseid audiovisuaalseid teoseid üles laevad. Näiteks on sellisteks platvormideks voogedastusena teoseid kasutajatele näitavad Youtube ning Vimeo. Youtube platvormile saavad teosed üles laadida vaid registreeritud kasutajad, aga kasutajaks registreerimise võimalus on olemas igaühel. Vimeo platvormile videote laadimiseks ei pea end kasutajaks registreerima. Platvormile teost laadides on võimalik teose avalikustamise kohta valida erinevaid variante. Üleslaetud teos võib olla platvormil nii, et seda näeb vaid üles laadija; seda näevad vaid teised platvormi kasutajad, kes on teose üles laadinud kasutaja jälgijad; seda näevad vaid inimesed, kellel on otse-link üleslaetud teosele või on üles laetud teos vaadatav vaid inimestele, kes teavad üles laadija poolt määratud parooli. Teos on võimalik üles laadida ka nii, et kõigil internetikasutajatel on sellele juurdepääs. Vimeo platvorm laseb kasutajate üleslaetud teosed ka alla laadida, kui üleslaadija on selleks loa andnud.¹²⁷

Kasutaja, kes laeb mõne õigustega kaitstud audiovisuaalse teose ilma autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste omaja luba küsimata voogedastusplatvormile või otse allalaadimist lubavale

---

¹²⁷ Informatsioon pärineb vastavalt www.youtube.com või www.vimeo.com lehelt ning see kuvatakse, kui kasutaja alustab video üleslaadimise protsessiga (12.04.2021).

platvormile nii, et ta ei takista sellele ligipääsu teistel platvormi külastajatel, on pakkunud kõigile internetikasutajatele võimalust üles laetud teosele ligipääsemiseks. Sellise võimaluse pakkumine on edastamistoiming infoühiskonna direktiiv art 3 lg 1 mõttes tulenevalt Euroopa Kohtu praktikast (selle kohta täpsemalt käesoleva magistritöö punktis 1.1.1).

Kui kasutaja, kes teose ise platvormile üles laeb, on (privaatsussätete olemasolul) video kättesaadavaks tegemist piiranud, tuleks hinnata juhtumipõhiselt, kas tegemist võiks ikkagi olla edastamistoiminguga infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes. Edastamistoimingu jaatamiseks peab üldsusel olema vaba võimalus teosele ligi pääseda. Kui kasutaja teosele saavad ligi vaid teised kasutajad, kes on märkinud end teose üleslaadija jälgijateks, võib öelda, et üldsuse hulka kuuluvatel isikutel puudub vaba juurdepääs teosele, kui kasutaja jälgijaid ei saa lugeda üldsuseks (täpsemalt käesoleva magistritöö punktis 2.1.2). Samasugune tõlgendus on kohane olukorras, kus teose nägemiseks on vajalik üleslaadija seatud parooli teadmine või teosele otse-lingi omamine. Kui aga üleslaadija avalikult reklaamib, et tema jälgijatele on teos kättesaadav või jagab avalikult parooli või linki, mida on vaja teose nägemiseks, võib käesoleva magistritöö autori arvates asuda seisukohale, et isikutel on siiski olemas vaba ligipääs kaitstud teosele – parooli sisestamine, lingi avamine või kellegi jälgijaks hakkamine on lihtsad protsessid, mis ei peaks võtma autoriõiguste omajalt võimalust tugineda õiguste rikkumisele.

Võrdõigusvõrk-platvorm ise, otseses mõttes, teost kasutajatele, kes võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel teosele ligipääsu soovivad, kättesaadavaks ei tee. Platvormi kui sellise haldamine on kaudne viis, kuidas Euroopa Kohus on omistanud võrdõigusvõrk-platvormide tegevuse edastamistoiminguks infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes (täpsemalt käesoleva magistritöö punktis 1.1.1). Otsest ligipääsu autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud filmidele pakuvad võrdõigusvõrk-platvormil kasutajad ise. Nimelt töötab platvorm nii, et kasutaja, kes soovib teost oma isiklikku seadmesse alla laadida, ei saa teost ühest kesksest serverist tervikuna, vaid see jõuab teost allalaadiva kasutajani pisikeste osadena, suvalises järjekorras. Kohe, kui nimetatud osa teosest on kasutaja arvutisse jõudnud, hakkab kasutaja seda edasi jagama järgmistele kasutajatele, kes sama teost alla laadida soovivad.¹²⁸

Kuigi võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel teistele isikutele teose osakeste edasijagamisel teeb kasutaja, kes teost alla laeb, järgmisele kasutajale kättesaadavaks vaid väga väikese osa teosest, on käesoleva magistritöö autori arvates tegemist ikkagi edastamistoiminguga. Seda tulenevalt

---

¹²⁸ How Torrenting Works? – The Verge.

infoühiskonna direktiivi eesmärgist, mille kohaselt peab olema tagatud autorite kõrgetasemeline kaitse ning üldsusele edastamist ning kättesaadavaks tegemist tuleb käsitada laialt (selle kohta täpsemalt käesoleva magistritöö punkt 1.1.1). Kõik kasutajad, kes teost alla laevad, annavad väikse panuse teose ebaseaduslikule kasutamisele. Järelikult pakub isik kõigile teistele, kes platvormi kasutavad, võimalust saada ligipääsu nimetatud teosele. Kui kasutaja teost alla ei laeks, ei toimuks ka teose edasi jagamist ehk järgmistel isikutel puuduks võimalus saada ligipääs teosele. Kasutaja, kes võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel õigustega kaitstud teost alla laeb ja seeläbi pakub järgmistele isikutele võimalust saada ligipääs teosele endale, paneb toime edastamistoimingu infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes.

Pelgalt *stream rippingut* kasutades ei pane kasutaja toime edastamistoimingut. Kasutaja teeb voogedastatavast teosest allalaetava teose, mille ta saab tõmmata oma isiklikku seadmesse. Selline tegevus ei paku kellelegi, peale *stream rippingut* kasutava kasutaja enda, ligipääsu autoriõigustega kaitstud teosele.

Järelikult panevad infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes edastamistoimingu toime need kasutajad, kes laevad autoriõigustega või sellega kaasnevate õigustega kaitstud filme üles mõnele voogedastusplatvormile või teose otse allalaadimist lubavale platvormile, kui teosele on vaba juurdepääs üldsusel. Edastamistoimingu panevad toime ka kasutajad, kes ise võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel mõnda kaitstud teost alla laadides seda järgmistele kasutajatele edastavad.

2.1.2 Edastamistoimingu tegemine uuele üldsusele

Kui platvorm, mis on mõeldud teoste vooglemiseks või otse allalaadimiseks, on internetis kõigile kättesaadav, võib kasutaja, kes platvormile teose üles laadis, olla teinud edastamistoimingu üldsusele. Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt on üldsus suurearvuline, määratlemata hulk potentsiaalseid isikuid, kes teosele ligipääsu võivad saada (täpsemalt käesoleva magistritöö punktis 1.1.2). Platvorm, millele ligipääsemiseks on vaja vaid internetiühendust, pakub platvormil olevaid teoseid potentsiaalselt kõigile platvormi külastajatele, järelikult on tegemist üldsusega infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes. Oluline on ka potentsiaalsete külastajate kumulatiivne mõju. Eelnevalt nimetatud platvormidel saavad kasutajad vaadata või isiklikku seadmesse alla laadida audiovisuaalseid teoseid nii üheaegselt kui ka üksteise järel, mistõttu on platvormi kasutajatel suur kumulatiivne mõju. Järelikult on kasutaja, kes on autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud objekti ilma õiguste

omaja loata üles laadinud mõnele voogedastusplatvormile või platvormile, mis lubab kasutajatel platvormi serverisse talletatud teoseid isiklikesse seadmetesse alla laadida, teinud edastamistoimingu üldsusele.

Kui kasutaja on aga teost platvormile laadides rakendanud privaatsussätteid ning teos pole kättesaadav igauhele, tuleb hinnata juhtumipõhiselt, kui suurele hulgale isikutele teos kättesaadav on ning kas tegemist on üldsusega infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes. Käesoleva magistritöö autor on arvamisel, et kui teosele on ligipääs vaid teose üleslaadija jälgijatel ning neid jälgijaid on väike arv, ehk inimeste hulk, kes teost kasutada saavad, on vähetähtis, ei ole toime pandud edastamistoimingu üldsusele. Lähtudes aga infoühiskonna direktiivist tulenevast autorite kõrgetasemelisest kaitsest, peaks käesoleva magistritöö autori arvates lugema inimeste arvu vähetähtsaks üsna rangelt. Selliseks hulgaks võiks olla piiritletud väike grupp inimesi, näiteks üleslaadija pere või lähem sõpruskond. Kui jälgijate arv ületab juba kitsast, üleslaadijale lähedast, isikuteriingi, tuleks autorite kõrgetasemeline kaitse tagamiseks lugeda teos ikkagi edastatuks üldsusele.

Samasugust lähenemist tuleks rakendada ka olukorras, kus teos on kättesaadav vaid parooli või lingi abil. Kui parool või link on kättesaadav vähestele inimestele, ei peaks tegemist olema üldsusele edastamisega. Kui aga parool või link on näiteks avalikult leitav ning seega on võimalus teost vaadata paljudel inimestel, peaks tegemist olema üldsusega infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 mõttes. Sellised olukorrad nõuavad aga täpsemat juhtumipõhist analüüsi.

Võrdõigusvõrk-platvormilt teost isiklikku seadmesse laadides ja seda samal ajal teistele platvormi kasutajatele, kes sama teost alla soovivad laadida, edastades, toimub edastamine määratlemata hulgale inimestele, keda on eelduslikult palju. Igal platvormi külastajal on võimalus võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel teost alla laadima hakata, seega saab edastamine toimuda potentsiaalselt igale platvormi külastajale. Isikute arv, kes sama teost alla saavad hakata laadima, ei ole piiratud. Teose edastamine toimub selle väikeste osade kaupa, sealjuures ei ole tähtsust, mis järjekorras osakesed järgmise allalaadija seadmesse jõuavad. Nii võib kasutaja, kes teost alla laeb, üheaegselt teha erinevatele isikutele kättesaadavaks teose erinevaid osakesi, aga teha ka samaaegselt erinevatele isikutele kättesaadavaks teose samu osakesi. Järelikult toimub teosele ligipääsu andmine nii isikutele korraga kui ka üksteise järel, mistõttu on tegevusel suur kumulatiivne mõju. Järelikult paneb kasutaja, kes võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel teost alla laadides seda ka teistele edastab, toime edastamistoimingu üldsusele.

Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt peab üldsus, kellele teost edastatakse, olema autoriõiguste omaja jaoks uus. Eelnevalt nimetatud olukorrad, kus edastamistoiming üldsusele toimub, leiavad aset platvormidel, mille puhul on uut üldsust juba analüüsitud käesoleva töö punktis 1.1.2. Platvormi kasutav üldsus ei muutu sõltuvalt sellest, kas teost tegi platvormil kättesaadavaks platvorm ise või selle kasutaja. Sellest tulenevalt on ka kõnealused edastamistoimingud pandud toime uuele üldsusele, kellega autoriõiguste omaja ei ole arvestanud, kui ta on andnud loa mõne oma teose kättesaadavaks tegemiseks.

Järelikult teevad kasutajad, kes kasutavad autoriõigustega või sellega kaasnevate õigustega kaitstud filmide reprodutseerimiseks võrdõigusvõrk-platvormi või laevad kaitstud teose ilma privaatsussätteid rakendamata üles mõnele voogedastusplatvormile või otse teose allalaadimist lubavale platvormile, edastamistoimingu üldsusele, mis on uus. Kui kasutaja on teost üles laadides rakendanud privaatsussätteid, tuleb analüüsida juhtumipõhiselt, kas edastamistoiming on tehtud üldsusele. Kui on, on nimetatud üldsus eelduslikult ka uus üldsus.

2.1.3 Muud kriteeriumid

Kõigele eelnevale lisaks on Euroopa Kohus rõhutanud, et „üldsusele edastamise“ sisustamisel on oluline hinnata kõiki kriteeriumeid juhtumipõhiselt.¹²⁹ Kohus selgitas, et „üldsusele edastamise“ hindamisel esinevad kriteeriumid erineva intensiivsusega ning neid tuleb käsitleda nii iseseisvalt, üksteisest sõltumatult kui ka koos teiste kriteeriumitega.¹³⁰ Kohus rõhutas, et lisaks eelnevalt nimetatud kriteeriumitele tuleb hinnata isiku, kes üldsusele edastas, rolli, ning seda, kas tema tegevus oli tahtlik. Tahtlikuks pidas kohus käitumist, kui edastades teost üldsusele teab edastaja, et ta teeb kättesaadavaks teost, mis ilma edastaja tegevuseta üldsuseni sellisel kujul ei jõuaks.¹³¹ Samas lahendis sidus kohus tahtluse tegevuselt tulu teenimisega – kohus leidis, et kui isik teenib oma tegevuselt kasu, on ta eelnevalt kontrollinud, kas tema tegevus on seaduslik ehk kas filmid, mida isik kasutas, on autoriõiguste ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud või mitte.¹³² Kui isik ei teeni oma tegevuselt tulu, on oluline analüüsida iga juhtumi puhul eraldi, kas isik teadis või pidi teadma, et teoste kättesaadavaks tegemine ei ole seaduslik.¹³³

---

¹²⁹ C-160/15 *GS Media*, p 33.

¹³⁰ C-160/15 *GS Media*, p 34.

¹³¹ C-160/15 *GS Media*, p 35.

¹³² C-160/15 *GS Media*, p 51.

¹³³ C-160/15 *GS Media*, p 55.

Kasutaja teeb teost üldsusele kättesaadavaks kas siis, kui ta teose mõnele voogedastusplatvormile või teost otse alla laadida lubavale platvormile üles laeb või siis, kui ta ise teost reprodutseerib võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel. Kui näiteks võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel teose kättesaadavaks tegemisel puudub kasutajal võimalus tulu teenimiseks, siis tulu teenimise võimalus teose üldsusele kättesaadavaks tegemise pealt on kasutajal, kes teose üles laeb näiteks voogedastusplatvormile Youtube. Kasutajad teenivad raha nii oma kanalil olevalt reklaamsisult kui ka selle pealt, kui palju nende üleslaetud teoseid vaadatakse.¹³⁴ Sellise kasutaja puhul võib eeldada, et ta on kontrollinud, kas tema poolt üles laetud teostel on autoriõiguslik kaitse ning seega on tal ka oluline ning tahtlik roll teose ebaseaduslikus kättesaadavaks tegemises. Kasutajate puhul, kes oma tegevusel tulu ei teeni, tuleb juhtumipõhiselt hinnata, kas nad teadsid või pidid teadma, et nad omavad olulist rolli õigustega kaitstud teose üldsusele kättesaadavaks tegemises.

Eelnevast tulenevalt on kasutajad, kes on teinud edastamistoimingu uuele üldsusele, rikkunud autorile või filmi esmasalvestuse tootjale kuuluvat õigust teose üldsusele kättesaadavaks tegemisele ja edastamisele infoühiskonna direktiivi art 3 lg 1 ja 3 mõttes ning seega ka AutÕS § 13 lg 1 p 9¹ ja § 73¹ p 4 mõttes. Eelduslikult on nendeks kasutajateks võrdõigusvõrk-platvormilt teoseid allalaadivad kasutajad ning kasutajad, kes ise teose mõnele platvormile üles laevad. Kui kasutaja edastamistoiming üldsusele pole täiesti selge, aitab autoriõiguse rikkumise tõendada ka näiteks kasutaja teadmine sellest, et ta teeb üldsusele kättesaadavaks teost, millele ligipääs isikutel muidu puuduks. Näiteks võiks olukorras, kus kasutaja laeb voogedastusplatvormile teose üles nii, et seda näevad ainult isikud, kes on end üleslaadija jälgijateks märkinud, kuid üleslaadija teenib oma tegevuselt tulu, jõuda järeldusele, et selline kasutaja on rikkunud teose üldsusele kättesaadavaks tegemise õigust.

2.2 Võimalik reprodutseerimisõiguse ja muude õiguste rikkumine

Piraatsisu tarbides on kasutajate tegevusest lähtuvalt kõige tõenäolisem just autori ja filmi esmasalvestuse tootja õiguse teose reprodutseerimisele rikkumine. Voogedastusplatvormilt teost voogeldes, võib olenevalt platvormist, platvorm salvestada kasutaja seadme vahemällu ajutisi väikeseid koopiaid teose kohta, et voogedastus oleks tehniliselt võimalik.¹³⁵

---

¹³⁴ Monetiseerimine sisuloojatele. – Youtube. Kättesaadav arvutivõrgus: https://www.youtube.com/intl/ALL_e/howyoutubeworks/product-features/monetization/#overview (20.04.2021).

¹³⁵ What is streaming? – Swedish Intellectual Property Office. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.prv.se/en/copyright/stream-legally/what-is-streaming/> (17.04.2021).

Reprodutseerimisõiguse käsitus peab olema lai (vaata täpsemalt käesoleva magistritöö punkt 1.2) ning seega on isegi teose ajutine ja osaline kaudne reprodutseerimine autoriõiguste rikkumine, sest rikkumiseks loetakse reprodutseerimist mis tahes viisil ja vormis. Kasutaja selline tegevus ei ole autoriõiguste rikkumine, kui kasutajal on selleks seadusjärgne õigus (täpsemalt käesoleva magistritöö punktis 2.3).

Kõige ilmselgem autori ja filmi esmasalvestuse tootja ainuõiguse oma teose reprodutseerimisele rikkumine seisneb kasutaja tegevuses, kes platvormilt, mis võimaldab kasutajatel autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud objekti otse alla laadida, teose enda seadmesse tõmbab. Filmi või seriaali platvormilt isiklikku seadmesse alla laadides teeb kasutaja filmist või seriaalist vähemalt ühe osalise või täieliku otsese alalise koopia. Kui kasutajal selleks õiguste omaja luba puudub, on tegemist AutÕS § 13 lg 1 p-st 1 ja § § 73¹ lg 1 p-st 1 ning infoühiskonna direktiivi art-st 2 tuleneva reprodutseerimisõiguse rikkumisega.

Võrdõigusvõrk-platvormi kasutamisel jõuab kasutaja seadmesse valitud filmi või seriaali reproduktsioon pisikeste osadena teiste platvormi kasutajate seadmetest. Teose väikestest osadest, mis teost allalaadida sooviva kasutaja seadmesse jõuavad, paneb spetsiaalne programm, mis on kõigile internetikasutajatele vabalt ja tasuta kättesaadav, lõpuks kokku tervikliku teose. Seega on lõppkokkuvõttes teost allalaadiv kasutaja teinud oma seadmesse teosest vähemalt ühe, täieliku või osalise, otsese ning alalise, koopia. Eelduslikult puudub kasutajal selleks autoriõiguste omaja luba, mistõttu on kasutaja oma tegutsemisega pannud toime autori reprodutseerimisõiguse rikkumise.

Ka *stream rippingut* kasutades on kasutaja eesmärgiks saada isiklikku seadmesse teosest koopia. Tegemist on autoriõiguste rikkumisega, kui reprodutseeritav objekt on autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud ning kasutajal puudub teose kasutamiseks õiguste omaja luba. *Stream rippingut* tehes on kasutajal varasem juurdepääs teosele olemas, küll aga on teos kasutajale voogeldav ning seega saab kasutaja seda kasutada vaid internetiühenduse olemasolul. Peale teose *stream rippimist* on kasutaja teinud platvormiga abiga isiklikku seadmesse voogeldavast teosest vähemalt ühe alalise koopia, mis on osaline või täielik ning kasutaja ei vaja enam teosele ligipääsemiseks internetiühendust. See on aga autori ainuõiguse teose reprodutseerimisele rikkumine.

Eelnevast tulenevalt rikub kasutaja, kes teeb isiklikku seadmesse mõne piraatsisu vahendava platvormi abil koopia filmist, mis on autoriõigustega ja nendega kaasnevate õigustega kaitstud,

rikkunud nii autor kui filmi esmasalvestuste tootja õigust teose reprodutseerimisele. Samasuguse õigusrikkumise paneb toime ka teost vooglev kasutaja. Seaduses sätestatud juhtudel võib aga kasutaja tegevus olla lubatud ning seda ei käsitata autoriõiguste rikkumisena.

Lähtudes kasutaja tegevusest piraatsisu vahendavate platvormide kasutamisel, on võimalikud kokkupuuted ülejäänud autorite või filmi esmasalvestuse tootjate õigustega samasugused, nagu need olid seda platvormide tegevust analüüsis. Seetõttu ei tule ka kasutajate tegevuse puhul ette ülejäänud õiguste rikkumist juba käesoleva magistritöö peatükis 1.3 väljatoodud põhjustel.

2.3 Erandid ja piirangud rikkumise kohaldamisel

Teose vaba kasutamise erandid võivad kohalduda ka platvormi kasutajate puhul. Vaba kasutuse erandid jagunevad kaheks, nendest esimesi on platvormide kontekstis analüüsitud osaliselt käesoleva magistritöö peatükis 1.4. Kasutajate tegevuse analüüsimisel võib kõne alla tulla ka teose vaba kasutamise ülejäänud erandid. Nimelt, kui esimese rühma moodustasid need vaba kasutamise erandid, mille rakendamisel ei pea teose kasutamise jaoks küsima autori luba ega autorile tasu maksta, siis teise rühma moodustavad need vaba kasutamise erandid, kus teose kasutamiseks pole vaja autori luba, küll aga saab autor teose kasutamise eest hüvitist.¹³⁶ Teise rühm erandid algavad autoriõiguse seaduse 26. paragrahvist.¹³⁷

Esimese rühma vaba kasutuse erandite kohaldamiseks peab kasutus vastama nn kolmeastmelisele testile. See tähendab, et teost võib kasutada vaid siis, kui:

1. teose selline kasutamine on otsesõnu kirjas autoriõiguse seaduses;
2. kasutamine ei ole vastuolus teose tavapärase kasutamisega;
3. kasutamine ei kahjusta autori seaduslikke huvisid põhjendamatult.¹³⁸

AutÕS § 18 lg 1 annab loa autori nõusolekuta ja autoritasu maksmata füüsilisel isikul reprodutseerida teost, kui teos on avaldatud õiguspäraselt ja seda tehakse isikliku kasutamise eesmärkidel ilma ärilisi eesmärke omamata. Kasutaja teeb teosest reproduktsiooni otse allalaadimist lubavat platvormi, võrdõigusvõrk-platvormi või *stream rippingu* platvormi kasutades. Osalisi ja ajutisi reproduktsioone teeb ka kasutaja, kes teost voogleb. AutÕS § 18 lg 1 kuulub kohaldamisele vaid siis, kui teos, mida kasutaja reprodutseeris, on avaldatud

---

¹³⁶ Pisuke, H. Autoriõiguse alused, lk 78.

¹³⁷ AutÕS § 26.

¹³⁸ Pisuke, H. Autoriõiguse alused, lk 80.

õiguspäraselt. Sellest tulenevalt on välistatud nimetatud paragrahvist tuleneva autori reprodutseerimisõiguse piiramine nii piraatsisu vahendavate võrdõigusvõrk-platvormide, voogedastusplatvormide kui ka otse allalaadimist lubavate platvormide puhul, sest eelduslikult ei ole nendel platvormidel üldsusele kättesaadavaks tehtud teosed selleks eelnevalt saanud autoriõiguste omaja luba.

Stream rippingut kasutades võib AutÕS § 18 lg-st 1 tuleneb reprodutseerimisõiguse piirang kohaldamisele tulla. *Stream ripping* on levinud olukordades, kus kasutajal on küll ligipääs voogedastusplatvormile, kus on teosed avaldatud õiguspäraselt, kuid tal on soov neid teoseid vooglemise asemel kasutamiseks hoopis isiklikku seadmesse salvestada. Sellises olukorras *stream rippingut* kasutades on eelnevalt nimetatud piirang kohaldatav, kui reprodutseerijaks on füüsiline isik, kes kasutab teos isiklikul eesmärgil. Kui kasutaja teeb õiguspäraselt avaldatud teosest *stream rippingut* kasutades koopia aga selleks, et teost seejärel üldsusele kättesaadavaks teha näiteks oma voogedastusplatvormi või otse allalaadimist võimaldava platvormi abil, piirang ei kohaldu, sest tegemist ei ole enam isiklikul eesmärgil reprodutseerimisega. Samuti ei kohaldu piirang siis, kui kasutaja reprodutseerib teost ärilistel eesmärkidel või ei ole reprodutseeritav teos avaldatud õiguspäraselt. Kui aga teose vaba reprodutseerimise erand *stream rippingu* kasutaja tegevuse puhul kohaldu, ei ole ka platvormi enda tegevus AutÕS § 18¹ lg 1 kohaselt reprodutseerimisõiguse rikkumine (täpsemalt käesoleva magistritöö punktis 1.4).

Eelnevalt kirjeldatud (käesoleva magistritöö punktis 1.4) AutÕS § 18¹ lg-st 1 tuleneb autori reprodutseerimisõiguse piiramine võib relevantne olla ka kasutajate tegevuse analüüsimisel. Nimelt võib, olenevalt platvormist, voogedastusplatvorm teha kasutaja seadmesse, kes teost voogleb, ajutisi osalisi reproduktsioone. Reproduktsioonid on voogedastuse protsessi lahutamatud ja olulised osad, ilma milleta voogedastus ei toimuks. Küll aga on erand kohaldatav vaid siis, kui reprodutseerimisel on seaduses nimetatud eesmärk. Reprodutseerimine peab toimuma selleks, et võimaldada teose edastamist kolmandate isikute vahel või teha võimalikuks teose seaduspärane kasutamine. Kasutaja seadmes tehtavad ajutised reproduktsioonid teenivad vaid kasutajat ennast, et viimane saaks teost voogelda ning kolmandaid isikuid olukorda kaasatud ei ole. Analüüsides piraatsisu vahendavate voogedastusplatvormide poolt kättesaadavaks tehtud teoste vooglemist, ei ole teose kasutamine ka eelduslikult seaduspärane, sest kasutajal puudub luba teose reprodutseerimiseks. Järelikult AutÕS § 18¹ lg-st 1 tulenev autoriõiguse reprodutseerimisõiguse piirang antud olukorras ei kohaldu.

Kui kasutaja on teost reprodutseerinud, kas mõnelt platvormilt, mis laseb kasutajatel teoseid otse alla laadida, võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel või *stream rippingut* kasutades, ning reprodutseerimine on toime pandud teaduslikul, hariduslikul, informatsioonilisel või õigusemõistmise eesmärgil, võib tegevus minna vaba kasutuse erandi alla AutÕS § 19 alusel. Kuid nii, nagu ei kuulunud nimetatud paragrahvist tulenevad vaba kasutuse erandid kohaldamisele platvormide tegevuse puhul, ei kuulu need kohaldamisele ka platvormide kasutajate puhul. Kuigi kasutajal, kes teost reprodutseerib, võib olla mõni eelnevalt nimetatud eesmärk (näiteks soov reprodutseerida mõnda filmi selleks, et seda õppetöö raames vaadata), on AutÕS §-st 19 tulenevatel eranditel lisaks seaduses sätestatud eesmärgi täitmise nõudele veel mitmeid tingimusi, millele teose kasutamine peab vastama selleks, et erandid kohalduks. Enamasti on selleks eelduseks kasutatava teose õiguspärane avaldamine. Käesoleva magistritöö raames analüüsitavate piraatsisu vahendavate platvormide poolt avaldatud teoste puhul ei ole eelduslikult seda tehtud õiguspäraselt. Kui aga teos on avaldatud õiguspäraselt (näiteks *stream rippingut* kasutades), on lisaks eranditel enamasti ka motiveeritud mahu tingimus. Tervest teosest alalise ja täieliku koopia tegemine ületab eelduslikult motiveeritud mahtu.

AutÕS § 19 on kohaldatav ka üldsusele kättesaadavaks tegemise puhul. Kui kasutaja ise teeb teose teistele isikutele kättesaadavaks, võib autoriõiguste rikkumist vabastada nimetatud paragrahvist tulenevad erandid esiteks eeldusel, et teos on avaldatud enne seda, kui kasutaja selle üldsusele kättesaadavaks tegi, õiguspäraselt. Kui teos oli avaldatud õiguspäraselt, näiteks kasutaja ostis selle teose, ei ole terve teose üldsusele kättesaadavaks tegemine kooskõlas motiveeritud mahu nõudega. Järelikult ei vabasta nimetatud paragrahv eelduslikult ka kasutajat, kes teost üldsusele kättesaadavaks teeb.

Teise rühma vaba kasutuse erandi sätestab AutÕS § 26 ning see puudutab vaid autori ainuõigust teose reprodutseerimisele. Luba teha autori ainuõigusest teose reprodutseerimisele selline erand tuleneb ka infoühiskonna direktiivist.¹³⁹ AutÕS § 26 lg 1 lubab audiovisuaalsest teosest teha isiklikeks vajadusteks (teaduslikuks uurimistööks, õppetöö jms) reproduksiooni ilma autori nõusolekuta, kuid autor, aga ka teose esitaja, fonogrammitootja ja filmi esmasalvestuse tootja, peab sellise reprodutseerimise eest saama õiglast hüvitist.

---

¹³⁹ Infoühiskonna direktiiv art 5 lg 2 p (b).

Füüsilise isiku poolt toime pandud reprodutseerimisõiguse rikkumisest teevad erandi nii AutÕS § 18 kui ka § 26. Kahe paragrahvi vahe seisneb selles, et viimase puhul ei ole ei autoriõiguse seaduses ega ka infoühiskonna direktiivis kirjas nõuet, et reprodutseeritav teos peab olema avaldatud õiguspäraselt ning sellise füüsilise isiku tegevuse eest on autorile ning filmi esmasalvestuse tootjale ette nähtud õiglane hüvitis.

Nimetatud tasu reguleerib autoriõiguse seaduse § 27, mille esimese lõike kohaselt maksavad AutÕS § 26 lg-s 1 nimetatud õiglast hüvitist salvestusseadmete ja salvestuskandjate tootjad, importijad, müüjad ning maaletootjad, kes salvestusseadmeid ja -kandjaid toovad Eestisse Euroopa Liidust.

Hüvitise maksmise korra, salvestusseadmete ja -kandjate loetelu, mille pealt tasu kogutakse, ning kogutava tasu määrad kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.¹⁴⁰ Määrus kannab nime Audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikeks vajadusteks kasutamise kompenseerimiseks tasu maksmise kord, salvestusseadmete ja -kandjate loetelu ning muusika- ja filmikultuuri arendamiseks ning koolitus- ja teadusprogrammide finantseerimiseks või kasutamiseks muudel analoogsetel eesmärkidel tasu taotlemise kord.¹⁴¹ Nimetatud määruse kohaselt on nendeks salvestusseadmeteks ja -kandjateks, mille eest tasu tuleb maksta, järgmised: süle- või tahvelarvuti (tasu määr 3,5 eurot tüki kohta); lauaarvuti (3,5 eurot); nutitelefon, MP3/MP4-mängijaga mobiiltelefon (3,5 eurot); salvestusfunktsiooniga teler (4 eurot); optilisele andmekandjale salvestav heli- või videosalvestusseade, v.a arvutiga integreeritud seadmed (3 eurot); sisemäluga MP3/MP4-mängija (3 eurot); väline kõvaketas (3 eurot); USB-mälupulk (0,5 eurot); mälukaart (0,5 eurot); optiline andmekandja – salvestuseta (0,03 eurot).¹⁴² Piraatsisu vahendavate platvormide kasutajad kasutavad platvormidel olevaid audiovisuaalseid teoseid peamiselt selleks, et neid vaadata. Internetis kättesaadavaks tehtud teoseid saab kas otse internetis vaadata või neid sealt alla tõmmata peamiselt arvuti vahendusel, seega on autoritele seaduse kohaselt tagatud kasutajate tegevuse eest tasu.

Kasutaja, kes voogleb teost mõnel piraatsisu vahendaval voogedastusplatvormil ja kelle seadmesse teeb platvorm seeläbi ajutisi reproduktsioone, ei ole AutÕS § 26 lg 1 kohaselt toime

---

¹⁴⁰ AutÕS § 27 lg 7.

¹⁴¹ Audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikeks vajadusteks kasutamise kompenseerimiseks tasu maksmise kord, salvestusseadmete ja -kandjate loetelu ja nendelt kogutava tasu määrad ning kultuuri- ja teadusprojektide finantseerimiseks toetuse taotlemise kord. - RT I, 04.03.2021, 8.

¹⁴² Audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikeks vajadusteks kasutamise kompenseerimiseks tasu maksmise kord, salvestusseadmete ja -kandjate loetelu ja nendelt kogutava tasu määrad ning kultuuri- ja teadusprojektide finantseerimiseks toetuse taotlemise kord, § 3.

pannud autoriõiguste rikkumist, kui teose voogeldakse isiklikeks vajadusteks. Täpselt samamoodi ei ole AutÕS § 26 lg-st 1 tulenevalt autori ainuõigust teose reprodutseerimisele toime pannud ka kasutaja, kes laeb piraatsisu vahendavalt platvormil teose alla otse, kasutades võrdõigusvõrk-platvormi või *stream rippingut*, kui tegevusel on isiklik eesmärk. See, kas reprodutseeritav teos on avaldatud õiguspäraselt, nimetatud paragrahvi kohaldamisel rolli ei mängi.

Eelnevalt analüüsitud *stream ripping* platvormi tegevuse õigusvastasusel (käesoleva magistritöö punkt 1.4) selgus, et platvorm ei riku autoriõiguse seadust, kui platvormi kasutaja reprodutseerib teost õiguspäraselt. Sellest tulenevalt kui platvormi kasutaja tegevus on kooskõlas AutÕS § 26-ga lg 1 ehk kasutaja reprodutseerib teost isiklikeks vajadusteks, ei pane ka platvorm toime õigusrikkumist.

3. Õiguskaitsevahendid ja nende kasutamine

3.1 Võimalikud õiguskaitsevahendid platvormi vastu

3.1.1 Kahju hüvitamise nõue

Infoühiskonna direktiiv, tänu millele on Euroopa Liidus harmoniseeritud autori ja filmi esmasalvestuse tootja õigus teose reprodutseerimisele ja üldsusele kättesaadavaks tegemisele, pöörab tähelepanu ka autoriõiguste kaitsmisele liidus. Direktiiv näeb ette, et sanktsioonid autoriõiguste rikkumise eest peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.¹⁴³ Liikmesriigid peavad tagama kahjutasu ja/või ettekirjutuse tegemise õigusrikkuja vastu ning rikkuva materjali konfiskeerimise võimaluse õiguste omajatele, kes asuvad liikmesriigi territooriumil.¹⁴⁴ Liikmesriigid peavad tagama ka õiguste valdajale võimaluse taotleda kohtupoolset ettekirjutust isikule, kes vahendab kolmandatele isikutele teenuseid, mis rikuvad autoriõiguseid või sellega kaasnevaid õiguseid.¹⁴⁵

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/48/EÜ, 29. aprill 2004, intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta¹⁴⁶ (edaspidi jõustamisdirektiiv) reguleerib Euroopa Liidus intellektuaalomandist tulenevate õiguste jõustamiseks vajalikke meetmeid, menetlusi ja õiguskaitsevahendeid.¹⁴⁷ Jõustamisdirektiiv kehtestab intellektuaalomandiõiguste kaitsmiseks miinimumnõuded liikmesriikidele, riigid ise võivad ette näha tugevama kaitse.¹⁴⁸ Direktiiv tagab liikmesriikides intellektuaalomandi ühetaolise ja kõrgetasemelise kaitse.¹⁴⁹ Intellektuaalomandi kaitse on oluline, et tagada autoritele seaduslik tulu oma loodu eest.¹⁵⁰ Jõustamisdirektiiv näeb ette võimaluse esitada kahju ulatuses kahjutasu nõue rikkuja vastu, kes oli rikkumisest teadlik või pidi sellest teadlik olema. Kahjutasu võib määrata kas võttes arvesse kõiki asjakohaseid aspekte (näiteks negatiivsed majanduslikud tagajärjed, rikkuja poolt rikkumisega teenitud tulu, tekkinud moraalne kahju) või alternatiivselt määrata kahjutasu suuruseks kahju tekkimise peamiste tegurite üldsumma, mis tuleneb näiteks summast, mille

¹⁴³ Infoühiskonna direktiiv art 8 lg 1.

¹⁴⁴ Infoühiskonna direktiiv art 8 lg 2.

¹⁴⁵ Infoühiskonna direktiiv art 8 lg 3.

¹⁴⁶ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 29.04.2004. a direktiiv 2004/48/EÜ, intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta. – ELT L 157, 30.04.2004, lk 45-86.

¹⁴⁷ Jõustamisdirektiiv art 1.

¹⁴⁸ EKo C-481/14, *Jörn Hansson versus Jungpflanzen Grünwald GmbH*, ECLI:EU:C:2016:419, p 36 ja 40.

¹⁴⁹ Jõustamisdirektiiv, põhjenduspunkt 10.

¹⁵⁰ Jõustamisdirektiiv, põhjenduspunkt 2.

rikkuja oleks pidanud tasuma autoriõiguste kasutamise eest.¹⁵¹ Liikmesriikide kohtud võivad kahjutasu või rikkumise pealt ebaõiglaselt teenitud tulu sisse nõuda ka isiklikult, kes ei teadnud ega pidanudki teadma, et ta pani toime rikkumise.¹⁵²

Autoriõiguse seaduse peatükk X¹ räägib vastutusest ning seal all olev § 81⁷ täpsemalt autoriõiguste ja autoriõigustega kaasnevate õiguste tsiviilõiguslikust kaitsest.¹⁵³ Selle paragrahvi esimesest lõikest tulenevalt võib autor või autoriõigusega kaasnevate õiguste omaja teose või autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti õigusvastase kasutamise korral muu hulgas nõuda: teose või autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti õigusvastase kasutamisega tekitatud varalise ja mittevaralise kahju hüvitamist vastavalt võlaõigusseaduse¹⁵⁴ (edaspidi ka VÕS) §-le 1043 (p 1); teose või autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti õigusvastase kasutamise lõpetamist ja edasisest rikkumisest hoidumist vastavalt võlaõigusseaduse §-le 1055 (p 2); teose või autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti õigusvastase kasutamise teel saadu väljaandmist vastavalt võlaõigusseaduse §-dele 1037 ja 1039 (p 3). Järelikult on riigisisene õiguses tagatud nii infoühiskonna direktiivis ette nähtud (kannatanu õigus nõuda kahju hüvitamist ning ettekirjutuste tegemist) kui ka jõustamisdirektiivis ette nähtud (kannatanu õigus nõuda kahju ja rikkuja ebaõiglaselt teenitud tulu hüvitamist) õiguskaitsevahendid.

Kahju hüvitamise nõue ning kasutamise teel saadu väljaandmise nõue ehk alusetu rikastumise nõue on osaliselt alternatiivsed.¹⁵⁵ Küll aga ei kuulu rikkuja rikkumisega saadud tulu hüvitamisele kahju hüvitamise sätete alusel, vaid tegemist on alusetu rikastamisega (käesoleva töö punkt 3.1.2.).¹⁵⁶ Kui isik, kelle õigusi on rikutud, soovib esitada kahju hüvitamise nõude, tuleb nõude esitamise võimalikkuse analüüsi alustada VÕS §-st 1043. VÕS § 1043 käsitleb õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamist ning selle kohaselt peab teisele isikule (kannatanu) õigusvastaselt kahju tekitanud isik (kahju tekitaja) hüvitama kahju, kui ta on kahju tekitamises süüdi või vastutab kahju tekitamise eest vastavalt seadusele. Seega on kahju hüvitamise nõude eeldusteks VÕS § 1043 mõttes kahju tekitaja poolt toime pandud tegu, kannatanule tekkinud kahju, põhjuslik seos teo ja kahju vahel, toime pandud teo õigusvastasus ning kahju tekitaja süülisus.¹⁵⁷ Igasugune tegu, mis teist isikut kahjustab, ei ole õigusvastane.¹⁵⁸

---

¹⁵¹ Jõustamisdirektiiv art 13 lg 1.

¹⁵² Jõustamisdirektiiv art 13 lg 2.

¹⁵³ AutÕS § 81⁷.

¹⁵⁴ Võlaõigusseadus. - RT I, 04.01.2021, 19.

¹⁵⁵ RTKo 3-2-1-50-13, p 30.

¹⁵⁶ Sein, K. VÕS § 127/4.14. - Võlaõigusseadus I. Üldosa (§§ 1-207). Komm vlj. Tallinn: Juura 2016, lk 673.

¹⁵⁷ Käerdi, M., Tampuu, Tambet. VÕS § 1043/3.2. - Võlaõigusseadus IV. 8. osa 40. ptk – 10. osa (§§ 703 - 1067). Komm vlj. Tallinn: Juura 2020, lk 733.

¹⁵⁸ Käerdi, M., Tampuu, Tambet. VÕS § 1043/3.1.1, lk 732.

Kahju tekitamine on eelduslikult õigusvastane, kui see tekitati mõnel VÕS § 1045 lg-s 1 kirjeldatud viisil. VÕS § 1045 lg 1 p-i 5 kohaselt on õigusvastane kahju, mis tekitati kannatanu omandi või sellega sarnase õiguse või valduse rikkumisega. Nimetatud punkt kätkeb endas ka autoriõiguseid ja autoriõigusega kaasnevaid õiguseid, sest tegemist on omandiga sarnaste õigustega.¹⁵⁹ Järelikult, kui piraatsisu vahendava platvormi tegevus on näiteks autori või filmi esmasalvestuse tootja reprodutseerimisõiguse või üldsusele kättesaadavaks tegemise õiguse rikkumine, on õiguse omajale tekitatud kahju, mille tekitamine on eelduslikult õigusvastane VÕS § 1043 ja § 1045 lg 1 p 5 mõttes ning see kuulub eelduslikult hüvitamisele.

Selleks, et õigusvastaselt tekitatud kahju kuuluks hüvitamisele, on vaja, et toimepandud õigusvastase teo ning tekkinud kahju vahel oleks põhjuslik seos. Põhjusliku seose analüüs toimub VÕS § 127 lg 4 alusel.¹⁶⁰ Nimetatud sätte kohaselt on põhjuslik seos olemas ja kahju kuulub hüvitamisele siis, kui asjaolu, millel isiku vastutus põhineb, on kahju tekkimisega sellises seoses, et tekkinud kahju on selle asjaolu tagajärg. Lisaks VÕS § 127 lg 4 analüüsimisele on põhjusliku seose tuvastamisel oluline, et kahju tekitaja tegu oleks ka kahju õiguslik põhjus. Seda hinnatakse VÕS § 127 lg 2 järgi.¹⁶¹ Nimetatud lõike kohaselt ei kuulu kahju hüvitamisele ulatuses, milles kahju ärahoidmine ei olnud selle kohustuse või sätte eesmärgiks, mille rikkumise tagajärjel kahju hüvitamise kohustus tekkis. Kahju kuulub hüvitamisele, kui kahju tekitaja oma käitumisega realiseeris olukorra, mille vältimiseks rikutud norm on kehtestatud.¹⁶²

Kui platvorm teeb autoriõigustega või sellega kaasnevate õigustega kaitstud filmi üldsusele kättesaadavaks või reprodutseerib seda ning platvormi tegevus on käsitatav õiguste rikkumisena, mille tulemusena tekib õiguste omajale kahju, on eelduslikult olemas põhjuslik seos VÕS § 127 lg 4 mõttes. Kui platvormi poolt tekitatud kahju seisneb selles, et õiguste omaja ei saanud oma teose eest loodetud tasu, võib põhjusliku seose olemasolu tõendamine olla keeruline. Põhjuslikku seost tõendatakse elimineerimismeetodiga – mõeldes ära kahju tekitava teo, peab ära langema ka kahju.¹⁶³ Kui mõelda ära platvormi tegevus ehk ebaseaduslik teose kasutamine, ei muutu olukord ka õiguste omaja jaoks, sest pole kindel, et platvorm oleks õiguste omajaga lepingu sõlminud kaitstud teose kasutamiseks ehk kas õiguste omaja oleks teeninud

---

¹⁵⁹ RKTko 2-14-56641 p 21.2

¹⁶⁰ Käerdi, M., Tampuu, Tambet. VÕS § 1043/3.3.4, lk 735.

¹⁶¹ *Ibidem*, lk 736.

¹⁶² Sein, K. VÕS § 127/4.6.1, lk 660.

¹⁶³ Käerdi, M., Tampuu, Tambet. VÕS § 1043/3.3.4, lk 735.

litsentsitasu. Antud juhul pole võimalik analüüsida platvormide tekitatud kahju juhtumipõhiselt, kahju võib seisneda ka muus kui saamata jäänud tasus. Eelduslikult kui platvorm ei oleks autoriõigustega või sellega kaasnevate õigustega kaitstud objekti üldsusele edastanud või reprodutseerinud eesmärgiga teost üldsusele edastada, ei oleks õiguste omajale kahju tekkinud. Kuna autoriõigused ja sellega kaasnevad õigused on omandiga sarnased õigused, on VÕS § 1045 lg 1 p-i 5 eesmärk kaitsta õiguste omajaid kahju eest, mis tekivad autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste rikkumise korral. Siiski on täpsem analüüs juhtumipõhine ja sõltub kahjust, mille hüvitamist õiguste omaja nõuab.

Kui tuvastatud on eelduslikult õigusvastane tegu, kannatanule tekkinud kahju ning põhjuslik seos nende kahe vahel, on täidetud delikti objektiivne teokoosseis.¹⁶⁴ Kui kahju tekitaja eelduslikult õigusvastane tegu on põhjustanud kannatanule hüvitamisele kuuluva kahju, on kahju hüvitamise eelduseks veel kahju tekitaja teo õigusvastasuse ning tekitaja süü kontroll. Kui kahju tekitaja on toime pannud autoriõiguste või nende kaasnevate õiguste rikkumise ning õiguste omajale on tekkinud kahju, vabaneb kahju tekitaja kahju hüvitamise kohustusest, kui esineb mõni VÕS § 1045 lg-s 2 esinev tunnus.¹⁶⁵ Ka nende esinemine on juhtumipõhine, kuigi autoriõiguste või nendega kaasnevate õiguste rikkumise puhul on mõne VÕS § 1045 lg-s 2 nimetatud olukorra realiseerumine vähetõenäoline. VÕS § 1045 lg 2 p 1 vabastab vastutusest kahju tekitaja, kui kahju tekitamise õigus tuleneb seadusest. Kuigi autoriõiguste rikkumise puhul on mitmeid erandeid ja piiranguid (täpsemalt käesoleva magistritöö punktid 1.4 ja 2.3), mille rakendumisel muidu tavapäraselt autoriõiguste rikkumiseks peetav teguviis enam rikkumine ei ole, võiks nimetatud olukorrad välistada juba VÕS § 1045 lg 1 p 5 kohaldumise ehk kannatanu omandiga sarnast õigust ei ole rikutud. Järelikult ei ole erandite ja piirangute näol tegemist asjaoludega, mida tuleks analüüsida VÕS § 1045 lg 2 kontekstis.

VÕS § 1050 lg 1 kohaselt eeldatakse kahju tekitaja süüd. Süüd hinnatakse objektiivselt selle järgi, kas isik pani teo toime tahtlikult või hooletusest VÕS § 104 mõttes.¹⁶⁶ Kui teo toimepanija puhul on tuvastatud vähemalt hooletus, kuulub õigusvastase teo tagajärjel tekkinud kahju hüvitamisele.¹⁶⁷

Piraatsisu vahendavate platvormide puhul saab käesoleva magistritöö autori arvamuse kohaselt platvormidele eelduslikult ette heita vähemalt hooletust. Suur hulk nendest platvormidest on

---

¹⁶⁴ Tampuu, T. Lepinguvälised võlasuhted, lk 207.

¹⁶⁵ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕS § 1045/3.10, lk 767.

¹⁶⁶ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕS § 1043/3.1.3, lk 732.

¹⁶⁷ VÕS § 104 lg 2.

teadlikud, et nende platvormil jagavad kasutajad omavahel autoriõigustega kaitstud teoseid või teevad platvormid ise teadlikult autoriõiguste ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud filme üldsusele kättesaadavaks või reprodutseerivad neid eesmärgiga teoseid kättesaadavaks teha. Isegi kui platvorm ei ole teadlik õiguste rikkumisest, tuleb analüüsida, kas ta oleks pidanud teadlik olema. Näiteks peaks käesoleva magistritöö autori arvamuse kohaselt platvorm, mis on suunatud voogedastusplatvormil Youtube olevate teoste *stream rippingu*-le, arvestama, et Youtubes on hulgaliselt ka autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud objekte, mille loata reprodutseerimiseks kasutajad platvormi kasutada võivad.

Eelnevast tulenevalt kuulub eelduslikult käesoleva magistritöö raames analüüsitavate platvormide poolt tekitatud kahju õiguste omajale hüvitamisele. Kahju hüvitamine käib VÕS-i üldosa järgi.¹⁶⁸ VÕS § 127 lg 1 sätestab kahju hüvitamise eesmärgi, milleks on kahjustatud isiku asetamine olukorda, mis on võimalikult lähedane olukorrale, milles ta oleks olnud, kui kahju hüvitamise kohustuse aluseks olevat asjaolu ei oleks esinenud. Sellest tulenevalt ei ole kahju hüvitamise eesmärk kahju tekitaja karistamine, vaid kannatanu olukorra taastamine.¹⁶⁹

Hüvitamisele kuuluva kahju liigid sätestab VÕS § 128, mille esimese lõike kohaselt võib hüvitamisele kuuluda nii varaline kui ka mittevaraline kahju. Varaline kahju on sama paragrahvi teise lõike kohaselt otsene varaline kahju ja saamata jäänud tulu. Deliktiõiguslikult aga puhtmajanduslik kahju ja saamata jäänud tulu üldjuhul hüvitamisele ei kuulu, vähemalt mitte VÕS § 1045 lg 1 p-st 5 tuleneva õiguse rikkumise korral.¹⁷⁰ Mittevaraline kahju on VÕS § 128 lg 5 kohaselt kannatanu füüsiline ja hingeline valu ning kannatused. Mittevaralise kahju tekkimist peab tõendama kannatanu ise, välja arvatud juhul, kui kannatada saab mõni VÕS § 134 lg-s 2 või täiendavate eeldustega lg-tes 3 ja 4 nimetatud õigushüve.¹⁷¹ Autoriõiguste rikkumine kuulub VÕS § 1045 lg 1 p-i 5 alla ehk tegemist on omandiga sarnase absoluutse õigusega ja VÕS § 134 ei näe ette sellist mittevaralise kahju hüvitamist autori varaliste õiguste rikkumise puhul.¹⁷²

Eelnevast tulenevalt võib autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste omajal olla keeruline saada hüvitist õiguste rikkumisega tekkinud kahju eest. Kui platvorm teeb õigustega kaitstud teose üldsusele kättesaadavaks või reprodutseerib teost ilma, et õiguste omaja selle eest tasu

---

¹⁶⁸ Tampuu, T. Lepinguvälised võlasuhted, lk 327.

¹⁶⁹ Sein, K. VÕS § 127/4.2, lk 656-657.

¹⁷⁰ Käerdi, M., Tampuu, Tambet. VÕS § 1045/3.6.2, lk 761.

¹⁷¹ Sein, K. VÕS § 128/4.4, lk 683.

¹⁷² RKTko 2-14-56641, p 21.2.

saaks, tekib õiguste omajal eelduslikult saamata jäänud tulu, mis üldjuhul deliktiõiguslikult hüvitamisele ei kuulu, vähemalt VÕS § 1045 lg 1 p-st 5 tuleneva õiguse rikkumise puhul. Kahju hüvitamise sätete alusel saab autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste omaja nõuda seega mõnda muud varalist kahju, mis tekkis õigusrikkumise otsese tagajärjena, näiteks õiguste omajale tekkinud kohtuvälised õigusabikulud.¹⁷³

Õiguste rikkumise tulemusena saamata jäänud tulu väljanõudmiseks on seaduses muu alus. Nimelt puudutab VÕS § 127 lg 6 spetsiifilisemalt autoriõigusi. Kui kahju tekitamine on kindlaks tehtud, aga kahju täpset suurust ei saa kindlaks teha, otsustab hüvitise suuruse kohus. Kui kahju hüvitamist nõutakse autoriõiguse või autoriõigusega kaasneva õiguse rikkumise tõttu, võib kohus, kui see on mõistlik, määrata kahjuhüvitise kindla summana, lähtudes mh tasu suurusest, mida rikkuja pidanuks maksuma, kui ta oleks hankinud loa vastava õiguse kasutamiseks. Seega lubab VÕS § 127 lg 6 intellektuaalomandi õiguste puhul varaliseks kahjuks lugeda ka hüpoteetilise litsentsitasu, mida rikkuja oleks pidanud tasuma autoriõiguste kasutamise eest. Kuigi tavaliselt ei saa kahju hüvitamise nõude alusel kannatanu õiguste rikkuja arvel kasu saada, teeb eelnevalt nimetatu sellest omamoodi justkui erandi, sest sätte kohaldamise juures ei oma tähtsust, kas õiguste omaja oleks sellise litsentsilepingu sõlminud või kas õiguste rikkuja oleks sellist litsentsitasu olnud üldse võimeline tasuma.¹⁷⁴ Hüpoteetilise litsentsitasu suuruse määramisel on oluline lähtuda sellest, kui palju kasutatud teose õiguste omaja kasutatud teose kasutamise eest tavapäraselt tasu küsiks. Oluline ei ole, kas õiguste rikkuja oleks saanud kasutada sarnaseid teoseid väiksema summa eest. Lähtuda tuleb konkreetsest teosest, mida kasutati, ja selle kasutusõiguse väärtusest, mille määrab õiguste omaja.¹⁷⁵ Euroopa Kohus on leidnud, et jõustamisdirektiiviga on kooskõlas, kui riigisisesele on kannatanul õigus nõuda reaalselt tekkinud kahju hüvitamise asemel lausa kahekordset hüpoteetilist litsentsitasu, mida õiguste rikkuja oleks pidanud maksuma, et tal oleks olnud luba õiguspäraselt teost kasutada, ilma, et õiguste omaja peaks tõendama tegelikult tekkinud kahju.¹⁷⁶ Vaidlusaluses olukorras oli kahekordse hüpoteetilise litsentsitasu nõudmine õigustatud, sest sellega tagati ka muude autorile tekkinud kahjude, näiteks mittevahaline kahju ning rikkumiste tuvastamise ja uurimisega seotud kulude hüvitamine.¹⁷⁷

---

¹⁷³ RKTko 2-14-56641 p 22.

¹⁷⁴ Sein, K. VÕS § 127/4.14, lk 674.

¹⁷⁵ RKTko 2-14-56641 p 20.

¹⁷⁶ EKo C-367/15, *Stowarzyszenie „Oławska Telewizja Kablowa” versus Stowarzyszenie Filmowców Polskich*, ECLI:EU:C:2017:36, p 33.

¹⁷⁷ C-367/15, *Oławska Telewizja Kablowa*, p 30.

Riigikohus on asunud mittevaralise kahju hüvitamise osas autoriõiguste rikkumise korral seisukohale, et AutÕS § 81⁷ lg 1 p 1, mille kohaselt võib autor või autoriõigusega kaasnevate õiguste omaja oma teose või autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti õigusvastase kasutamise korral nõuda mittevaralise kahju hüvitamist, ei ole erinorm ja mittevaralise kahju hüvitise nõude aluseks. Tegemist on viitenormiga VÕS §-le 1043 ning mittevaralise kahju hüvitamine käib viidatud normi kohaselt.¹⁷⁸ Kuigi VÕS § 134 ei näe autori varaliste õiguste rikkumise puhul ette mittevaralise kahju hüvitamist, ei ole siiski välistatud autorile tegelikkuses tekkinud mittevaralise kahju hüvitamine VÕS § 127 lg 6 järgi, kui nimetatud kahju ei ole hõlmatud hüpoteetilise litsentsitasuga.¹⁷⁹ Selline käsitlus on kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mille kohaselt kahju hüvitise suuruse määramisel hüpoteetilise litsentsitasu alusel saab kannatanu nõuda ka mittevaralise kahju hüvitamist.¹⁸⁰ Direktiivi eesmärke silmas pidades on direktiivi art 13 mõte hüvitada kannatanule kogu talle tekkinud kahju, seal hulgas ka mittevaraline kahju.¹⁸¹ Järelikult kui kannatanule hüvitatava kahju suurust arvestatakse hüpoteetilise autoritasu summana, peab kannatanul olema võimalus nõuda ka mittevaralise kahju hüvitamist.¹⁸²

Lisaks on platvormi vastu võimalus esitada kahju hüvitamise nõue ka VÕS § 1045 lg 4 alusel. VÕS § 1045 lg 4 sätestab, et kahju tekitanud teole kihutaja või kaasaaitaja käitumine loetakse võrdseks kahju tekitaja käitumisega, ja nad vastutavad kahju tekitamise eest samadel alustel kahju tekitajaga. Nimelt on Riigikohus rakendanud nimetatud sätet ka intellektuaalomandit puudutava vaidluse korral olukorras, kus isik teadlikult ja tahtlikult aitas kaasa intellektuaalomandi õiguse rikkumisele. Kohus leidis, et kui isik sai teada, et tema veebilehtedel rikutakse intellektuaalomandist tulenevat ainuõigust ning ta ei tõkestanud õiguste rikkumist nimetatud veebilehtedel, on ta teole kaasaaitaja.¹⁸³ Vastavalt VÕS § 137 lg-le 1, vastutavad sellises olukorras platvorm ja kasutaja hüvitise maksmise eest solidaarselt. Nimetatud olukord võiks tulla käsitlusele näiteks siis, kui kasutaja teeb õigustega kaitstud objekti üldsusele kättesaadavaks mõne voogedastusplatvormi või otse teose allalaadimist lubava platvormi vahendusel ning platvorm, olles teadlik, et rikutakse autori ning filmi esmasalvestuse tootja õigusi, õiguste rikkumist ei takista. Küll aga on käesoleva magistritöö kirjutamise hetkel platvormil võimalus sellises olukorras vastutusest vabaneda InfoTS § 10 alusel, ning juba 2021 aasta juunikuust on platvormi selline tegevus käsitatav tänu DSM direktiivile otsese autori ja

---

¹⁷⁸ RKTko 2-14-56641, p 21.1.

¹⁷⁹ RKTko 2-14-56641 p 21.6.

¹⁸⁰ EKo C-99/15, *Christian Liffers versus Producciones Mandarin SL, Mediaset España Comunicación SA*, ECLI:EU:C:2016:173, p 15.

¹⁸¹ EKo C-99/15, *Liffers*, p 25.

¹⁸² EKo C-99/15, *Liffers*, p 27.

¹⁸³ RKTko 2-14-6942 p 12.2 ja p 12.3

filmi esmasalvestuste tootja õiguse teha film üldsusele kättesaadavaks rikkumisena (täpsemalt käesoleva magistritöö punktis 1.4).

Käesoleva magistritöö autori arvates võivad voogedastusplatvormid, otse teose allalaadimist lubavad platvormid, võrdõigusvõrk-platvormid ning *stream ripping* platvormid olla kaasaaitaja olukorras, kus platvormi kasutaja kasutab platvormi selleks, et autori ja filmi esmasalvestuste tootja õigustega kaitstud objekti reprodutseerida. Kaasaaitaja osutab tahtlikult õigusvastasele teole füüsilist, ainelist või vaimset kaasabi.¹⁸⁴ Kui platvorm on teadlik, et võimaldab kasutajatel reprodutseerida teoseid, mille reprodutseerimiseks neil õigus puudub, on tegemist füüsilise abi pakkumisega õigusvastase teo sooritamisel. Näiteks võiks selliseks platvormiks, mis teadlikult pakub abi teose ebaseaduslikuks reprodutseerimiseks, *stream ripping* platvorm, mis on suunatud mõnelt tasuliselt voogedastusplatvormilt (näiteks Netflixist) teoste reprodutseerimisele.

Eeltoodust lähtuvalt on Eestis tagatud nii Euroopa Liidu direktiividega kui ka kohtupraktikaga kooskõlas olev kahju hüvitamise nõude esitamise võimalus autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste rikkuja vastu. Kui õiguste omaja kahju, mis tuleneb piraatsisu vahendavate platvormide tegevusest, seisneb peamiselt saamata jäänud tulus, saavad õiguste omajad nõuda kahju hüvitiseks hüpotetiliselt litsentsitasu. Ka ülejäänud kahjuliigid, mis on kannatanule tekkinud seoses õigusrikkumisega, on hüvitatavad. Kahju saab nõuda ka platvormilt, kes ise õigusvastast tegu toime ei pannud, küll aga aitas selle toimepanemisele tahtlikult kaasa. Seega on tagatud autoritele ja filmi esmasalvestuste tootjatele õiguskaitsevahend olukorras, kus interneti piraatluse tõttu on neil tekkinud mingisugune kahju seoses piraatsisu vahendavate platvormide tegevusega.

3.1.2 Alusetu rikastumise nõue

Alternatiivselt kahju hüvitamise nõudele on nõude kattuvuse osas võimalik esitada rikkuja vastu nõue ka alusetu rikastumise sätete alusel. VÕS § 1037 käsitleb väärtuse hüvitamise nõuet õiguse rikkumise korral ning selle esimene lõige kohustab õigustatud isiku nõusolekuta tema omandit, muud õigust või valdust kasutamise või muul viisil rikkunud isikut (rikkuja) õigustatud isikule hüvitama rikkumise teel saadu hariliku väärtuse. Harilikku väärtust hinnatakse rikkumise aja seisuga.¹⁸⁵ Rikkumine VÕS § 1037 lg 1 mõttes on autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste seisukohalt nimetatud paragrahvi lõike tähenduses muu õiguse

---

¹⁸⁴ Karistusseadustik § 22 lg 3. - RT I, 03.03.2021, 3

¹⁸⁵ VÕS § 1037 lg 3.

rikkumine.¹⁸⁶ Rikkumine toimub, kui rikkuja kasutab autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud objekti, kuigi kasutamine on vastuolus AutÕS-ga.¹⁸⁷ Järelikult on olukorras, kus mõni platvorm teeb autoriõigustega kaitstud teose üldsusele kättesaadavaks või reprodutseerib teost, antud õiguste omajale võimalus esitada õiguste rikkuja vastu alusetu rikastumise nõue.

Rikkuja VÕS § 1037 mõttes on igasugune isik, kes paneb toime kellegi õigushübe rikkuva teo ning kes selle teo tulemusena rikastub. Oluline ei ole, kas isik tegutses sooviga õigushübe rikkuda, kas ta oli teadlik, et tema tegevus on kellegi õigushübe rikkumine või kas ta oli rikkumises süüdi.¹⁸⁸ Sellest tulenevalt on õiguste omajal võimalik esitada nõue, mille eesmärk on saada õiguste rikkumise eest rahalist kompensatsiooni, ka olukorras, kus platvormi süüd võib olla raske tõendada, mille tõttu kahju hüvitamise nõue soovitud tulemuseni ei viiks.

VÕS § 1037 lg 1 kohaselt on nõude sisuks rikkumisega saadu hariliku väärtuse hüvitamise kohustus. Harilikuks väärtuseks on tavaliselt tasu, mida sellise kasutamise eest muidu makstakse. Heauskse rikkuja puhul on harilik väärtus asja kasutuseelis.¹⁸⁹ Autoriõigustega kaitstud teose kasutamisel ilma, et selleks oleks õiguste omaja luba, on omandatavaks asjaks, mille arvelt rikastutakse, teose kasutamise võimalus, ning harilikuks väärtuseks on sellise teose sellisel viisil kasutamise eest tavaliselt tasutav litsentsitasu.¹⁹⁰

Järelikult, kui õiguste omajale on tekkinud ka muud kahju peale nn saamata jäänud tulu, näiteks mittevaralist kahju, ei piisa vaid alusetu rikastumise sätete alusel rikkumisega saadu hariliku väärtuse hüvitamise nõude esitamisest. Küll aga on mittevaralise kahju esinemine autori või filmi esmasalvestuse tootja reprodutseerimisõiguse ja üldsusele kättesaadavaks tegemise õiguse rikkumisel vähetõenäoline. Seega on praktikas alusetu rikastumise sätete alusel esitatav nõue ja kahju hüvitamise nõue õiguste omaja jaoks sageli võrdväärse tulemusega. Alusetu rikastumise sätete alusel nõude esitamine võib aga olla õiguste omaja jaoks lihtsam, sest nõude esitamisel on vähem eelduseid (näiteks puudub süü eeldus).

---

¹⁸⁶ Trasberg, H. Eesti kahju hüvitamise regulatsiooni vastavus Euroopa Liidu õigusele autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste rikkumise korral, lk 6. Justiitsministeerium 2020. Kättesaadav arvutivõrgus: https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/eesti_kahju_huivitamise_regulatsiooni_vastavus_el_oigusele_autorioiguse_ja_autorioigusega_kasnevate_oiguste_rikkumisel.pdf (01.04.2021).

¹⁸⁷ Käerdi, M., Lillo, Liisbeth. VÕS § 1037/3.1.2 (d) (bb), lk 700.

¹⁸⁸ Käerdi, M., Lillo, Liisbeth. VÕS § 1037/3.1.1 (a) (bb), lk 698.

¹⁸⁹ Käerdi, M., Lillo, Liisbeth. VÕS § 1037/3.1.2 (a), lk 700.

¹⁹⁰ Käerdi, M., Lillo, Liisbeth. VÕS § 1037/3.2, lk 702.

Kui rikkuja oli pahauskne ehk teadlik oma õiguste puudumisest või pidi sellest teadma, võib õigustatud isik lisaks VÕS § 1037 lg-s 1 nimetatud saadu hariliku väärtuse väljanõudmisele nõuda VÕS § 1039 alusel ka rikkumisega saadud tulu väljaandmist.¹⁹¹ Saadud tulu saab õiguste omaja välja nõuda ka juhul, kui ta ise poleks tulu saanud või poleks saanud tulu sellises ulatuses.¹⁹² Riigikohus on lahendis 2-16-8751 rõhutanud, et VÕS § 1039 alusel esitatud nõue ehk nõue pahauskse rikkuja vastu rikkumise teel saadud tulu väljanõudmiseks on sisuliselt erinev VÕS § 1037 ning VÕS § 1043 nõuetest, sest viimati nimetatud nõuete alusel saab nõuda igasuguselt rikkujalt kas õiguste rikkumisega kokkuhoitud summa hüvitamist või rikkumisega tekitatud kahju hüvitamist.¹⁹³ VÕS § 1039 eeldusi tuleb kohtul kontrollida eraldi ehk kohus peab tuvastama, kas rikkuja tegutses pahausksest.¹⁹⁴

Eeltoodust tulenevalt on autoriõiguslik kaitse õigusrikkujast platvormi vastu, kes vahendab piraatsisu, tagatud õiguskaitsevahendiga, mis lubab õiguste omajal nõuda rikkujalt välja ebaõiglaselt teenitud tulu. Jõustamisdirektiiv nägi tulu väljanõudmise võimaluse ette iga rikkuja puhul, aga tegemist pole kohustusliku sättega¹⁹⁵, mistõttu on Euroopa Liidu õigusega kooskõlas, et riigisisese õiguse alusel saab tulu välja nõuda vaid pahausksest õigusrikkujalt. Piraatsisu vahendavate platvormidest on võimalik rääkida kui pahausksetest õigusrikkujatest, sest tihtipeale on platvormid teadlikud, et neil pole teoste kasutamiseks õigusi. Küll aga võib olla raske õiguste omajal välja nõuda just konkreetselt tema teosega teenitud tulu, sest platvormid teenivad peamiselt tulu platvormil oleva reklaampinna müügilt. Seega tekib platvormile tulu paljude teoste kättesaadavaks tegemise koosmõjul. Teenitud tulu väljaselgitamisel võiks autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste omajat aidata näiteks see, kui palju platvormi kasutajad on platvormil voogelnud või reprodutseerinud just õiguste omaja teost. Kui tegemist on populaarse teosega, võivad õiguste omajad argumenteerida, et nende teose kättesaadavaks tegemine platvormil meelitas platvormile rohkem külastajaid, mistõttu sai platvorm reklaami müügilt teenida ka rohkem tulu.

3.1.3 Rikkumise lõpetamise nõue

VÕS § 1055 lg 1 annab kannatanule õiguse nõuda kestva õigusvastase kahju tekitamise korral kahju tekitava käitumise lõpetamist või kahju tekitamise ähvardamise korral ähvardamisest

---

¹⁹¹ VÕS § 1039.

¹⁹² Sein, K. VÕS § 127/4.14, lk 674.

¹⁹³ RKTko 2-16-8751, p 21.6.

¹⁹⁴ RKTko 2-16-8751, p 21.7.

¹⁹⁵ Jõustamisdirektiiv art 13 lg 2. Direktiivi sõnastusest tulenev järeldus. Nimelt on direktiivis, et „liikmesriigis võivad“ ehk liikmesriikidele on antud vabadus ise valida, kas selline säte sellisel kujul kehtestada või mitte.

hoidumist. Eraldi reguleerib autoriõiguse ja autoriõigusega kaasneva õiguse rikkumist VÕS § 1055 lg 3, mis lubab isikul, kelle õigusi rikuti, nõuda tulevikus rikkumisest hoidumist rikkujalt ja isikult, kelle teenuseid kolmas isik kasutas õiguse rikkumise eesmärgil (p 1).

Käesoleva magistritöö raames analüüsitavad platvormid on potentsiaalselt käsitatavad nii rikkujatena, kellelt saaks nõuda tulevikus rikkumise hoidumist (näiteks nõuda, et platvormilt eemaldataks õiguste omaja õigustega kaitstud objekti) kui ka teenusena, mida nende kasutajad kasutavad õiguse rikkumise eesmärgil. Näiteks kasutavad kasutajad võrdõigusvõrk-platvorme selleks, et autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud filmist teha reproduktioone ning seeläbi teha ka reprodutseeritavat teost kättesaadavaks üldsusele või laevad kasutajad õigustega kaitstud teoseid üles voogedastusplatvormile, et neid teha teistele isikutele kättesaadavaks.

Rikkumise lõpetamise nõude eelduseks on, et kahju tekitav käitumine vastab delikti objektiivsele teokoosseisule. Tegu peab olema kestva iseloomuga või peab olema oht, et tegu pannakse kas esmakordselt või korduvalt toime. Rikkumise lõpetamise nõude eelnevalt nimetatud tingimuste täitmisel võib esitada koos kahju hüvitamise nõudega.¹⁹⁶ Järelikult, kui platvorm paneb toime teo, mille tagajärjel tekib õiguste omajale õigusvastane kahju, on rikkumise lõpetamise nõude esitamine võimalik. Platvormi süü ning vastutust välistavate asjaolude analüüs pole lõpetamise nõude esitamiseks vajalik. Kõikide käesoleva magistritöö raames analüüsitud platvormide tegu on kestva iseloomuga, sest platvormid lasevad oma kasutajatel autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud filme kasutada püsivalt, igal ajal ja igas kohas. Ainsaks erandiks võib pidada *stream ripping* platvorme, millel endal pole teoseid ega viiteid neile, vaid kasutaja sisestab vabalt valitud teose platvormile ja alles siis *stream ripping* platvorm teeb sellest reproduktiooni, et kasutaja saaks teose alla laadida isiklikku seadmesse.

Kui õiguste rikkuja on kahju tekitava teo toime pannud ning toimepandud teo kahjustav mõju kestab edasi, on rikkumise lõpetamise nõue sisuliselt ka nõue keelata sarnane tegevus tulevikus. Rikkumise lõpetamise nõude võib esitada ka siis, kui õigusvastase teo kahjulik mõju on lõppenud, kuid säilib oht, et teo toimepanija võib tulevikus samasuguse teo uuesti toime panna.¹⁹⁷

---

¹⁹⁶ Käerdi, M., Tampuu, Tambet. VÕS § 1055/3.1, lk 826.

¹⁹⁷ Käerdi, M., Tampuu, Tambet. VÕS § 1055/3.1, lk 827.

Ähvardamine, millest hoidumist kannatanu nõuda võib, on VÕS § 1055 lg 1 kontekstis lisaks tahtlikule ähvardamisele ka kestva olukorra loomine, mis soodustab kahju tekitamist. Järelikult on ähvardamisest hoidumise nõue ühtlasi ka nõue lõpetada tegevus, mis otseselt ei tekita kahju, kuid võib seda potentsiaalselt tekitada.¹⁹⁸ Kui nõutakse kahju tekitava käitumise lõpetamist, peab kohus kaaluma lisaks poolte õigustele ja huvidele ka avalikku huvi.¹⁹⁹ Eelnevalt analüüsitud *stream ripping* platvorm võib oma olemuselt luua kestva olukorda, mis soodustab kahju tekitamist. Platvorm on koguaeg olemas ja valmis teoseid konverteerima, et kasutajad saaksid neid oma isiklikesse seadmetesse alla laadida. Platvorm ei saa kuidagi tagada, et kasutajad, kes teoseid reprodutseerivad, teeksid seda vaid õiguspäraselt.

Eelnevast tulenevalt on autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste omajatel võimalik nõuda platvormilt, kes nende teost üldsusele kättesaadavaks teeb, teose eemaldamist platvormilt. Nimetatud sätte alusel võiks olla õiguste omajatel võimalus nõuda ka platvormi sulgemist või muutmist nii, et sellega ei saaks enam autoritele ning filmi esmasalvestuste tootjatele kuuluvaid õiguseid rikkuda. Avalikkuse huvi vastuargument võib tulla kõne alla platvormide puhul, mis ei vahenda vaid piraatsisu ning mille sulgemist õiguste omaja taotleb. Mitmed voogedastusplatvormid ongi suunatud üldsusele autoriõigustega ja nendega kaasnevate õigustega kaitstud objektide kättesaadavaks tegemisele, ning selliste platvormide puhul on vähetõenäoline, et avalikkuse huvi kaaluks üle autorite ja filmide esmasalvestuse tootjate õigused. Küll aga võib olukord olla vastupidine võrdõigusvõrk-platvormide ja *stream rippingu* puhul. Isegi kui nimetatud platvormid rikuvad autorite ja filmi esmasalvestuse tootjate õigusi, on need ka olulised viisid, kuidas kasutajad saavad endale õiguspäraselt teoseid hankida. Platvormidel endal puudub täielik kontroll selle üle, milliseid teoseid nende platvormi abil kasutatakse. Seetõttu ei ole õigustatud kogu platvormi sulgemine, sest kuigi osad platvormi kasutajad võivad platvormi kasutamisega panna toime autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste rikkumise, kasutatakse platvormi ka õiguspäraselt ning selline platvormide kasutamine on oluline avalikkuse huvides. Küll aga võiks nõuda sellise platvormi muutmist, et platvorm ei võimaldaks autorite ning filmi esmasalvestuste tootjate õiguste rikkumist.

---

¹⁹⁸ *Ibidem*, lk 828.

¹⁹⁹ Käerdi, M., Tampuu, Tambet. VÕS § 1055/3.3, lk 830.

3.2 Võimalikud õiguskaitsevahendid platvormi kasutaja vastu

Kõiki AutÕS § 81⁷ lg-st 1 tulenevaid autoriõiguste ja autoriõigustega kaasnevate õiguste tsiviilõiguslikku kaitset tagavaid õiguskaitsevahendeid saab kasutada ka isiku vastu, kes piraatsisu vahendavaid platvorme kasutades panevad toime mõne õigusrikkumise.

Kahju hüvitamise nõue kasutaja vastu, kes autoriõiguste omaja või filmi esmasalvestuse tootja õiguseid rikub, käib vastavalt VÕS §-le 1043. Kahju hüvitamise nõude võimalikkuse juures on esiteks vaja tuvastada, kas õigusrikkuja ehk kasutaja tegevus vastab delikti teokoosseisule (täpsemalt käesoleva magistritöö punktis 3.1.1). Eelduslikult paneb kasutaja, kes rikub mõne piraatsisu vahendava platvormi abil autori või filmi esmasalvestuse tootja reprodutseerimisõigust või üldsusele kättesaadavaks tegemise õigust, toime teo, mille tagajärjel tekib autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste omajale õigusvastane kahju, mis kuulub hüvitamisele.

Kasutaja tekitatud kahju pole õigusvastane, kui kahju on tekitatud mõnel VÕS § 1045 lg-s 2 kirjeldatud juhul. Autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste rikkumise korral on mõne kirjeldatud olukorra esinemine vähetõenäoline.

Kahju tekitaja süüd eeldatakse.²⁰⁰ Süüd hinnatakse kahest aspektist: objektiivselt ja subjektiivselt. Süü objektiivne hindamine toimub VÕS § 104 järgi.²⁰¹ VÕS § 104 lg-d 2 ja 3 aitavad tuvastada, kas isik oli väliselt hooletu. Lisaks tuleb hinnata ka isiku sisemist hooletust VÕS § 1050 lg 2 alusel.²⁰² Süü subjektiivse hindamise puhul hinnatakse isiku süüvõimelisust VÕS § 1052 lg-te 1 ja 2 järgi.²⁰³ Kui teo toimepanija puhul on tuvastatud vähemalt hooletus, kuulub õigusvastase teo tagajärjel tekkinud kahju hüvitamisele.

Kasutaja, kes teeb üldsusele kättesaadavaks autoriõigustega ja nendega kaasnevate õigustega kaitstud objekti, on eelduslikult olnud oma tegevuses vähemalt hooletu. Hooletuse välistaks vaid olukord, kus kasutaja ei teadnud ega pidanudki teadma asjaoludest, mis tõid endaga kaasa teo õigusvastasuse. Selline saaks olla olukord, kui kasutaja, kes üldsusele objekti kättesaadavaks teeb, ei teadnud, et see on õigustega kaitstud. Siiski võib eeldada, et kasutaja,

---

²⁰⁰ VÕS § 1050 lg 1.

²⁰¹ Käerdi, M., Tampuu, Tambet. VÕS § 1043/3.1.3, lk 732.

²⁰² Tampuu, Tambet. Lepinguvälised võlasuhted, lkd 277-278.

²⁰³ *Ibidem*, lk 270.

kes omab autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud objekti, mille omamise eest on ta eelduslikult tasunud, peaks teadma, et selline objekt on õigustega kaitstud.

Analoogne on olukord, kus kasutaja reprodutseerib ebaseaduslikult autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud objekti. Filmid ja seriaalid on kasutajale tavaliselt kättesaadavad nii, et kasutaja peab nende vaatamise eest eelnevalt tasu maksma, näiteks tellides mõne telekanali, liitudes tasulise voogedastusplatvormiga või käies kinos. Seega on vähetõenäoline, et kaitstud objekti reprodutseeriv kasutaja ei oleks pidanud teadma, et reprodutseeritav film või seriaal on õigustega kaitstud.

Olukorras, kus kasutaja teeb teose üldsusele kättesaadavaks võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel, võib juhtuda, et kasutaja pole teadlik, et ta teost kättesaadavaks teeb, sest tegemist on protsessiga, mis algab automaatselt. Küll aga ei tohiks see käesoleva magistritöö autori arvamuse kohaselt koheselt kasutaja süüd välistada. Kasutaja reprodutseerib võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud objekti, seega on ta eelduslikult teadlik, et taoline tegevus võib kahjustada autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste omajat. Võrdõigusvõrk-platvormi kasutaja peaks ka teadma, kuidas nimetatud platvorm töötab. Kui kasutaja kasutab platvormi teadmata, kuidas platvorm töötab, ehk et reprodutseeritav teos jõuab kasutajani läbi teiste platvormi kasutajate ja ka tema on teost reprodutseerides üks kasutaja, kes järelikult võiks teost järgmistele kättesaadavaks teha, võib juhtumipõhiselt analüüsides kasutaja süü välistada. Kui aga leida, et kasutaja, kes teost ilma autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste omaja loata reprodutseeris, oleks pidanud teadma, et ta ka ise teost üldsusele kättesaadavaks teeb või kui kasutaja teadiski seda, on talle omistatav vähemalt hooletus.

Kui juhtumipõhiselt on tuvastatud kasutaja süü, toimub hüvitatava kahju suuruse arvestamine samadel põhimõtetel nagu autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi rikkunud platvormi puhul (täpsemalt käesolevas magistritöö punktis 3.1.1). Sellest tulenevalt on õiguste omajal võimalik õigusrikkumise toime pannud platvormi kasutajalt nõuda rikkumisega tekitatud kahju hüvitamist kas reaalselt tekkinud kahju ulatuses või hüpoteetilise litsentsitasuna, mida kasutaja oleks pidanud õiguste kasutamise eest tasuma.

Alternatiivselt saab isik, kelle õigusi on rikutud, esitaja õigusrikkuja vastu nõude ka alusetu rikastumise sätete ehk VÕS § 1037 ja § 1039 alusel. Alusetu rikastumise sätete alusel nõude esitamisel kasutaja vastu ei teki küsimust seoses kasutaja süü olemasoluga, sest VÕS § 1037

alusel tuleb rikkumise teel saadu harilik väärtus hüvitada igasugusel rikkujal, hoolimata sellest, kas rikkujal oli soov õiguste omaja õigushüve rikkuda, kas ta teadis, et ta kellegi õigushüve rikub või kas ta oli rikkumises süüdi.²⁰⁴ Ka kasutaja, kellelt õiguste omaja soovib hüvitist, peab hüvitama teose, mille autori või filmi esmasalvestuse tootja õigusi ta rikkus, eest reprodutseerimisõiguse või üldsusele kättesaadavaks tegemise õiguse eest tavaliselt tasutava litsentsitasu.²⁰⁵

Kui kasutaja oli õiguste rikkumisel pahauskne, saab õiguste omaja nõuda rikkujalt välja ka rikkumisega saadud tulu.²⁰⁶ Piraatsisu tarbides ei ole tavaline, et kasutajad rikkumiselt tulu teenivad. Tuluteenimine võib tulla kõne alla kasutajate puhul, kes autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud filme üldsusele kättesaadavaks teevad näiteks voogedastusplatvormil Youtube ning seeläbi platvormil tulu teenivad (täpsemalt käesoleva magistriritöö punktis 2.1.3). Täpsem analüüs tuleb teha juhtumipõhiselt ning kui kasutaja on autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste rikkumisega tulu teeninud, olles õiguste rikkumisel pahauskne, on õiguste omajal õigus saadud tulu kasutajalt välja nõuda.

Kui kasutajapoolne õiguste rikkumine on kestva iseloomuga, saab õiguste omaja esitada rikkuja vastu rikkumise lõpetamise nõude VÕS § 1055 lg 1 kohaselt. See tuleb kõne alla näiteks olukorras, kus kasutaja näiteks on ise laadinud teose mõnele voogedastusplatvormile või platvormile, mis laseb teost otse kasutaja seadmesse laadida, ning kasutajal on võimalik teos platvormilt eemaldada. Võrdõigusvõrk-platvormi vahendusel teose kättesaadavaks tegemine on samuti kestev tegevus, mille lõpetamist õiguste omaja nimetatud sätte alusel kasutajalt nõuda saaks.

Eelnevast tulenevalt on autoriõiguste ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud objekti õiguste omajatel võimalik esitada kasutaja vastu, kes teost ebaseaduslikult reprodutseerib või üldsusele kättesaadavaks teeb, kahju hüvitamise nõue, alusetu rikastumise nõue ning rikkumise lõpetamise nõue. Kui kasutaja on oma tegevuses pahauskne, saavad õiguste omajad lisaks nõuda välja ka rikkumisega teenitud tulu.

---

²⁰⁴ Käerdi, M., Lillo, Liisbeth. VÕS § 1037/3.1.1 (a) (bb), lk 698.

²⁰⁵ Käerdi, M., Lillo, Liisbeth. VÕS § 1037/3.2, lk 702.

²⁰⁶ VÕS § 1039.

3.3 Vaidluse lahendamiseks pädeva kohtu ja kohalduva õiguse tuvastamine

3.3.1 Nõude esitamine, kui õiguste omaja on Eesti kodanik või elanik

Autoriõiguste rikkumine, mis toimub Internetis, omab tihtipeale rahvusvahelist elementi. Seda ilmestab näiteks asjaolu, et kõik 10 piraatsisu vahendavat platvormi, mida Eestis aastal 2020 kõige enam külastati, on välismaist päritolu.²⁰⁷ Järelikult võib autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste omaja olla Eesti kodanik või Eestis elav isik, kuid platvorm või platvormi kasutaja, kes tema õigus rikub, asuda hoopis välismaal. Olukord võib olla ka vastupidine, kus rikkujast platvorm või selle kasutaja asub Eestis, aga õiguste omaja hoopis kuskil mujal. Sellisel juhul tekib küsimus, et kui autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste omaja soovib oma õiguste kaitseks esitada õiguste rikkuja vastu hagi, siis millisesse kohtusse nimetatud hagi esitada tuleks ja mis riigi õigust kohus vaidluse lahendamiseks rakendama peab.

Sätteid, mille abil saab Eesti kohus kohtualluvuse kindlaks määrata sellises olukorras, on kirjas tsiviilkohtumenetluse seadustikus²⁰⁸ (edaspidi TsMS), rahvusvahelistes lepingutes ning Euroopa Liidu määrustes. Nii rahvusvahelised lepingud kui ka Euroopa Liidu määrused omavad prioriteetsust riigisisese õiguse ees ehk kui leping või määrus reguleerib sama asja, mida riigisisene õigus, kuuluvad need kohaldamisele enne riigisisest õigust. Kui asjakohast olukorda reguleerib nii välisleping kui ka Euroopa Liidu määrus, on oluline, kuna ja kellega leping sõlmitud on.²⁰⁹ Kohtualluvuse kontrollimisel on kolmanda riigiga ehk Euroopa Liitu mittekuuluva riigiga sõlmitud leping määrusest olulisem, kui aga leping on sõlmitud kahe Euroopa Liitu kuuluva riigi vahel, kohaldatakse kohtualluvuse määramisel määrust.²¹⁰ Kohalduva õiguse määramisel tuleb lähtuda rahvusvahelise eraõiguse seadusest²¹¹ (edaspidi REÕS), välislepingutest ning Euroopa Liidu määrustest. Õigusaktide prioriteetsus on kohalduva õiguse kontrollimisel samasugune, nagu see oli seda kohtualluvuse kontrollimisel.²¹²

Eestlaste poolt kaks kõige enam aastal 2020 külastatud piraatsisu vahendavat voogedastusplatvormi, rezka.ag ja seasonvar.ru, on eelduslikult Venemaal registreeritud

---

²⁰⁷ Lisa 1. MUSO graafik internetipiraatluse kohta Eestis.

²⁰⁸ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. - RT I, 09.04.2021, 17.

²⁰⁹ Torga, M. Rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimine Eesti kohtutes. – Juridica 3/2013, lk 195.

²¹⁰ Torga, M. Rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimine Eesti kohtutes, lk 196.

²¹¹ Rahvusvahelise eraõiguse seadus. - RT I, 26.06.2017, 31.

²¹² Torga, M. Kohalduva õiguse ja selle sisu kindlakstegemine rahvusvahelistes eraõiguslikes vaidlustes. – Juridica 5/2014, lk 408

platvormid.²¹³ Kui platvorm või platvormi kasutaja, kelle vastu Eesti kodanikust õiguste omaja hagi soovib esitada, asub kas Venemaal või Ukrainas või on ühe nende riikide kodanik, tuleb Eesti kohtu alluvuse väljaselgitamiseks pöörduda Eesti ja vastava riigi vahel sõlmitud õigusabilepingu poole.²¹⁴ Kuigi Eestil on sõlmitud õigusabilepingud ka Poolaga ning Läti ja Leeduga, on tegemist Euroopa Liidu riikidega ning seepärast tuleb nimetatud riikide puhul lähtuda kohtualluvuse määramisel Euroopa Liidu määrustest. Nimelt kohaldavad Euroopa Liidu kohtud kohtualluvuse tuvastamiseks rahvusvahelistes vaidlustes Euroopa parlamendi ja Nõukogu määrust (EL) nr 1215/2012, 12. detsember 2012, kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (uuesti sõnastatud)²¹⁵ (edaspidi Brüssel I uuesti sõnastatud määrus).²¹⁶ Määruse art 69 kohaselt asendab Brüssel I uuesti sõnastatud määrus liikmesriikide vahelistes suhetes konventsioone, mis käsitlevad samu küsimusi, mida määrus.

Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades²¹⁷ (edaspidi Eesti-Vene õigusabileping) kohaldub Eestis, kui vaidluse teine pool on vene kodanik või vene äriühing õigusabilepingu art 1 kohaselt.²¹⁸ Kohtualluvuse määramiseks on õigusabilepingus olemas üldsäte art 21 lg 1, kuid õigusabilepingu art 40 lg 3 kohaselt on vaidlust pädev arutama kohus, mille territooriumil leidis aset tegu või muu kahju hüvitamise nõude aluseks olev asjaolu, mis tekkis lepinguvälisest võlasuhtest. Lisaks võib hagi esitada ka selle lepingupoole kohtusse, kelle territooriumil on kostja elukoht. Kahju hüvitamise nõude aluseks olev asjaolu võiks olla platvormi puhul autoriõiguseid või sellega kaasnevaid õiguseid rikkuva platvormi haldamine, kasutaja puhul koht, kus kasutaja kas kaitstud teost reprodutseeris või üldsusele kättesaadavaks tegi. Eelduslikult võib mõlema variandi puhul olla selleks kohaks Venemaa. Järelikult, kui eestlane soovib hageda Venemaal registreeritud platvormi või vene kodanikust platvormi kasutajat, kes tema autoriõigusi või sellega kaasnevaid õigusi potentsiaalselt rikkunud on, saab hagi esitada Venemaa kohtusse. Kui kostja elab mujal või kahju hüvitamise nõude aluseks olev asjaolu leidis aset mujal kui Venemaal, on

---

²¹³ Osipchuk, E. How COVID-19 is helping online infringers to grow their business in Russia.

²¹⁴ Torga, M. Õigusabilepingute kohaldamine tsiviilvaidluste lahendamisel Eesti kohtutes. – Kohtute aastaraamat 2012. Riigikohus 2013, lk 78.

²¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012, 12. detsember 2012, kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades. – ELT L 351, 20.12.2012

²¹⁶ Torga, M. Brüsseli I (uuesti sõnastatud) määrus: kas põhjalik muutus Eesti rahvusvahelises tsiviilkohtumenetluses? – Juridica 4/2014, lk 305

²¹⁷ Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades.

²¹⁸ Eesti-Vene õigusabilepingu art-st 1 tuletatud, kuigi Eesti kohtud on määrust kohaldanud ka muudel juhtudel, nt kui elab riigis, millega õigusabileping on sõlmitud. Allikas: Torga, M. Õigusabilepingute kohaldamine tsiviilvaidluste lahendamisel Eesti kohtutes, lk 78.

kohtualluvus õigusabilepingu järgi vastaval kohtul. Seejuures tuleb silmas pidada, et vaid Eesti ja Vene kohtud kohaldavad kohtualluvuse määramisel Eesti-Vene õigusabilepingut. Eelnevalt tulenevalt, kui eestlase õigusi rikub näiteks Vene kodanik, kes elab Eestis, ning kes pani kahjuhüvitamise nõude aluseks oleva teo toime Eestis, on kohtualluvus Eesti kohtul.

Kohalduva õiguse määramiseks õigusabilepingus üldsätted puuduvad, küll aga on mõningad erisätted. Eesti-Vene õigusabilepingu art 40 lg 1 kohaselt tuleb lepinguvälisest võlasuhtest tuleneva kahju hüvitamise kohustuse määramisel lähtuda selle lepingupoole seadusandlusest, kelle territooriumil leidis aset tegu või muu asjaolu, mis oli kahju hüvitamise nõude aluseks. Järelikult määratakse kohalduvat õigust analoogselt kohtualluvusega. Sellest tulenevalt, kui platvorm on registreeritud Venemaal, on kahju hüvitamise nõude aluseks olev asjaolu ehk platvormi haldamine toimunud ka Venemaal. Kui isik, kelle õiguseid on rikutud, soovib esitada hagi füüsilise isiku vastu, kes on õigusrikkumise toime pannud ja on Vene kodanik, kes elab Venemaal, on autoriõiguste rikkumine toime pandud rikkuja elukohariigis. Järelikult, kui Venemaal asuv platvorm või Vene kodanikust kasutaja on rikkunud eestlasele kuuluvat autoriõigust või muid autoriõigusega kaasnevaid õiguseid, saab rikkuja vastu hagi esitada eelduslikult Vene kohtusse ning vaidluse lahendamisel kohaldatakse eelduslikult Vene seaduseid.

Eesti Vabariigi ja Ukraina leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil- ning kriminaalasjades (edaspidi Eesti-Ukraina õigusabileping)²¹⁹ on Eesti-Vene õigusabilepinguga analoogne ning kohaldub Eestis, kui vaidluse teine pool on Ukraina kodanik või Ukraina äriühing.²²⁰ Eelnevalt analüüsitud olukord laheneks käesoleva õigusabilepingu alusel samamoodi nagu Eesti-Vene õigusabilepingu alusel ehk hagi tuleks esitada eelduslikult Ukraina kohtusse, kus kahju hüvitamise nõude korral juhul, kui kahju tekkis Ukrainas, kohaldataks Ukraina õigust.²²¹ Vastavalt Eesti-Vene õigusabilepingu art 40 ning Eesti-Ukraina õigusabilepingu art 33 ei täpsusta, millist kahju nimetatud artikli alusel hüvitada saab. Ainsaks tingimuseks on, et kahju nõude esitamise alus ei tohi tuleneda lepingust ega teistest õiguspärastest toimingutest. Sellest võib eeldada, et õigusabilepingute nimetatud artiklid võiksid endas hõlmata koos kahju hüvitamise nõudega ka näiteks alusetu rikastumise nõuded ning rikkumise lõpetamise nõudeid.

---

²¹⁹ Eesti Vabariigi ja Ukraina leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil- ning kriminaalasjades. - RT II 1995, 13, 63.

²²⁰ Eesti-Ukraina õigusabileping, art 1.

²²¹ Eesti-Ukraina õigusabileping, art 33 lg 3 ja lg 1.

Nagu eelnevalt mainitud, kohaldavad Euroopa Liidu kohtud kohtualluvuse tuvastamiseks rahvusvahelistes vaidlustes Brüssel I uuesti sõnastatud määrust. Ainus erand sellest on Taani.²²² Autoriõiguste rikkumisest tulenevate vaidluste kohta pole Brüssel I uuesti sõnastatud määrukses erandliku kohtualluvuse sätet, mistõttu reguleerib olukorda üldine kohtualluvus. Kui isik, kelle vastu hagi esitatakse, elab alaliselt mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis, võib vaidlust lahendada, hoolimata isiku kodakondsusest, selle riigi kohus, kus isik elab.²²³ Juriidilise isiku puhul on selleks kohaks tema põhikirjajärgne asukoht, juhatuse asukoht või peamine äritegevuse koht.²²⁴ Sellest tulenevalt saab Euroopa Liidus elavat isikut hageda vaid tema elukohariigis või juriidilise isiku puhul asukohariigis, välja arvatud juhul, kui määrus sõnaselgelt lubab hagemist kuskil mujal.²²⁵ Loa mujal hagemiseks võib anda valikuline kohtualluvus. Valikulise kohtualluvuse alusel võib isiku vastu, kes elab liikmesriigis, esitada hagi lepinguvälise kahju puhul selle riigi kohtusse, kus kahju tekkimise aluseks olev juhtum aset leidis või võib leida.²²⁶ Kahju juhtumi asukoha määramise kohta on Euroopa Kohus leidnud, et kahju tekkimise aluseks olev koht võib olla nii see, kus kahju tekitamise põhjustanud sündmus algelt ja reaalselt toime pandi, kui ka see, kus kahjustatud isikule kahju tekkis ehk kus saabus teo tagajärg. Hageja võib valida, kumma koha järgi ta hagi esitab: reaalselt toime pandi sündmus seal, kust see alguse sai, kahju tekkimise kohaks on see, kus saabub teo tagajärg.²²⁷

Järelikult, kui eestlase autoriõigusi või sellega kaasnevaid õigusi rikub isik, kes elab Euroopa Liidus, on võimalik hagi esitada nii üldise kui ka valikulise kohtualluvuse alusel. Näiteks olukorras, kus Saksamaal elav isik teeb autoriõiguste ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud filmi kättesaadavaks nii Saksamaal kui ka Prantsusmaal, saab hagi esitada Saksa kohtusse üldise kohtualluvuse järgi (isiku elukoht) kui ka valikulise kohtualluvuse järgi (koht, kust kahju alguse sai ja kus saabub teo tagajärg), aga ka Prantsusmaal (koht, kus saabus teo tagajärg). Seda eeldusel, et nii Saksamaal kui ka Prantsusmaal on autoril või filmi esmasalvestuste tootjal ainuõigus teha film üldsusele kättesaadavaks ning ka nende riikide seaduste kohaselt on isik pannud toime õiguste rikkumise. Nimetatud riikide puhul see nii on tulenevalt infoühiskonna direktiivist.

---

²²² Brüssel I uuesti sõnastatud määrus põhjenduspunkt 41

²²³ Brüssel I uuesti sõnastatud määrus art 4 lg 1

²²⁴ Brüssel I uuesti sõnastatud määrus art 63 lg 1.

²²⁵ Torga, M. Brüsseli I (uuesti sõnastatud) määrus: kas põhjalik muutus Eesti rahvusvahelises tsiviilkohtumenetluses? lk 309.

²²⁶ Brüssel I uuesti sõnastatud määrus art 7 lg 2

²²⁷ EKo C-21/76, *Handelskwekerij Bier versus Mines de Potasse d'Alsace*, ECLI:EU:C:1976:166, p 24; EKo C-68/94, *Shevill ja teised versus Presse Alliance*, ECLI:EU:C:1995:61, p 24; EKo C-189/08, *Zuid-Chemie BV versus Philippon's Mineralenfabriek NV/SA*, ECLI:EU:C:2009:475, p 26.

Euroopa Liidu määruse asemel kuulub kohaldamisele välisleping, kui õigusrikkujast füüsiline isik elab või äriühing asub Norras, Šveitsis või Islandil. Sellisel juhul kohaldub tsiviil- ja kaubandusajade kohtualluvuse ning neid käsitlevate kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise konventsioon²²⁸ (edaspidi Lugano konventsioon).²²⁹ Konventsiooni kohaselt tuleb esitada hagi isiku vastu, kes elab alaliselt konventsiooniga seotud riigis (antud juhul Norras, Šveitsis või Islandil, sest ülejäänud riikide puhul kohaldub Brüssel I uuesti sõnastatud määruses), hoolimata isiku kodakondsusest selle riigi kohtusse, kus isik elab.²³⁰ Valikulise kohtualluvuse sätete kohaselt saab isikut, kes tekitab õigusvastaselt kahju, kaevata ka selle riigi kohtusse, kus kahjustav sündmus toimus või võib toimuda.²³¹ Järelikult toimub kohtualluvuse määramine olukorras, kus eestlasest õiguste omaja õigusi on rikkunud isik, kes elab Norras, Šveitsis või Islandil, täpselt sama loogika alusel nagu Brüssel I uuesti sõnastatud määruse alusel.

Nii Brüssel I uuesti sõnastatud määrus kui ka Lugano konventsioon reguleerivad kohtualluvusega seotud küsimusi. Kohalduva õigusega seotud küsimusi lepinguvälistes võlasuhetes reguleerib Euroopa parlamendi ja Nõukogu määrus (EÜ) nr 864/2007, 11. juuli 2007, lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II”)²³² (edaspidi Rooma II määrus).²³³

Rooma II määrus reguleerib autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste suhtes relevantsetest lepinguvälistest võlasuhetest õigusvastaselt tekitatud kahju ning alusetu rikastumise tagajärgi.²³⁴ Määruses on eraldi alapeatükk intellektuaalomandi õiguste rikkumise kohta. Rooma II määruse kohaldamisel tuleb intellektuaalomandi õiguse all mõista ka autoriõigust ja sellega kaasnevaid õigusi.²³⁵ Lisaks on määrusega võimalik ka esitada kahju tekitamise lõpetamisele või edasisele ärahoidmisele suunatud nõue.²³⁶ Määrust kohaldavad kõigi Euroopa Liidu liikmesriikide kohtud peale Taani.²³⁷ Rooma II määruse art 8 lg 1 sätestab, et intellektuaalomandi õiguste rikkumisest tuleneva lepinguvälise võlasuhte suhtes kohaldatakse

---

²²⁸ Tsiviil- ja kaubandusajade kohtualluvuse ning neid käsitlevate kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise konventsioon. - ELT L 339, 21.12.2007, lk 3—41.

²²⁹ Torga, M. Rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimine Eesti kohtutes, lk 197.

²³⁰ Lugano konventsioon art 4 lg 1.

²³¹ Lugano konventsioon art 5 lg 4.

²³² Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 11.07.2007. a määrus (EÜ) nr 864/2007, lepinguväliste võlasuhete suhtes kohalduva õiguse kohta (Rooma II). – ELT L 199, 31.7.2007, lk 40–49.

²³³ Torga, M. Kohalduva õiguse ja selle sisu kindlakstegemine rahvusvahelistes eraõiguslikes vaidlustes, lk 411.

²³⁴ Rooma II määrus art 2 lg 1.

²³⁵ Rooma II määrus põhjenduspunkt 26.

²³⁶ Rooma II määrus art 1 lg 1, seda art 2 lg 1 (inglise keelsest versioonist tulenevalt on „kahju“ „*consequence arising out of tort/delict*“ ehk igasugune delikti tagajärg) ja art 4 lg 1 (inglise keelsest versioonist tulenevalt kohaldub määruse üldreegel „*non-contractual obligation arising out of a tort/delict*“ korral ehk lepinguväliste kohustuste puhul, mis tekivad õigurikkumise/delikti korral.) koosmõjul.

²³⁷ Rooma II määrus põhjenduspunkt 40.

selle riigi õigust, mille jaoks kaitset taotletakse. Alusetu rikastumise sätetele tuginedes tuleb Rooma II määruse kohaselt intellektuaalomandi õiguste rikkumise korral kohalduva õiguse määramisel lähtuda määruse art-st 8.²³⁸

Artikkel 8 jätab lahtiseks selle, mis on see täpne alus, mis peab siduma hagejat riigiga, mille õiguse kohaldamist ta soovib. Hagejal endal on justkui vabadus valida, millise riigi õiguse kohaselt ta õigusrikkumist lahendada soovib, lähtudes riigisisest autoriõiguste rikkumise käsitusest, autoriõiguste kaitsest ning õiguskaitsevahenditest.²³⁹ Oluline on, et riigis, kus õiguste omaja kaitset taotleb, on autori rikutud õigused kaitstud ning nimetatud riigi seadusandluse kohaselt on seal ka neid õigusi rikutud. Tulenevalt autoriõiguste rikkumise omapäras, on õiguste omajal võimalik taotleda kaitset korraga ka mitmes riigis. Sellisel juhul peavad kohtud ise kindlustama, et hageja kahju ei saaks hüvitatud suuremas määras, kui talle reaalselt kahju tekkis. Õiguste omajal on võimalik samasuguseid nõudeid esitada erinevates riikides nii selle põhjal, kus kahju tekitav tegu toime pandi, kui ka selle põhjal, kus kahju tekkis. Siis kohaldatakse iga riigi õigust eraldi.²⁴⁰

Näiteks teeb Prantsusmaal registreeritud platvorm õigustega kaitstud teose üldsusele kättesaadavaks kogu Euroopa Liidus, kohaldatakse kahju hüvitamise nõude lahendamisel Prantsusmaa õigust ulatuses, milles õiguste omaja tugineb Prantsusmaal kehtiva õiguse rikkumisele. Ülejäänud riikide osas, milles teos kättesaadavaks tehti ning kus tekkis õiguste omajale õiguste rikkumise tõttu kahju, kohaldatakse vastatavaste riikide õigust. Kui nimetatud platvormil olevat teost on reprodutseerinud platvormi kasutajad Saksamaal ja Itaalias, kohaldatakse nende suhtes vastavalt Saksamaa ja Itaalia õigust.²⁴¹ Kui autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste omaja soovib õiguste rikkuja suhtes rakendada mõnda sellist õiguskaitsevahendit, mida rahvusvahelised lepingud või Euroopa Liidu määrused kohalduva õiguse määramisel ette ei näe, tuleb pöörduda vähemalt Eesti kohtutes riigisisese õiguse poole.²⁴² Kui kohtualluvus on mõnel muul kohtul, tuleb eelduslikult seega pöörduda pädevust omava kohtu riigisisese õiguse juurde.

---

²³⁸ Rooma II määrus art 13.

²³⁹ Dickinson, A. § 8/ p 8.25 ja 8.26. The Rome II Regulation: The Law Applicable to Non-Contractual Obligations. The United States: Oxford University Press 2008, lk 458.

²⁴⁰ Dickinson, A. § 8/ p 8.26 ja 8.27, lk 459.

²⁴¹ Lepik, G., Torga, M. Intellektuaalne omand Eesti rahvusvahelises eraõiguses: kohtualluvuse kontrollimisest kohalduva õiguse määramiseni. – Juridica 10/2017, lk 708 ja 709

²⁴² Torga, M. Kohalduva õiguse ja selle sisu kindlakstegemine rahvusvahelistes eraõiguslikes vaidlustes, lk 412.

Kohtualluvuse määramine riigisisese õiguse järgi tuleb kõne anda olukorras, kus on välistatud nii välislepingute kui ka Euroopa Liidu määruste kohaldumine.²⁴³ Näiteks tuleb kohtualluvuse tuvastamisel olukorras, kus eestlasest autoriõiguse või sellega kaasnevate õiguste omaniku õiguste suhtes on rikkumise toime pannud Austraalia või Ameerika Ühendriikide kodanik või seal registreeritud platvorm, pöörduda kohtualluvuse määramiseks TsMS-i poole.

Üldise kohtualluvuse kohaselt võib TsMS § 79 lg 1 alusel esitada füüsilise isiku vastu hagi tema elukoha järgi ning juriidilise isiku vastu hagi tema asukoha järgi. Valikulise kohtualluvuse sätted annavad isikule võimaluse TsMS § 83 alusel esitada hagi füüsilise isiku ehk platvormi kasutaja vastu kohtusse viibimiskoha järgi ning TsMS § 84 järgi juriidilise isiku ehk platvormi vastu tema tegevuskoha järgi. TsMS § 94 kohaselt saab õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamise hagi esitada kahju tekitanud teo toimepaneku, kahju tekitanud sündmuse toimumise koha või kahju tekkimise koha järgi. Seaduse kommentaarides on selgitatud, et hagi saab esitada selle riigi kohtusse, kus toimus vähemalt osa hagi aluseks olevatest faktilistest asjaoludest. Õigusvastaselt tekitatud kahju puhul on selleks eelduslikult kas koht, kust sai alguse kahju tekkimine või koht, kus saabus kahju põhjustanud teo tagajärg.²⁴⁴ Analoogselt Euroopa Kohtu lahendile C-68/94, *Shevill* on soovitatud sisustada TsMS § 94 ka nii, et kannatanu saab esitada kogu tekkinud kahju hüvitamiseks hagi sellesse kohtusse, mille riigis pandi toime kahju tekitav sündmus, või nõuda kahju osade kaupa igas riigis eraldi, kus kahju põhjustava teo tagajärjel kahju tekkis.²⁴⁵

Järelikult, lähtudes näitena toodud Austraalia või Ameerika Ühendriikide kodaniku või platvormi poolt toime pandud õigusrikkumisest, pole üldise kohtualluvuse sätete järgi hagi võimalik lahendada Eesti kohtul, valikulise kohtualluvuse sätete alusel on selline võimalus aga olemas. Nimelt võib kahju tekkimise kohaks olla Eesti, kui õiguste omaniku on eestlane, kes elab Eestis, sest isegi, kui kahju tekitanud sündmus on leidnud aset riigis, kus õigusrikkuja asub, võib osaliselt olla tekkinud kahju põhjustava sündmuse tagajärjel kahju ka lisaks nendele riikidele, kus teos kättesaadavaks tehti või kus seda reprodutseeriti, ka riigis, kus kannatanu asub. Kui õigusrikkuja tegevuskoht või viibimiskoht on erinevad õigusrikkuja elu- või asukohast ning kahju tekkimise kohast, on võimalik hagi esitada ka asu- või tegevuskoha riigi kohtusse.

---

²⁴³ Torga, M. Rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimine Eesti kohtutes, lk 199.

²⁴⁴ Torga, M. TsMS § 94/ 3.2 (d). – Tsiviilkohtumenetluse seadustik I (§§ 1-305). Komm vlj. Tallinn: Juura 2017, lk 494.

²⁴⁵ *Ibidem*, lk 495.

Kohalduva õiguse määramisel lähtub Eesti kohus Rooma II määrusest, kolmanda riigi kohus aga eelduslikult pöördub oma riigisiseste sätete poole. Olukorras, kus nii õiguste omaja kui ka õigusrikkuja elavad alaliselt (füüsiline isik) või asuvad (juriidiline isik) Eestis²⁴⁶, puudub olukorras rahvusvaheline element ning vaidlus kuulub TsMS § 79 lg 1 Eesti kohtu pädevusse. Endiselt on õiguste omajal võimalik valida kohus, kuhu hagi esitada, ka valikulise kohtualluvuse ehk TsMS § 83, § 84 või § 94 järgi, kui õigusrikkuja viibimis- või asukoht või kahju tekkimise koht ei ole Eestis. Rahvusvahelise elemendi puudumisel kohaldab Eesti kohus Eesti õigust.²⁴⁷

3.3.2 Nõude esitamine, kui õiguste rikkuja on Eestis elav kasutaja või tegutsev platvorm

Eestis elavate inimeste poolt pannakse eelduslikult toime palju autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste rikkumisi, kui lähtuda sellest, kui palju aastal 2020 Eestis külastati erinevaid piraatsisu vahendamisele suunatud platvorme. Olukorras, kus autoriõiguste või nendega kaasnevate õiguste omaja, kes soovib esitada hagi Eestis elava Eesti kodaniku vastu või siin registreeritud platvormi vastu, kes tema õigusi rikub, on kas Venemaa või Ukraina kodanik, kuulub kohtualluvuse määramisel kohaldamisele vastav õigusabileping. Sellest tulenevalt tuleb hagi esitada eelduslikult Eesti kohtusse, sest siin on kostja elu- või asukoht ning eelduslikult pannakse ka siin toime õigusrikkumise aluseks olev tegu. Sellises olukorras kohaldab vaidluse lahendamisel Eesti kohus Eesti õigust.²⁴⁸

Kui õiguste omaja, kelle õigusi Eestis elav füüsiline isik või siin registreeritud juriidiline isik on rikkunud, pöördub vaidluse lahendamiseks mõne Euroopa Liidu riigi kohtu poole, kohaldatakse kohtualluvuse määramiseks Brüssel I uuesti sõnastatud määrust. Sellest tulenevalt saab hagi esitada kas üldise kohtualluvuse järgi rikkuja asukoha riigi kohtule või selle riigi kohtusse, kus oli kahju tekkimise koht.²⁴⁹ Euroopa Liidu liikmesriigile hagi esitades määrab kohus kohalduva õiguse Rooma II määruse abil. Sellest tulenevalt kohaldatakse vaidluse lahendamisel selle riigi õigust, mille jaoks kaitset taotletakse.²⁵⁰ Seega, kui Eestis elav inimene reprodutseerib seadusliku alusetu kellegi filmi, võiks kahju tekkimise kohaks olla Eesti ehk vaidlust lahendaks Eesti kohus, kohaldades Eesti õigust.

---

²⁴⁶ Välja arvatud, kui kohalduv mõni õigusabileping, mida kohaldatakse kodakondsuse, mitte alalise elukoha järgi.

²⁴⁷ REÖS § 1 lg 1.

²⁴⁸ Eesti-Vene õigusabileping art 40; Eesti-Ukraina õigusabileping art 33.

²⁴⁹ Brüssel I uuesti sõnastatud määrus art 4 lg 1 ja art 7 lg 2.

²⁵⁰ Rooma II määrus art 8 lg 1.

Kui aga isik, kelle õigusi Eestis elav platvormi kasutaja või Eestis registreeritud platvorm rikub, ei pöördu vaidluse lahendamiseks Euroopa Liidu kohtu poole, ei kohaldata kohtualluvuse määramiseks eelnevalt nimetatud määruseid, vaid uurida tuleb õiguste omaja riigisisest õigust kohtu alluvuse ja kohalduva õiguse väljaselgitamiseks.

Eelnevast tulenevalt on nii õigusabilepingu partnerriigist pärineval õigusrikkujal kui ka Euroopa Liidus asuval õigusrikkujal ettenähtav ja kindel, millise kohtu pädevuses on autoriõiguste rikkumisest tuleneva vaidluse lahendamine ning millise riigi õigust kohaldatakse. Vaidlust lahendava kohtu määramine on seotud kostjaga – seda kas otseselt, kui kohus määratakse sõltuvalt kostja elu- või asukohast, või kaudsemalt, kui kohus määratakse lähtuvalt kostja poolt tekitatud kahju asukohaga. Kohalduv õigus määratakse kindlaks samuti lähtuvalt sellest, kus kostja toimepandud tegu kahju tekitas. Autoriõiguste rikkumise puhul on keeruline see, et kohtualluvuse või kohalduva õiguse määramine kahju tekkimise asukoha järgi võib hõlmata endas väga paljusid erinevaid riike. Näiteks, kui õigustega kaitstud film on tehtud kättesaadavaks platvormil, millele saavad ligi internetikasutajad üle kogu maailma, on kahju tekkinud igas maailma riigis.

Kokkuvõte

Käesoleva magistritöö eesmärk oli välja selgitada, millisel viisil internetipiraatlus autorite ja filmi esmasalvestuste tootjate õiguseid rikub ja kuidas on õiguste omajad rikkumiste suhtes kaitstud. Eesmärgist lähtuvalt anti magistritööga vastus järgnevatele uurimisküsimustele:

- 1) Kas ja millal on platvormi tegevus käsitatav autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste rikkumisena ning kas ja millal platvormid selle eest vastutavad?
- 2) Kas ja millal on platvormi kasutaja tegevus käsitatav autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste rikkumisena ning kas ja millal kasutajad selle eest vastutavad?
- 3) Millised õiguskaitsevahendid on õiguste omajatel rikkujate vastu ning kuidas toimub kohtualluvuse ja kohalduva õiguse määramine, kui autoriõiguste rikkumine ei toimu riigisiselt?

Küsimustele vastamiseks analüüsis autor internetipiraatlusega tegelevate platvormide ja nende kasutajate tegevust platvormitüüpide kaupa. Autor eristas kahte peamist tüüpi: platvormid, millel abil saavad kasutajad filme ja seriaale voogelda, ning platvormid, millel abil saavad kasutajad filme ja seriaale isiklikku seadmesse alla tõmmata. Nendest viimane jagunes veel omakorda kolmeks: otse teose allalaadimist võimaldavad platvormid, võrdõigusvõrk-platvormid ning *stream ripping* platvormid.

Esmalt käsitles autor, milliseid autorile ja filmi esmasalvestuste tootjale kuuluvaid õiguseid piraatsisu vahendavad platvormid oma tegevusega rikkuda võivad ning kas taoline rikkumine on lubatud mõne seadusega sätestatud vaba kasutamise erandi või autoriõiguste piirangu alusel. Seejärel käsitles autor platvormide kasutajate tegevust, nende poolseid õigusrikkumisi ning võimalike erandite ning piirangute kohaldumist. Nii piraatsisu vahendavad platvormid kui ka selle kasutajad rikuvad õigustega kaitstud filmide ja seriaalide kasutamisel ilma õiguste omaja loata potentsiaalselt kahte AutÕS § 13 lg-st 1 tulenevat autorile kuuluvat varalist ainuõigust ning kahte AutÕS §-st 73¹ tulenevat filmi esmasalvestuse tootjale kuuluvat õigust. Nendeks on õigus filmi või seriaali reprodutseerimisele ning õigus teha film või seriaal üldsusele kättesaadavaks. Mõlemad nimetatud õigused on harmoniseeritud Euroopa Liidus infoühiskonna direktiiviga, tänu millele aitab õiguseid vajadusel sisustada Euroopa Kohtu praktika.

Õigustega kaitstud objekti üldsusele kättesaadavaks tegijana käsitatakse isikut, kes paneb toime edastamistoimingu üldsusele, mis on uus, või kasutab edastamiseks varasemast erinevat

tehnilist vahendit. Nii voogedastusplatvormid kui ka otse teose allalaadimist võimaldavad platvormid pakuvad oma kasutajatele võimalust igal ajal ja igas kohas õigustega kaitstud filme ja seriaale kasutada ning panevad seeläbi toime edastamistoimingu. Võrdõigusvõrk-platvormid ise teoseid kasutajatele kasutamiseks ei paku, küll aga on platvormide administraatorid üldjuhul teadlikud, et platvormi abil saavad platvormi kasutajad ligipääsu teostele, millele neil muidu ligipääsu ei oleks või oleks ligipääsu saamine raskem. Platvorm, olles teadlik platvormil olevast sisust ning seda hallates, pakub oma kasutajatele igal ajal ja kohas ligipääsu kaitstud objektidele ehk paneb toime edastamistoimingu.

Mõningatele voogedastusplatvormidele ja otse teose allalaadimist lubavatele platvormidele on platvormi kasutajal võimalik filme või seriaale üles laadida. Kui üleslaetud objekt on autoriõigustega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud ning õiguste omaja ei ole üleslaadijale laadimiseks luba andnud, paneb objekti üles laadinud kasutaja toime edastamistoimingu, sest pakub kasutajatele kaitstud objektile ligipääsu igal ajal ja igas kohas.

Võrdõigusvõrk-platvormilt teost alla laadides jõuab teos kasutaja seadmesse pisikeste osadena. Kui mõni osa kaitstud objektist on kasutaja seadmesse jõudnud, hakkab kasutaja nimetatud osa kohe edasi jagama järgmistele kasutajatele, kes sama teost alla soovivad laadida. Seetõttu paneb ka võrdõigusvõrk-platvormi kasutaja toime edastamistoimingu, sest pakub teistele kasutajatele ligipääsu teosele igal ajal ja igas kohas.

Stream ripping platvorm pakub oma kasutajatele võimaluse konverteerida voogeldav teos allalaetavaks teoseks. Käesoleva magistritöö autori arvates saab sellist tegevust käsitada edastamistoimingu tegemisena, lähtudes üldsusele kättesaadavaks tegemise õigusest kui preventatiivsest õigusest ning infoühiskonna direktiivist tulenevast nõudest kaitsta autoriõigusi kõrgetasemeliselt. *Stream ripping* platvorm teeb teose, millele kasutajal oli varasemalt ligipääs olemas, kasutajale ligipääsetavaks uuel moel – kasutaja ei pea filmi või seriaali vaatamiseks enam sõltuma voogedastusplatvormist ega internetiühenduse olemasolust. Järelikult kaob õiguste omajal, kelle film või seriaal oli varasemalt vaid voogeldav, võimalus takistada peale teose voogedastusplatvormilt eemaldamist teose edaspidist kasutamist, kui film või seriaal on *stream ripping* platvormi abil jõudnud kasutaja seadmesse püsiva koopia. *Stream ripping* platvorm võtab õiguste omajatelt võimaluse ka filmi või seriaali allalaadimise eest küsida nõuetekohast tasu. Magistritöö autori arvamuse kohaselt on *stream ripping* platvormi tegevuse käsitlemine edastamistoiminguna oluline ka selleks, et autori õigus teost üldsusele

kättesaadavaks teha ei oleks ammenduv. *Stream ripping* platvormi kasutaja edastamistoimingut ei tee, sest kellelgi peale kasutaja enda ligipääsu konverteeritavale objektile ei teki.

Voogedastusplatvormid, otse teose allalaadimist lubavad platvormid, võrdõigusvõrk-platvormid ning *stream ripping* platvormid on internetis vabalt kättesaadavad kõigile. Tuntumatel platvormidel käib igapäevaselt väga suur arv külastajaid. Sellest tulenevalt teevad kõik nimetatud platvormid ning platvormide kasutajad, kes platvormi vahendusel edastamistoimingut teevad, edastamistoimingut üldsusele ehk suurele arvule inimestele, kellel on võimalik teostele ligipääseda nii üheaegselt kui ka üksteise järel. Ainsaks erandiks on kasutajad, kes laevad kaitstud objekti ise üles mõnele seda võimaldavale platvormile, ning rakendavad privaatsussätteid. Olenevalt valitud privaatsussätetest võib teos olla kättesaadav vaid väiksele hulgale inimestele, kellel pole suurt kumulatiivset mõju ning kes seega üldsust ei moodusta.

Kõik eelnevalt nimetatud platvormid peale *stream ripping* platvormi laiendavad tuntavalt isikute ringi, kes õigustega kaitstud objekti kasutada saavad. Õiguste omaja, kes on andnud loa oma teose edastamiseks või kättesaadavaks tegemiseks näiteks kinos või tasulisel voogedastusplatvormil, ei ole arvestanud, et igal internetikasutajal on võimalus teost kasutada. Sellest tulenevalt on üldsus, millele platvormid edastamistoimingut teevad, õiguste omaja jaoks uus. Sama kehtib ka kasutajate puhul, kes edastamistoimingut üldsusele teevad, sest õiguste omajad ei ole varasemalt arvestanud sellise teose kasutajaskonnaga. *Stream ripping* platvorm ei tee edastamistoimingut uuele üldsusele, sest platvormi kasutajal peab olema varasem ligipääs teosele. Samuti ei kasuta *stream ripping* platvorm teose edastamiseks ka uut tehnilist vahendit, sest teose eelnev voogedastamine ning platvormi vahendusel teose konverteerimine allalaetavaks failiks toimuvad mõlemad internetis. Järelikult teevad õigustega kaitstud objekti üldsusele kättesaadavaks voogedastusplatvormid, teose allalaadimist võimaldavad platvormid, võrdõigusvõrk-platvormid, kasutajad, kes filmi või seriaali ise üles laevad ja võimaldavad sellele ligipääsu üldsusel ning võrdõigusvõrk-platvormi kasutajad, kes platvormil teost alla laevad.

Nii autoritele kui ka filmi esmasalvestuse tootjatele kuuluv reprodutseerimisõigus hõlmab endas igasugust teose reprodutseerimist. Reprodutseerimisõiguse rikkumise panevad toime voogedastusplatvormid ja teose allalaadimist lubavad platvormid, mis on õigustega kaitstud objektid ise platvormile üles laadinud. Platvormile on üles laetud teose koopia ning filmist ja seriaalist koopia tegemise õigus on ainult autoril ja filmi esmasalvestuse tootjal. Samasuguse

loata reproduktsiooni teevad oma serverisse ka platvormid, kuhu teose laeb üles platvormi kasutaja – selleks, et teos oleks platvormil kättesaadav, peab selle reproduktsioon platvormil olema olemas. *Stream ripping* platvorm laseb kasutajal voogeldava teose ümber konverteerida allalaetavaks failiks ning selle tehnilise protsessi käigus teeb platvorm teosest koopiad, rikkudes eelnevalt nimetatud reprodutseerimisõigust. Võrdõigusvõrk-platvorm õigustega kaitstud objekte ei reprodutseeri, sest platvormil endal puudub keskne server ning kogu teoste jagamine toimub kasutajate seadmete vahel. Kõikide platvormide kasutajad rikuvad autori ning filmi esmasalvestuse tootja õigust teose reprodutseerimisele, sest kasutaja teeb alati isiklikku seadmesse vähemalt ühe, ajutise või alalise, osalise või tervikliku koopia teosest.

Autoriõigused ei ole absoluutsed ning seetõttu on seaduses ette nähtud erandid ja piirangud, mille kohaldamisel ei käsitleta muidu autoriõiguste rikkumiseks peetavat teose kasutamist ebaseaduslikuna või vabastatakse rikkuja rikkumise vastutusest. Kasutajate tegevus teose reprodutseerimisel võib minna vaba kasutuse erandi alla autoriõiguse seaduse mõttes ning seega, isegi kui eelnevalt on käesolevas magistritöös nimetatud kasutaja tegevust reprodutseerimisõiguse rikkumiseks, seaduse mõttes ta rikkumist toime ei pane. Kasutaja, kes kasutab *stream rippingut* selleks, et õiguspäraselt avaldatud teos isiklikku seadmesse reprodutseerida, ning teeb seda isiklikul eesmärgil ilma ärilisi eesmärke omamata, reprodutseerimisõigust ei riku. Sellisel juhul ei ole kasutajal vaja ei õiguste omaja luba ning teose kasutamise eest õiguste omajale hüvitist ette ei nähta.

Seaduse kohaselt võib kasutaja ilma õiguste omaja loata õigustega kaitstud objekti reprodutseerida isikliku kasutamise eesmärgil ilma ärilisi eesmärke omamata hoolimata sellest, kas teos on avaldatud õiguspäraselt või mitte, kui seadus näeb autorile ja filmi esmasalvestuse tootjale sellise kasutamise eest ette õiglase hüvitise. Hüvitist kogutakse erinevate salvestusseadmete ja -kandjate müügilt ning nende seadmete hulka kuuluvad ka näiteks süle-, tahvel- ja lauaarvutid, mille abil enamasti kasutajad teoseid reprodutseerivad. Järelikult on õiguste omajatele ette nähtud sellise reprodutseerimise eest hüvitis ning kasutajate tegevust õigusrikkumisena ei käsitata. Selle erandi alla lähevad kõikide platvormide kasutajad, kes teost isiklikul eesmärgil reprodutseerivad.

Ainus platvorm, mille tegevus ei ole vaba kasutuse erandite tõttu autoriõiguste rikkumine, on *stream ripping* platvorm, mis reprodutseerib teost, mida kasutaja alla laadida soovib. Kui tehtud reproduktsioon on ajutine või juhuslik, tehnilise protsessi lahutamatu ja oluline osa ning

kasutaja kasutab õiguste objekti seaduspäraselt, ei ole platvormil vaja autori nõusolekut ega autorile tasu maksta.

Ülejäänud käesolevas magistritöös analüüsitud autoriõiguste rikkumised vaba kasutuse erandite alla ei lähe. Küll aga vabastab autoriõiguste rikkumise vastutusest platvormi, mis kasutaja üleslaetud teenuseid talletab, infoühiskonna teenuse seadus. Selle alusel ei vastuta voogedastusplatvormid ning otse teose allalaadimist võimaldavad platvormid, mis ei tea üleslaetava teabe sisu, autoriõiguste rikkumise eest. Sellisteks rikkumisteks võivad olla reprodutseerimisõiguse rikkumine, kui platvorm teeb kasutaja üleslaetud teosest oma serverisse koopia, ning üldsusele kättesaadavaks tegemisele kaasaaitamine, kui kasutaja teeb platvormi abil teose üldsusele kättesaadavaks. Viimase puhul on aga olukord muutumas, sest Eestis võetakse üle DSM direktiivist tulenevad nõuded. Edaspidi hakatakse platvorme, mis kasutajate teoseid talletavad, käsitama ka üldsusele kättesaadavaks tegijatena ning varasem infoühiskonnateenuse seadusest tulenev piirang enam ei kohaldu. Üldsusele kättesaadavaks tegijana ei käsitata platvormi, kellel on teose kättesaadavaks tegemiseks olemas autori luba või kes täidab teisi direktiivist tulenevaid nõudeid.

Rikkuja vastu, kelle tegevus ei ole kooskõlas vaba kasutuse erandiga või keda ei vabasta vastutusest mõni autoriõiguse piirang, on õiguste omajal võimalus esitada kahju hüvitamise nõue, alusetu rikastumise sätete alusel nõue ning rikkumise lõpetamise nõue. Kahju, mille hüvitamist õiguste omaja nõuda saab, võib olla nii varaline kui ka mittevaraline. Autoriõiguste rikkumise korral on õiguste omajal võimalik nõuda kahju hüvitamist ka hüpoteetilise litsentsitasuna, mida õiguste rikkuja oleks pidanud maksma teose kasutamise eest. Litsentsitasu määramisel võetakse arvesse seda, kui palju õiguste omaja kasutatud teose kasutamise eest tavapäraselt tasu küsiks – oluline ei ole, kui palju tasu küsivad teised, sarnaste teoste autorid sarnase kasutamise eest, ning kas õiguste rikkuja oleks sellise tasu eest litsentsi ostnud.

Alusetu rikastumise nõude esitamisel kuulub hüvitamisele ka hüpoteetiline litsentsitasu, sest see on summa, mille mitte tasumise arvelt rikkuja rikastus. Kui rikkuja oli pahauskne ehk teadis, et tal puudus kaitstud objekti kasutamiseks luba, saab õiguste omaja rikkujalt nõuda ka rikastumisega teenitud summa. Enamasti toimub internetipiraatluse korral filmide ja seriaalide kasutamisega rikastumine nii, et platvormi haldajad teenivad platvormi pealt reklaamtulu. Osa reklaamtulust, mis on teenitud tänu õiguste omaja filmile või seriaalile, kuulub järelikult hüvitamisele. Rikkumise lõpetamise nõue filmide ja seriaalide internetipiraatluse korral tähendab enamasti nõuet eemaldada õigustega kaitstud objekt platvormilt.

Internetipiraatlusest tulenevad autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste rikkumised omavad tihtipeale ka rahvusvahelist elementi, sest platvormid on internetis kättesaadavad kõigile. Platvormil võib olla üldsusele kättesaadavaks tehtud teos, mille õiguste omaja asub teises riigis, kui platvorm, ning kasutajad, kes platvormi vahendusel teost reprodutseerivad, võivad asuda hoopis kolmandas riigis. Seetõttu on oluline kindlaks määrata, millise riigi kohtul on pädevus vaidlust lahendada ning millise riigi õiguse kohaselt vaidlust lahendama peaks. Nendele küsimustele aitavad vastuse leida riigisisised õigusaktid, rahvusvahelised lepingud ning Euroopa Liidu määrused.

Kui kostja elab (füüsiline isik) või asub (juriidiline isik) mõnes Euroopa Liidu riigis või on sellise riigi kodanik, millega Eestil on sõlmitud õigusabileping, määratakse kohtualluvus enamasti kindlaks sõltuvalt kostja elu- või asukohast või on vaidlust pädev lahendama kohus, milles hagejale kahju tekkis. Kohalduva õiguse küsimus laheneb samuti sõltuvalt sellest, millise riigis hageja õiguseid rikuti ja kus talle kahju tekkis. Internetipiraatluse korral teeb olukorra keeruliseks see, et kahju, mis hagejale tekkis ning mille järgi nii kohtualluvus kui ka kohalduvat õigust kindlaks võidakse määrata, võis tekkida mitmetes erinevates riikides. Kahju tekib kõikides nendes riikides, kus õiguste omaja õigused on kaitstud ja neid rikuti. Näiteks võib üks platvorm rikkuda õiguste omaja õigust teha oma teos üldsusele kättesaadavaks korraga kõigis maailma riikides, kui platvorm, millel teos kättesaadavaks tehti, on kõigis riikides kättesaadav.

Eelnevast tulenevalt ei pidanud magistritöö hüpotees paika – autorite ning filmi esmasalvestuste tootjate õigused on tugevalt kaitstud internetipiraatluse korral ning autoriõiguste ning sellega kaasnevate õiguste rikkumise korral on õiguste omajatel võimalik õiguste rikkujate vastu esitada mitmeid erinevaid nõudeid. Nõuded on autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste rikkumiste eripärasusi arvestavad, näiteks on võimalik nõuda kahju hüvitamist hüpoteetilise litsentsitasu summana. Esitatavad nõuded on Euroopa Liidus harmoniseeritud, mistõttu on ka rahvusvahelise elemendiga vaidluse puhul suur tõenäosus, et autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste omajad saavad õiguste rikkumise tagajärjel tekkinud negatiivsete asjaolude vastu sobivaid nõudeid esitada.

COPYRIGHT PROTECTION IN THE EVENT OF INTERNET PIRACY IN FILMS AND TV SERIES

Summary

Internet piracy surge in 2020 when countries all over the world went on lockdown because of COVID-19 pandemic. People had to seek for more entertainment options while staying home which led to film and tv piracy increased by over 33% globally. In the year 2020 an average internet user in Estonia visited a web page dedicated to internet piracy approximately 133 times. In the top 10 most visited web pages dedicated to internet piracy seven of them were targeted to movies and tv shows. Most popular way to watch tv shows or movies illegally was to use an on-demand streaming platform, after that came platforms for direct downloading, torrenting (peer-to-peer) and stream ripping.

The purpose of the master's thesis was to find out how internet piracy infringes copyrights and its related rights and what protections the rights holders have under civil law. To fulfil the aim the master's thesis answered three questions:

- 1) Whether and when the platforms constitute copyright and related rights infringement and whether and when the platforms are liable for it?
- 2) Whether and when the users of said platforms constitute copyright and related rights infringement and whether and when the users are liable for it?
- 3) What civil protections the rights holders have against infringers and how can they use these if the infringement does not take place domestically?

The author of the Master's Thesis hypothesizes that rightholders cannot defend themselves very well against the negative consequences of Internet piracy due to insufficient legal remedies. The author puts forward such a hypothesis because of the high prevalence of internet piracy and assumes that those who engage in internet piracy are not afraid that their activities will have legal consequences.

The master's thesis consists of three main chapters, each of which are dedicated to answer one of the question previously mentioned. The author used mainly Estonian domestic law and European Union directives, but also European Union regulations and international agreements.

The case law of the European Court and Estonian Supreme Court are used as well. The author used quantitative and inductive research methods to compose the master's thesis.

In Estonia, the rights of authors and the rights of producers of the first fixations of films are written in Copyright Act. According to the Copyrights Act § 73¹ section 1 producers of the first fixations of films have the exclusive right to authorise or prohibit: direct or indirect, temporary or permanent, partial or total reproduction of the originals or copies of their films in any form or by any means (1) and making available the originals or copies of their films in a manner that persons can use the films in the place and at the time of their individual choice (4). The Copyright Act § 13 section 1 gives the same rights to authors. Specifically, the author's rights have right to authorise or prohibit: reproduction of the author's work (right of reproduction of the work). "Reproduction" means the making one or several temporary or permanent copies of the work or a part thereof directly or indirectly in any form or by any means (1) and making the work available to the public in such a way that persons may access the work from a place and at a time individually chosen by them (right of making the work available to the public) (9¹).

The right of making the work available to the public and the right of reproduction of the work are the ones that the platforms and its users can potentially infringe. Both rights are also harmonized in the European Union because the directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. The directive states in Article 2 that the Member States shall provide for the exclusive right to authorise or prohibit direct or indirect, temporary or permanent reproduction by any means and in any form, in whole or in part for authors, of their works (a) and for the producers of the first fixations of films, in respect of the original and copies of their films (d). The Article 3 states that Member States shall provide authors with the exclusive right to authorise or prohibit any communication to the public of their works, by wire or wireless means, including the making available to the public of their works in such a way that members of the public may access them from a place and at a time individually chosen by them. Section 2 of the same article states that the producers of the first fixations of films of the original and copies of their films (c) shall have the same right.

In order to find out if a platform or a platforms user have infringed the authors or the producers of the first fixations of films right to communicate their work to public it is necessary to know what "communication to the public" means. The European Court has said that "communication to the public" includes two elements in it: an "act of communication" and the communication

to a “public”. “Public” must be a large number of people and the public also must be new, meaning that the rights holder has not taken into account this public before. The criteria for the public to be new do not have to be met when the protected work has been communicated to the public by special technical means that are different from the ones previously used. “Act of communication” is done when a protected work has been made available to public in a way that the public may access it. It is not important if the public actually use the opportunity to access the work.

Keeping in mind these criterias in most cases the streaming platforms, direct download platforms and peer to peer platforms (using torrents) do infringe the authors and the producers of the first fixations of films right of making the work available to the public. Usually, these platforms offer to its users the opportunity to use movies or tv shows at any given time and place. The platforms are freely available on the Internet and in most cases have a lot of visitors. Therefore, these platforms commit the act of communicating and they communicate the protected works to the public. The only exception are stream ripping platforms which do not communicate the protected work to new public – to use stream ripping, the user must already have access to the work he or she is about to convert into a downloadable file. Stream ripping platforms also do not use any new technical means.

Some streaming platforms and platforms that let their users download protected works directly into user’s personal device offer to its users the opportunity to upload works on platform. In these cases, the user will commit the act of communication and will in most cases communicate the protected work to the public which is new. If a user is downloading a protected work into his or hers personal device via peer-to-peer platform, at the same time as he or she is downloading the work, he or she will share already downloaded pieces of this work to other users. This means that a user will commit the act of communication and will communicate the protected work to the new public.

Authors and the producers of the first fixations of films right of reproduction of the work will be infringed mostly by the users. If a user is using direct download platform, peer-to-peer platform or stream ripping, he or she will make directly at least one permanent copy of the work in his or hers personal device. User who is streaming a protected work will most likely make several temporary copies of the parts of protected work in to his or hers personal device.

A streaming platform or a platform for direct download which lets its users to upload works will make at least one direct and permanent copy of the work to its servers. These platforms also will have to make a copy of the protected work if they themselves put the work on platform to make it available to the public. Stream ripping platform will also infringe the authors and the producers of the first fixations of films right of reproduction of the work because when a user is using stream ripping, the platform will have to make a copy of the work before it lets the user to download it.

Even if a platform or its user infringes the authors and the producers of the first fixations of films right of reproduction of the work or right of making the work available to the public the act may not be seen as an infringement. The law sets exceptions and limitations of copyright.

According to the copyright act § 18 section 1, a person who uses stream ripping for reproducing a lawfully published work do not infringe the right of reproduction of work if such activities are not carried out for commercial purposes and therefore, he or she does not need the authorisation of the works author and the author will not get a payment for this reproducing. This exemption does not exclude the users who use peer-to-peer platforms, streaming platforms or direct download platforms, because presumably the works that the users are reproducing are not published lawfully.

Copyright act § 26 section 1 gives permission for private use of audio-visual works without the authorisation of the author, but the owners of the rights will have the right to obtain remuneration for such use. This means that the use can reproduce protected work even when it is not lawfully published. The remuneration that the owners of the rights get will covers these users acts who reproduce works using internet piracy. This means that the users reproducing works for personal use using streaming, direct downloading, peer-to-peer platforms and stream ripping will not infringe the right of reproduction of work.

As of now the only platform whose acts may be subjects to a restriction of author's right is stream ripping platform. According to copyright Act § 18¹ section 1 without the authorisation of the author and without payment of the remuneration, a temporary or casual reproduction of the work is permitted if it occurs as an integral and essential part of a technical process and the purpose of it is to mediate the communication of the work in the network between third parties or to make possible the lawful use of the work or an object of related rights. This reproduction

cannot have an independent commercial purpose. If a user is using stream ripping to make legal reproductions of a protected work, the platform does not infringe the right to reproduce.

Under Estonian civil law, if the rights of the author or holder of related rights have been infringed, the owner of the rights may claim compensation for the damage caused through the unlawful use of a work or an object of related rights; termination of the unlawful use of a work or an object of related rights and refrainment from further violation and/or delivery of that which was received by way of the unlawful use of a work or an object of related rights.

Infringements of copyright and related rights resulting from internet piracy often have an international element in them because the platforms are accessible to all on the internet. It is therefore important to determine which national court has jurisdiction to hear the dispute and under which national law the dispute should be resolved. National legislation, international agreements and European Union regulations help to answer these questions.

If the defendant lives (natural person) or is located (legal person) in an European Union country or is a citizen of a country with which Estonia has a legal aid agreement, jurisdiction is usually determined depending on the defendant's place of residence or the court where the claimant suffered damage. The question of the applicable law also depends on the country in which the applicant's rights were infringed and where he suffered the damage. In the case of internet piracy, the situation is complicated by the fact that the damage suffered by the applicant, may have occurred in several different countries. Damage occurs in all countries where the rights holder's rights are protected and violated.

Kasutatud allikad

Kasutatud kirjandus

1. Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu (versioon 19.07.2014). Justiitsministeerium.
2. Autoriõiguse seaduse muutmise seadus (autoriõiguse direktiivide ülevõtmine) 368 SE. Seletuskiri. Kättesaadav arvutivõrgus: [\(https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d3d07943-9d1c-4ebe-94a4-8ae1ebdf7a68/Autoriõiguse%20seaduse%20muutmise%20seadus%20\(autoriõiguse%20direktiivide%20ülevõtmine\)\)](https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d3d07943-9d1c-4ebe-94a4-8ae1ebdf7a68/Autoriõiguse%20seaduse%20muutmise%20seadus%20(autoriõiguse%20direktiivide%20ülevõtmine)) (17.04.2021).
3. Autoriõiguse seaduse muutmise seadus (autoriõiguse direktiivide ülevõtmine) 368 SE. Eelnõu. Kättesaadav arvutivõrgus: [\(https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d3d07943-9d1c-4ebe-94a4-8ae1ebdf7a68/Autoriõiguse%20seaduse%20muutmise%20seadus%20\(autoriõiguse%20direktiivide%20ülevõtmine\)\)](https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d3d07943-9d1c-4ebe-94a4-8ae1ebdf7a68/Autoriõiguse%20seaduse%20muutmise%20seadus%20(autoriõiguse%20direktiivide%20ülevõtmine)) (17.04.2021).
4. Dickinson, A. The Rome II Regulation: The Law Applicable to Non-Contractual Obligations. The United States: Oxford University Press 2008.
5. Hugenholtz, B., Senftleben, M. R.F. Fair Use in Europe. In Search of Flexibilities. - SSRN Electronic Journal. Amsterdam: 2011. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.researchgate.net/publication/228186530_Fair_Use_in_Europe_In_Search_of_Flexibilities (10.04.2021).
6. Jents, L. Autoriõiguse piirangute roll ja tähendus tänapäeva ühiskonnas. – Juridica 7/2012, lk 499-509.
7. Kelli, A., Lepik, G., Ristikivi, M., Värvi, A. Üliõpilane ja autoriõigus. – Juridica 5/ 2020, lk 378-388.
8. Kuusk, I. Veebisisu jagamise teenuse osutaja kohustused ja vastutus autoriõiguse kaitsel internetis osapoolte põhiõiguste õiglase tasakaalu kontekstis. Magistritöö. Juhendaja Gea Lepik. Tartu: Tartu Ülikool 2020.
9. Kõve, V., Järvekülg, I., Ots, J., Torga, M. Tsiviilkohtumenetluse seadustik I (§§ 1-305). Komm vlj. Tallinn: Juura 2017.
10. Lepik, G., Torga, M. Intellektuaalne omand Eesti rahvusvahelises eraõiguses: kohtualluvuse kontrollimisest kohalduva õiguse määramiseni. – Juridica 10/2017, lk 698-709.

11. Lessig, L. Vaba kultuur ehk loovuse loomus ja tulevik. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus 2017.
12. Pisuke, H. Autoriõiguse alused. Tallinn: KPMS& Partnerid 2006.
13. Pisuke, H. Eesti autoriõiguse kujunemine ja areng aastani 2002. - Juridica 10/2002, lk 647-655.
14. Seletuskiri autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse juurde (versioon 21.07.2014, eelnõu versioon 19.07.2014). Justiitsministeerium.
15. Tampuu, T. Lepinguvälised võlasuhted. Tallinn: Juura 2017.
16. Torga, M. Brüsseli I (uuesti sõnastatud) määrus: kas põhjalik muutus Eesti rahvusvahelises tsiviilkohtumenetluses? – Juridica 4/2014, lk 304-312.
17. Torga, M. Kohalduva õiguse ja selle sisu kindlakstegemine rahvusvahelistes eraõiguslikes vaidlustes. – Juridica 5/2014, lk 406-416.
18. Torga, M. Rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimine Eesti kohtutes. – Juridica 3/2013, 192-200.
19. Torga, M. Õigusabilepingute kohaldamine tsiviilvaidluste lahendamisel Eesti kohtutes. – Kohtute aastaraamat 2012. Riigikohus 2013, lk 76–81.
20. Trasberg, H. Eesti kahju hüvitamise regulatsiooni vastavus Euroopa Liidu õigusele autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste rikkumise korral, lk 5. Justiitsministeerium 2020. Kättesaadav arvutivõrgus: https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/eesti_kahju_huvitamise_regulatsiooni_vast_avus_el_oigusele_autorioiguse_ja_autorioigusega_kasnevate_oiguste_rikkumisel.pdf (01.04.2021).
21. Varul, P. jt (koost). Võlaõigusseadus I. Üldosa (§§ 1-207). Komm vlj. Tallinn: Juura 2016.
22. Varul, P. jt (koost). Võlaõigusseadus IV. 8. osa 40. ptk – 10. osa (§§ 703 – 1067). Komm vlj. Tallinn: Juura 2020.

Kasutatud õigusaktid

1. 8. juuni 2000. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta). – ELT L 178, lk 399-414.
2. 22. mai 2001. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas. – ELT L 167, lk 10-19.

3. 29. aprilli 2004. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/48/EÜ, intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta. – ELT L 157, 30.04.2004, lk 45-86.
4. 17. aprilli 2019. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/790, mis käsitleb autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul ning millega muudetakse direktiive 96/9/EÜ ja 2001/29/EÜ. – ELT L 130, lk 92-125.
5. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 11.07.2007. a määrus (EÜ) nr 864/2007, lepinguväliste võlasuhete suhtes kohalduva õiguse kohta (Rooma II). – ELT L 199, 31.7.2007, lk 40-49.
6. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012, 12. detsember 2012, kohtualluvuse ning kohtu-otsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades. – ELT L 351, 20.12.2012, lk 1–32.
7. Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon. - RT II 1994, 16, 49.
8. Eesti Vabariigi ja Ukraina leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil- ning kriminaalasjades. - RT II 1995, 13, 63.
9. Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades. - RT II 1993, 16, 27.
10. Tsiviil- ja kaubandusajade kohtualluvuse ning neid käsitlevate kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise konventsioon. – ELT L 339, 21.12.2007, lk 3—41.
11. WIPO autoriõiguse leping (WCT). – ELT 89, lk 210-216.
12. ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon (vastu võetud ÜRO Peaassamblee poolt 10.12.1948).
13. Autoriõiguse seadus. – RT I, 04.01.2021, 20.
14. Infoühiskonna teenuse seadus. – RT I 12.12.2018, 39.
15. Karistusseadustik. - RT I, 03.03.2021, 3
16. Rahvusvahelise eraõiguse seadus. - RT I, 26.06.2017, 31
17. Tsiviilkohtu menetluse seadustik. RT I, 09.04.2021, 17.
18. Võlaõigusseadus. - RT I, 04.01.2021, 19.
19. Audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikeks vajadusteks kasutamise kompenseerimiseks tasu maksmise kord, salvestusseadmete ja -kandjate loetelu ning muusika- ja filmikultuuri arendamiseks ning koolitus- ja teadusprogrammide finantseerimiseks või kasutamiseks muudel analoogsetel eesmärkidel tasu taotlemise kord. - RT I, 04.03.2021, 8.

Kasutatud kohtupraktika

1. EKo C-21/76, *Handelskwekerij Bier versus Mines de Potasse d'Alsace*, ECLI:EU:C:1976:166.
2. EKo C-68/94, *Shevill ja teised versus Presse Alliance*, ECLI:EU:C:1995:61.
3. EKo C-5/08, *Infopaq International A/S versus Danske Dagblades Forening*, ECLI:EU:C:2009:465.
4. EKo C-189/08, *Zuid-Chemie BV versus Philipppo's Mineralenfabriek NV/SA*, ECLI:EU:C:2009:475.
5. EKo liidetud kohtuasjades C-403/08 ja C-429/08, *Football Association Premier League Ltd ja teised*, ECLI:EU:C:2011:631.
6. EKo liidetud kohtuasjades C-431/09 ja C-432/09 *Airfield NV, Canal Digitaal BV versus Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (Sabam) (C-431/09) ja Airfield NV versus Agicoa Belgium BVBA (C-432/09)*, ECLI:EU:C:2011:648.
7. EKo C-135/10, *Società Consortile Fonografici (SCF) versus Marco Del Corso*, ECLI:EU:C:2012:140.
8. EKo C-607/11 *ITV Broadcasting Ltd, ITV 2 Ltd, ITV Digital Channels Ltd, Channel 4 Television Corporation, 4 Ventures Ltd, Channel 5 Broadcasting Ltd, ITV Studios Ltd versus TVCatchup Ltd*, ECLI:EU:C:2013:147.
9. EKo C-466/12 *Nils Svensson, Sten Sjögren, Madelaine Sahlman, Pia Gadd versus Retriever Sverige AB*, ECLI:EU:C:2014:76.
10. EKo C-481/14, *Jørn Hansson versus Jungpflanzen Grünwald GmbH*, ECLI:EU:C:2016:419.
11. EKo C-99/15, *Christian Liffers versus Producciones Mandarin SL, Mediaset España Comunicación SA*, ECLI:EU:C:2016:173.
12. EKo C-117/15 *Reha Training Gesellschaft für Sport- und Unfallrehabilitation mbH versus Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte (GEMA)*, ECLI:EU:C:2016:379C-367/15.
13. EKo C-160/15 *GS Media BV versus Sanoma Media Netherlands BV, Playboy Enterprises International Inc., Britt Geertruida Dekker*, ECLI:EU:C:2016:644.
14. EKo C-367/15, *Stowarzyszenie „Oławska Telewizja Kablowa“ versus Stowarzyszenie Filmowców Polskich*, ECLI:EU:C:2017:36.
15. EKo C-610/15 *Stichting Brein versus Ziggo BV, XS4All Internet BV*, ECLI:EU:C:2017:456.

16. EKo C-161/17 *Land Nordrhein-Westfalen versus Dirk Renckhoff*,
ECLI:EU:C:2018:634.
17. RKTKo 2-14-56641.
18. RKTKo 2-14-6942.
19. RKTKo 2-16-8751.
20. RKTKo 3-2-1-50-13.

Muud allikad

1. About MUSO. – MUSO. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.muso.com/about-us/background> (10.03.2021).
2. Agreed Statements Concerning The WIPO Copyright Treaty. - Diplomatic Conference On Certain Copyright And Neighboring Rights Questions. Geneva: 1996.
3. Allen, J. What is Stream Ripping? – Limewire (03.06.2020). Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.lifewire.com/what-is-stream-ripping-4686282> (02.03.2021).
4. Cambridge dictionary – internet piracy. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/internet-piracy> (10.03.2021).
5. Film & Tv Piracy Surge During Covid-19 Lockdown. – Muso. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.muso.com/magazine/film-tv-piracy-surge-during-covid-19-lockdown> (10.03.2021).
6. GO3 Üldtingimused lepingulisele kliendile. – Go3. Kättesaadav arvutivõrgus: https://n-17-1.static.go3.tv/file/go3/assets/legal/Terms-And-Conditions-with-contract_EE.pdf (13.04.2021).
7. How does Netflix license TV shows and movies? – Netflix. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://help.netflix.com/en/node/4976> (02.03.2021).
8. How Does Youtube Store and Analyze Such Huge Amount of Data? – GeeksforGeeks. (10.12.2019) Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.geeksforgeeks.org/how-does-youtube-store-and-analyze-such-huge-amount-of-data/> (20.04.2021)
9. How Torrenting Works? – The Verge (08.05.2016). Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.youtube.com/watch?v=OFswNCU5CKA> (10.03.2021).
10. Jones, B. Trading BitTorrent Tracker Invites , Commodity or Curse? – Torrentfreak (15.01.2008). Arvutivõrgus kättesaadav: <https://torrentfreak.com/trading-bittorrent-tracker-invites-080115/> (10.03.2021).
11. Jupiteri koduleht. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://jupiter.err.ee/video> (13.04.2021).

12. Kasutajatingimused. – Apollo TV. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.apollo.tv/page/terms-and-conditions> (13.04.2021).
13. Maxwell, A. The Scene: Pirates Ripping Content From Amazon & Netflix. - TorrentFreak (07.07.2019). Kättesaadav arvutivõrgus: <https://torrentfreak.com/the-scene-pirates-ripping-content-from-amazon-netflix-190707/> (02.03.2021).
14. McIntyre, H. What Exactly Is Stream-Ripping, The New Way People Are Stealing Music. – Forbes (11.08.2017). Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.forbes.com/sites/hughmcintyre/2017/08/11/what-exactly-is-stream-ripping-the-new-way-people-are-stealing-music/?sh=7410c90d1956> (10.03.2021).
15. Monetiseerimine sisuloojatele. – Youtube. Kättesaadav arvutivõrgus: https://www.youtube.com/intl/ALL_ee/howyoutubeworks/product-features/monetization/#overview (20.04.2021).
16. Osipchuk, E. How COVID-19 is helping online infringers to grow their business in Russia. Gowling WGL, 12.02.2021. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://gowlingwlg.com/en/insights-resources/articles/2021/covid-helping-online-infringers-business-russia/O> (29.03.2021).
17. Piracy in 2020. – Muso. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.muso.com/magazine/piracy-in-2020-a-snapshot-view> (10.03.2021).
18. Private vs Public Trackers – Know the Differences between them. – Techspree (09.05.2021). Kättesaadav arvutivõrgus: <https://techspree.net/private-vs-public-trackers/> (20.04.2021).
19. Riekkinen, J. Piracy versus Netflix: Subscription Video on Demand Dissatisfaction as an Antecedent of Piracy. Proceedings of the 51st Hawaii International Conference on System Sciences. University of Jyväskylä. 2018, lk 3558-3567. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://core.ac.uk/download/pdf/143481285.pdf> (10.03.2021).
20. Terms of Use. – ytmp3.cc. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://ytmp3.cc/terms-of-use/> (20.04.2021).
21. Uudisdigisõnade korje 2020. – Sõnaus. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://sonaus.ee> (10.03.2021).
22. Van der Sar, E. Top 10 Most Popular Torrent Sites of 2021. – TorrentFreak (03.01.2021). Arvutivõrgus kättesaadav: <https://torrentfreak.com/top-torrent-sites-2021-210103/> (02.03.2021).
23. What is Netflix? – Netflix. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://help.netflix.com/en/node/412> (02.03.2021).

24. What is streaming? – Swedish Intellectual Property Office. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.prv.se/en/copyright/stream-legally/what-is-streaming/> (17.04.2021).
25. What is streaming? How video streaming works. – Cloudflare. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.cloudflare.com/en-gb/learning/video/what-is-streaming/> (10.03.2021).
26. WIPO Glossary of Terms of the Law of Copyright and Neighboring Rights. Geneva: WIPO 1980.
27. Wojcicki, S. Youtube at 15: My personal journey and the road ahead. – Youtube Official Blog (14.02.2020). Kättesaadav arvutivõrgus: <https://blog.youtube/news-and-events/youtube-at-15-my-personal-journey> (10.04.2021).
28. Youtube reeglid ja eeskirjad. Autoriõigus. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.youtube.com/howyoutubeworks/policies/copyright/#enforcing-copyright> (10.04.2021).

Lisad

Lisa 1. MUSO graafik internetipiraatluse kohta Eestis

